

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ששי

היכל
שביעי

המשך ראש השנה — עטר"ת

- א. ד"ה זה היום תחלת מעשיך
ב. ד"ה ולהבין בתוס' ביאור
ג. ד"ה והנה בכדי

•

מאת

כ"ק אדמו"ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו בקש"ת

מוהר"ר שלום דובער

זצוקלה"ה נכנ"מ זי"ע מליובאוויטש

•

— תדפיס —

מההוצאה החדשה של ספר המאמרים עטר"ת

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

מפתח כללי

עמוד	זמן אמירתו	תוכן התחלת המאמר	דבור המתחיל
א	ליל ב' דר"ה	סוף מעשה עלה במחשבה תחלה	א. זה היום תחלת מעשיך
טו	[יום ב' דר"ה]		ב. ולהבין בתוס' ביאור
כד	[שבת תשובה]		ג. והנה בכדי

HEMSHECH ROSH HASHANAH 5679

DISCOURSES 1-3

Copyright © 2018

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com

ORDER DEPARTMENT

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

www.kehot.com

All rights reserved, including the right to reproduce this book or portions thereof, in any form, without prior permission, in writing, from the publisher.

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

ISBN 978-0-8266-6076-3

Printed in the United States of America

נסדר בדפוס „עזרא“

ע"י ירמי' הכהן בן לאה מיטא שי'

פתח דבר

לקראת שנת ה'תשע"ט הבעל"ט, מאה שנה לשנת עטר"ת, הננו מדפיסים בזה תדפיס מההוצאה החדשה והמתוקנת של ספר המאמרים עטר"ת לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, הכולל את שלשת המאמרים הראשונים של השנה, והוא כל המשך ראש השנה.

בהוצאה זו תוקנו כמה טעויות הדפוס ונוספו חלוקה לקטעים, פיסוק ומראי מקומות וציונים, במתכונת דומה להוצאות החדשות של ספרי מאמרי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (תרנ"ט, תרס"ו-ז, עת"ר, המשך יו"ט של ר"ה תרס"ו וחלק מהמשך בשעה שהקדימו תער"ב).

לתועלת הלומדים צויינו בצידי העמודים סימני העמודים של ההוצאות הקודמות.

הציונים בתדפיס זה הם לעמודי ההוצאות האחרונות. במקום שנסמן לעמודי ההוצאות הישנות של מאמרי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע נסמנו העמודים בסימון מיוחד.

כל הנ"ל נערך ע"י הרה"ת ר' שמחה יצחק (בריי"י) שי' זאיאניץ.

ואנו תפילה שבקרוב נוכל לברך על המוגמר ולסיים את הדפסת כל מאמרי השנה במתכונת זו, ובזכות הפצת מעיינות החסידות נזכה בקרוב לקיום היעוד דקאתי מר דא מלכא משיחא.

מערכת „אוצר החסידים“

ספר המאמרים

— עטר"ת —

בס"ד. ליל ב' דר"ה, עטר"ת

זהו היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון כי חק לישראל הוא כו"ג, וצ"ל, והלא ר"ה הוא יום וא"ו למע"ב, דבכ"ה באלול נבה"ע,³ ור"ה הוא יום ברוא אדה"ר שהוא יום וא"ו למע"ב, שע"ז אמרו"ל⁴ ע"פ⁵ אחר וקדם צרתני שנברא אחר למע"ב, ואיך אנו אומרים ע"ז תחלת מעשיך.⁶ ואנו אומרים בר"ה היום הרת עולם היום יעמוד למשפט כל יצורי עולמים, הרי יום הזה נוגע לכל העולמות ולכל הנבראים, והלא בכ"ה באלול נבה"ע כו"ג.⁸ וגם צ"ל מה שמסיים כי חק לישראל הוא משפט כו", מה זה נתינת טעם למה שזה היום תחלת מעשיך, דלכאו' אין הענינים שייכים זל"ז כלל כו"ג.

אך הענין הוא¹⁰, דהנה אנו או'¹¹ סוף מעשה במחשבה תחלה, מחשבה היא בחי' חכ', וכמא'¹² מח' ויובלא לא אתפרש לעלמין, דיובלא הוא בחי' בינה ומח' בחי' חכ',

(5) תהלים קלט, ה.
 (6) ראה (נוסף לנסמן בהערה 1) לקו"ת נצבים מז, ג. מאמרי אדה"ו כתובים ח"א ע' קת. תקס"ח ח"א ע' תיד. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתמ. תתמה. אוה"ת נצבים ע' א'רנד. דרושים לר"ה ס"ע בתלו. ע' בתסב. סה"מ תרל"ב ח"ב ע' תקט. המשך תרס"ו ע' כח. רד"ה זה היום תשמ"א ותשמ"ב (תו"מ סה"מ מלוקט ח"א ע' כט; ע' מא. בהוצאות הקודמות – ח"ב ע' צט; ח"ג ע' ג). ועוד.
 (7) תפילת מוסף דר"ה (בחזרת הש"ץ אחרי התקיעות).
 (8) ראה (נוסף לנסמן בהערה 1) אוה"ת דרושים לר"ה ע' א'שכא. סה"מ ופר"ת ע' א. תרפ"א ס"ע עז ואילך. ד"ה תקעו תשמ"ג (התוועדיות תשמ"ג ח"ד ע' 2058).
 (9) ראה (נוסף לד"ה זה היום תרצ"ד שם) לקו"ת שם. מאמרי אדה"א שם ע' תתמו. סה"מ תרל"ב שם. ותרג"ז ע' א. ועזרת ע' א. ועוד.
 (10) כל הבא לקמן (עד סוף המאמר) מיוסד (בכללות) על הגהת כ"ק אדמו"ר הצ"צ באוה"ת דרושים לר"ה ס"ע א'שלד ואילך.
 (11) פיוט לכה דודי.
 (12) ראה זח"א כג, א. וראה סה"מ תרכ"ו ע' צד. תרל" ע' קמ. תר"ם ח"ב ס"ע תתמב. ותרמ"ג ע' טז. ועוד. וראה עוד בזה

(1) מאמר זה וב' המאמרים שלאחריו (ד"ה ולהבין בתוס' ביאור וד"ה והנה בכדי) הם המשך אחד.
 הדרושים שעליהם מיוסד המשך זה נסמנו לקמן הערות: 10. 80. 90. 99. 151. 210. 250. 274. 281. 292. 322. 386. 421.
 דרושים המיוסדים על המשך זה: ד"ה זה היום תרצ"ד והמשך ר"ה תרצ"ה* (סה"מ קונטרסים ח"ב שיה, ב ואילך). ד"ה היום הרת עולם תשי"ג** (תו"מ ח"ז ע' 3 ואילך).
 (2) תפילת מוסף דר"ה (ברכת זכרונות).
 (3) ראה ויק'ר רפכ"ט. פסיקתא דר"כ פסיקתא כג (בחודש השביעי). פדר"א רפ"ח ובהגהות הרד"ל שם. וראה תוד"ה לתקופות ר"ה ת, א. ר"ן וחדא"ג מהרש"א לר"ה טז, א. בחיי בראשית א, ג (ד"ה ויש).
 (4) ראה ברכות סא, א. עירובין ית, א. ב"ר ת, א. תנחומא תזריע, א.

(* פרק א ופרקים ח"ט מיוסדים על ד"ה זה היום; פרקים יז"כא מיוסדים על ד"ה ולהבין בתוס' ביאור; פרקים כב"ל ופרקים לב"ל מיוסדים על ד"ה והנה בכדי.
 (** סעיפים א"ג וסעיף ח מיוסדים על ד"ה זה היום; סעיף ד מיוסד על חלק מדה"ה ולהבין בתוס' ביאור (ע"ד פיסקא: „ומכ"ז יובן"); סעיפים ה"ז מיוסדים על חלק מדה"ה והנה בכדי.

וכמ"ש בע"ח שמ"ז ספ"ג¹³ דאצי' בכלל הוא בחי' מחשבה¹⁴, מפני שאצי' הוא בבחי' גילוי ההעלם מאוא"ס המאציל, הן בחי' האורות דאצי', ואף גם בחי' הכלים דאצי' הכל הוא בבחי' גילוי ההעלם לבד כו'¹⁵.

וכידוע¹⁶ דכללות ענין האצי' הוא שנתגלה כח הכמוס והחתום כו'¹⁷, וכמ"ש בס"י¹⁸ ע"ס בלי מה כשלהבת הקשורה בגחלת כו', שבתחלה השלהבת גנוז וטמון בתוך הגחלת ואח"כ מתגלה ויוצא חוץ לגחלת כו', והרי השלהבת שחוץ לגחלת הוא אותו מהות השלהבת שבתוך הגחלת, וכמו שהי' בתוך הגחלת כבר הי' בו כל גווני השלהבת, רק שלא הי' ניכר, וכשיוצא חוץ לגחלת ה"ה במציאות שלהבת ובגוונים הניכרים כו'. וכמו"כ הוא בע"ס דאצי', דקודם שנאצלו ה"ה כלולים באוא"ס המאציל בבחי' אורו' וכלים, רק שלא היו שם בבחי' מציאות דבר כלל, כ"א היו כלולים ומיוחדים בתכלית באוא"ס המאציל כו', דהאורות כמו שהן כלולים באוא"ס אינן בבחי' אור¹⁹, וכמא'²⁰ לאו אינון נהורין כו', וכמו"כ הכלים אינם בבחי' מציאות, וכידוע²¹ במשל אותיות החקיקה שאינם דבר בפ"ע מן האב"ט, ומ"מ הן אותיות שמשחירים בהירות האב"ט כו', וכמ"ש במ"א²¹, והיינו שמ"מ יש בחי' אורות וכלים הכלולים באוא"ס המאציל כו', ואצילות שלהם הוא שיצאו ונתגלו מהכח אל הפועל כו', וה"ה אותן המהות כמו שהיו כלולים באוא"ס, והוא כהדין קמצא דלבושי' מיני' ובי'²² כו'.

ובאמת, אין זה רק לגבי הע"ס הכלולים באוא"ס, כ"א גם לגבי האוא"ס הכולל אותם כו'. דהגם דאוא"ס המאציל הוא בחי' אוא"ס הבל"ג, והאורות דע"ס הוא שבאים בבחי' מדה וגבול, וכ"ש בחי' הכלים כו', מ"מ הרי ידוע דשרש המשכת האורות הוא ג"כ מאוא"ס הבל"ג כו'. דכן הוא בשרש הראשון בהמשכת הקו שבא בבחי' מדה ושיעור ובבחי' מעומ"ט כו', הרי המשכתו הוא מהאוא"ס שלפני הצמצום, היינו מאור הא"ס כו', וכמ"ש בע"ח²³ שהמשיך מן אור א"ס קו א' ישר מאור העיגול שלו כו', והמשכתו הוא

ב

17 ספר מערכת האלקות פ"ג (בדפוס מנטובה, ש"ח – לו, ב. בס' עמודי הקבלה ח"ב, ירושלים תשע"ח – ע' נד ואילך). הובא ונת' בספר דרך אמונה (קה"ת, תשמ"ח) ע' נ. דרושים שבהערה הקודמת. והגהות לד"ה פ"א שבתו"א תרנ"ח ע' יד. פו. פט. סה"מ תרס"א ע' קעט. ותרס"ח ע' קצו. המשך תער"ב ח"א ע' טז.

18 פ"א מ"ד. וראה (נוסף לנסמן בהערה 16) דרמ"צ קפב, א"ב. המשך מים רבים תרל"ו פס"ד. סה"מ תרס"ח ע' קצו ואילך. המשך תער"ב ח"ד ע' ארלו. וש"נ. ועוד.

19 ראה המשך תרס"ו ע' רמ ואילך. וש"נ.

20 זח"א סה, א. זח"ב רסט, א. וראה לקמן וריש ע' קלד. וש"נ. ע' רכז. וש"נ.

21 ראה לקו"ת בחוקותי מו, ג"ד. חוקת נט, ג. שה"ש ה, א. סה"מ תקס"ה ע' תרפט ואילך. ותרס"ד ע' יא. המשך תרס"ו ע' תרכה. תרלב ואילך. סה"מ ע"ת"ר ע' מב. המשך תער"ב ח"א ע' שיז ואילך. לקמן וס"ע תקצג. ועוד.

22 ראה ב"ר פכ"א, ה.

23 שער א ענף ב.

שמחשבה היא בחי' חכ' – הערת כ"ק אדמו"ר ז"ע בסה"מ תש"ג ע' 74 ובנסמן שם. הנסמן בסה"מ תרמ"א ע' תכב.

13 כ"ה בע"ח דפוס שקלאוו, תק"ס. בדפוסים שלפנינו – שער מז ספ"ב.

14 ראה סה"מ ותרס"ה ע' יא. רפח. המשך תרס"ו ע' נב ואילך. רפד. דש. תקצב. תרכא. ס"ע תרמה. סה"מ ותרס"ח ס"ע קמו. ואעת"ר ע' קצו. המשך תער"ב ח"א ס"ע ריט. ח"ג ע' תשלד. תתד. תתפו. ח"ד ע' ארטו. ארכד ואילך. סה"מ תש"ג ע' 40. [אלא שכאן מבואר ענין זה בנוגע לאצי' בכלל – האורות והכלים, וכמשי"ת לקמן, ואילו בחלק מהדרושים הנ"ל מבואר ענין זה רק בנוגע לכלים דאצי'].]

15 סיום הענין – לקמן פיסקא „וע"כ נק' האצי" (השייכות בין מה שאצי' הוא בבחי' גילוי ההעלם ומה שהוא בבחי' מחשבה) ופיסקא „וזהו שאצי" (השייכות בין מה שאצי' בכלל הוא בחי' מת' ומה שמחשבה הוא בחי' חכ').

16 בהבא לקמן (בפיסקא זו) – ראה המשך תער"ב ח"ג ע' תתעא ואילך. וראה אוה"ת ענינים ע' רסז. סה"מ ותרס"ח ע' ריב ואילך. לקמן ע' ושטכ.

ע"י הפסק הצמצום, ומ"מ ה"ה נוגע ודכוק באוא"ס שלפני הצמצום כו', והיינו שההמשכה היא בבחי' קירוב כו', וכמ"ש במ"א²⁴. ובא בבחי' מדה ושיעור ע"י הצמצום כו', והיינו ע"י נקודת הרשימו, שעיי"ז בא האור הבלי גבול בבחי' גבול כו', דלהיות שענין הצמצום הוא התגלות והתגברות בחי' כח הגבול שבו²⁵, ה"ה מגביל את האור הבל"ג, דהאור שבבחי' א"ס בא בבחי' מדה וגבול כו' (ומ"מ זהו שמגביל רק בחי' אחרונה שבהאור כו', וכמשי"ת). ולכן יש בהקו ענינים הפכים²⁶, שהרי כל ההתחלקות מהקו, שזה"ע מעלה ומטה שבעולמות וספירות שהוא ע"י הקו שבא בבחי' מדה וגבול כו', וכמו"כ כל ההתחלקות הן ע"י הקו, וכמא²⁷ אנת הוא דקשיר לון ומיחד לון, שמקשר ומחבר בחי' חו"ב, שהן הפכים זמ"ז²⁸, וכן זו"נ כו', עד שיכול להיות אחליפו דוכתייהו אור החסד בכלי הגבו' כו'²⁹, והיינו מפני שהוא בעצם בחי' האוא"ס הבל"ג, ובא במדה וגבול ע"י הרשימו כו', וכמ"ש בד"ה להבין ע' אוא"ס כו' בכוחך הגדול כו'³⁰, או שזהו מה שהאוא"ס הבלי גבול שיער בעצמו להאיר בבחי' מדה וגבול כו', וכמ"ש במ"א³¹ (והוא לפי הב' שיטות אם האורות הן פשוטים או שיש בהם ג"כ עשר ספירות כו'³²). הרי שהאורות הן מהות א' עם אוא"ס המאציל, היינו בחי' אוא"ס הבלי גבול כו', וכמ"ש במ"א³³ בענין מן הכנף³⁴ שהן ממין הכנף כו'.

וכן הוא בכלים לגבי שרשן ומקורן בחי' כח הגבול שבא"ס כו'³⁵. ובאמת, הרי כח הבל"ג וכח הגבול שניהם הם מבחי' עצמות א"ס, והם מיוחדים שם, שהכל הוא אחד ממש

ואילך). סה"מ ותרמ"ז ע' קכד. ותרנ"א ע' קל. ותרנ"ד ע' ו. ותרנ"ו ס"ע שעו ואילך. ותרנ"ז ע' צדצה. קמ"קמב. ותרס"א ע' קפח. ותרס"ה ע' נזנח. עת"ר ע' סא"סב. ותער"ב ע' ה. המשך תער"ב ח"א ע' נט. ח"ב ע' תלו. ועוד. ספר הערכים ערך אוא"ס (ד) ס"ז סק"ב ח"א ביאור הא' (כרך ד ע' תח ואילך). וראה עוד בזה שהקו הוא המשכה שבבחי' בל"ג בעצם – המשך תרס"ו ס"ע רטו. וש"נ. ע' רנח ואילך. סה"מ עת"ר ע' מה ואילך. ע' נב. ועוד. (31) ראה המשך תער"ב ח"א ע' נט. ח"ב ע' תלו. ח"ג ס"ע תשכב ואילך. ספר הערכים שם ביאור הב'. וראה גם סה"מ ותרמ"ח ע' קסב. לקמן וס"ע תקו ואילך. ספר הערכים שם ביאור הג'. וראה עוד בזה שהקו הוא המשכת האוא"ס להאיר בבחי' גבול – המשך תרס"ו ע' רטו ואילך. וש"נ. ע' ריט. רנב ואילך. ועוד. וראה לקמן הערה 404.

(32) ראה המשך תרס"ו ע' רטו-רטז. וש"נ.

(33) ראה לקו"ת קרח נב, ד. נג, ב. אוה"ת קרח ס"ע 131. ענינים ע' רפה. המשך תער"ב ח"א ע' נז. נט. סח. צט. ח"ב ע' תלו. ח"ג ע' תתעג. ח"ד ע' א"רעו. סה"מ ותרע"ח ע' תא. לקמן ע' וקלד.

(34) שבת כז, ב. מנחות לח, א ואילך. שו"ע אדה"ז אור"ח ס"ט ס"א. וש"נ.

(35) ראה סה"מ ותרנ"א ע' צא. ותרנ"ב ס"ע מד. והגהות לד"ה פ"א שבתו"א תרנ"ח ע' טז. לג ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' מז. ותרס"ד ע' פב. ותרס"ה ע' יד. ותרס"ח ע' רלד. המשך תער"ב ח"א ע' רכח. ח"ב ע' תטו. תיה. [ולעהעיר ממ"ש עוד בענין זה בסה"מ ותרס"ד ע' ט ואילך. המשך תרס"ו ע' רטט. תער"ב ע' כב. ע' מז].

(24) ראה סה"מ ותרס"א ע' קסו ואילך. קעז ואילך. ותרס"ה ע' רנט ואילך. המשך תרס"ו ע' ריח ואילך. ע' שמה. סה"מ ותרס"ט ע' קמו ואילך. עת"ר ע' נב. ותער"ב ע' עב"ג. עב"ז. עב"ז. המשך תער"ב ח"א ע' כג. ח"ב ע' תקמג. ח"ד ע' אקצח.

(25) ראה סה"מ ותרס"ה ס"ע נז. עת"ר ע' מד. המשך תער"ב ח"ד ע' א"רנו. א"רעו. לקמן ע' ותקפא. ד"ה באתי לגני תשל"ז הערה יד (ת"מ סה"מ מלוקט ח"ב ע' שפן. בהוצאות הקודמות – ח"א ע' רכב).

(26) ראה הנסמן לקמן הערות 30-31.

(27) תקו"ז בהקדמה (יז, א).

(28) ראה לקמן ע' ונא. וש"נ. וראה מ"שכ בזה בהמשך שבהערה 1 (שכד, א).

(29) ראה זח"א פז, רע"א ובמק"מ שם. רמ"ז לזח"ג כז, ב. תו"א בראשית ג, א. לקו"ת מטות פז, ב. ואתחנן יב, ד. דרמ"צ נב, א. קטו, ב. סה"מ תרכ"ז ע' רסא. רסג. תרל"ג ח"ב ע' שמו. ס"ע תקד ואילך. תרל"ח ע' ו. יד. ותרמ"ג ס"ע קט ואילך. ותרנ"ג ע' רכז. ותרנ"ז ע' קלו. קמא. ותרנ"ט ע' מו. ותרס"ד ע' עה ואילך. המשך תרס"ו ע' תרסב. סה"מ ותרס"ח ס"ע רח ואילך. המשך תער"ב ח"א ס"ע כז ואילך. וש"נ. ע' סה. אג"ק כ"ק אדני"ע ח"א ע' קא. ועוד. ספר הערכים ערך אורות המתחלפים (כרך ד ע' רח ואילך).

(30) ד"ה לה"ע אוא"ס כו' בכוחך הגדול נדפס באוה"ת ענינים ע' קי ואילך, ועיי"ש ע' קלא ואילך. אבל אולי הכוונה כאן לד"ה לה"ע אוא"ס שבסה"מ תקס"ז ע' כג. כו. ועם הגהות – אוה"ת שם ע' קסב ואילך. וראה עוד בזה שהקו מחבר הפכים מפני שהוא בבחי' בל"ג כו' – שעה"י לאדה"א פט"ו (קכ, ב

זה היום תחלת מעשיך

כו'. דב' מדרי' אלו זהו מה שביכולתו להאיר וביכולתו שלא להאיר, דהיכולת להאיר הוא בחי' כח הגילוי, שהוא בבחי' בל"ג³⁶, והיכולת שלא להאיר הוא בחי' כח ההעלם, שהוא בחי' כח הגבול כו', דבעצמות אין זה ב' כחות³⁷, כ"א הוא בחי' היכולת שבעצמותו ית', ויכולת כולל ב' ענינים, ביכולתו להאיר ושלא להאיר, דעם היותם הפכים זמ"ז הרי היכולת כולל שניהם כאחד, והו"ע כל יכול כו'. וזהו שאו' בפ"ט³⁸ הכל יכול וכוללם יחד, דלהיותו ית' כל יכול ה"ה כולל כל הפכים יחד כו'. והו"ע דהוי' ואלקים כולא חד כו'³⁹ (ולמטה בא הציווי וידעת כו' כי הוי' הוא האלקים כו'⁴⁰, דעו כי הוי' הוא האלקים כו'⁴¹, שצריכים להתבונן ולידע כו', ולמעלה הוא באמת כן גם בכל הגילויים דאוא"ס כו').

וע"כ נק' האצי' מח', דהנה, מח' הוא התגלות מהנפש, ולא כמו הדבור שצריכים לדבר, אבל לא יבוא הדבור מעצמו כו', ולכן עת לדבר כו'⁴², משא"כ מח' באה מעצמה וממילא, ומשוטטת תמיד, מפני שהיא התגלות מהנפש כו'⁴³. וז"ש בע"ח שם¹³ דדבור הוא עולם הברי', דהתהוות ע"ס דברי' הן בבחי' הכאה, שהע"ס דאצי' הכו בהפרגוד כו', וה"ז כמו הדבור שהוא שמדבר כו'. אבל מח' היא בחי' התגלות מהנפש, ואותיות המח' אינם בבחי' מציאות דבר כו', ועם היותו לכוש הנפש⁴⁴ הרי אינו דבר בפ"ע מהנפש כו'⁴⁵. וכמו"כ הוא בע"ס דאצי' לגבי אוא"ס המאציל כו'.

ועוד טעם מה שאצי' נק' מח', דכמו שבמח' הרי המח' והפעולה באים כאחד⁴⁶, דכאשר עולה במחשבתו לנענע ברגל עד"מ תומ"י מנענע כו', וזהו בהאדם בעצמו דוקא, שהרי בהזולת אינו מתפשט מחשבתו, רק כשאומר בדבור אז עושה הזולת, והרי יש כאן ב' דברים, שהגילוי הוא רק הדבור, וגם שיש הפסק בין הדבור והעשי', והיינו שלא נעשה ממילא כ"א שהוא עושה ע"פ הדבור כו', אבל בעצמו הרי המח' מתגלה, ואין הפסק בין המח' והעשי' שהכל נעשה כא' כו'. וכמו"כ הוא באצי', שהוא ל' אצלו וסמוך⁴⁷, דאצי' הוא בבחי' דביקות באוא"ס, דאיהו וחיוהי חד ואיהו וגרמוהי חד⁴⁸, שהוא בחי' יחוד ממש באוא"ס ב"ה, ע"כ מאיר שם בחי' מחשבתו ית' (ועמ"ש בשער מא' רשב"י ז"ל פ' פקודי על

ג

(44) ראה תניא ש"ב רפ"ד (ח, א). ובכ"מ.

(45) בד"ה היום הרת עולם שבהערה 1: „שמחשבה היא לא רק לכוש בלבד, אלא היא כח הנפש, היינו שהוא כח הגילוי של הנפש, דכאשר צריך להיות גילויים מהנפש הוא ע"י כח המחשבה שהוא כח הגילוי, שע"י כח זה מתגלה במחשבה דבור ומעשה .. לא זו בלבד שמחשבה אינה לכוש הנפרד כי אם לכוש המאוחד, הנה עוד זאת שמחשבה היא כח הנפש, היינו שמחשבה היא כח הגילוי של הנפש. עכ"ל. וראה הנסמן בהערה 43. וראה גם ד"ה באתי לגני תשל"ס"ח (תו"מ סה"מ מלוקט ח"ב ע' שמ. בהוצאות הקודמות – ח"ד ס"ע קמב ואילך).

(46) ראה ע"ח שבהערה 13 – הובא גם (לענין זה) בהמשך תרס"ו ע' דש. סה"מ תש"ג ע' 40.

(47) ראה פרדס שער טז רפ"א. לקו"ת ואתחנן ח, א. שה"ש לט, ג. המשך תרס"ו ע' ט. וש"נ. ובכ"מ.

(48) ראה תקו"ז בהקדמה (ג, ב).

(36) ראה לקמן ע' וקצ. וש"נ.

(37) ראה לקמן ע' ותקפב. וש"נ.

(38) פיוט „וכל מאמינים" לימים נוראים.

(39) ראה זח"א יב, סע"א. זח"ב כו, ב. קסא, א. זח"ג רסד, א. ובכ"מ בדא"ח. וראה בזה שהוא מצד ענין היכולת שבעצמותו ית' – סה"מ ותרע"ח ס"ע שפד ואילך. ס"ע שצה. ד"ה אתה הראת תשל"ז ס"ו (תו"מ סה"מ מלוקט ח"א ע' רי"רת. בהוצאות הקודמות – ח"ד ע' לז"ח).

(40) ואתחנן ד, לט.

(41) תהלים ק, ג.

(42) קהלת ג, ז.

(43) ראה לקו"ת בהר מא, א"ב. דרושים לשבת שובה סד, ג. סה, ד. מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' ריו. תקס"ה ח"ב ע' תתקטז. תקס"ט ע' קסד. קסט. אוה"ת בהר ע' תתק ואילך. סה"מ תרמ"א ע' קז. רצה. ותרמ"ו ס"ע תד ואילך. ותרנ"ד ע' קמב. ותרנ"ז ע' לב. תרנ"ט ס"ע ד ואילך. ע' מז. קנב. המשך תער"ב ח"ג ע' תשלד. ועוד.

מאה"ז דרס"ב ב' דמחשבתו זהו בחי' חכ' דא"ק המתלבשת בחכ' דאצי' כו', וכמ"ש בע"ח שם⁴³). והביטול הוא בדרך ממילא כו'. וכמו אברי האדם שהן ממהות האדם, ובטלים אל הנפש בביטול דבדרך ממילא ובתכלית הביטול כו'⁴⁹, וכמו"כ הו"ע הביטול דאצי' כו', וכמ"ש בדרוש דנסירה⁵⁰. וי"ל שזהו בחי' ד"ע שבאצי', והיינו שבאצי' מאיר הדעה העליונה (שזהו בחי' מחשבתו ית') איך שלמעלה יש ולמטה אין⁵¹, דכולא קמי' כלא חשיב כו'⁵², ובהספי' דאצי' מושג ומורגש בחי' הדעה העליונה והן בבחי' אין וביטול כו', משא"כ בבי"ע נמשך רק בחי' ד"ת⁵¹, והביטול אינו בדרך ממילא, כ"א בחי' ביטול היש בלבד, שהנברא הוא בחי' יש ובטל לאלקות כו' (הביטול שבדרך ממילא הוא ע"י גילוי האור מלמעלה, שממילא מתבטלים מצד האור עליון, והביטול הוא בבחי' ביטול בתכלית בבחי' העדר המציאות כו'⁵³, וכמו"כ גם הביטול דהעדר תפיסת מקום הוא ע"י הגילוי מלמעלה, וכמו עד"מ חכם קטן לגבי חכם גדול כו', ומתבטל הוא לגמרי כו'⁵⁴, אך זהו כאשר בעצם מהותו הוא בבחי' ביטול ויחוד כו'. אבל ביטול היש הוא שבא ע"י יגיעה, כי אין האור מאיר בגילוי, רק שבא ע"י עבודה כו', וע"כ הביטול הוא שהוא בבחי' יש ובטל כו'⁵³. ובאמת כמו שהוא בידיעתו ית' גם הנבראים דבי"ע הם בטלים בדרך ממילא⁵⁵, וכמו כמצביא עביד בחיל שמי' כו'⁵⁶, וכמו וכל קומה לפניך תשתחוה כו'⁵⁷, וכמ"ש במ"א⁵⁸, רק שזהו אינו בהרגשת הנבראים, ומה שהוא בהרגשתם הוא בחי' ביטול היש לבד כו').

וזוהו שאצי' הוא בחי' מח', וכן בחי' חכ' בפרט, שהיא ראשית האצי' ועיקרו של האצי' כו', וכמא⁵⁹ אבא עילאה מקננא באצי' כו', וכת"י⁶⁰ ה' קנני ראשית דרכו, דראשית גילוי הקו הוא בחכ' כו', נק' החכ' מח' כו'.

והנה¹⁰, פי' סוף מעשה במח' תחלה הוא שתחלת המח', דהיינו בחי' חכ' שהיא תחלת האצי', התהוותה מא"ס ב"ה הוא מבחי' סוף מעשה שלו כו'. מעשה הוא בחי'

הביטול דהעדר תפיסת מקום הוא בבחי' העדר המציאות כו' – ראה לקמן ע' ושלח. וש"נ.
 (55) ראה לקמן ע' ויג. וש"נ.
 (56) דניאל ד, לב (בשינוי). וראה המשך תרס"ו ס"ע שעב ואילך. תער"ב ח"א ע' קמג. רכה. ועוד.
 (57) תפילת „נשמת“ (שחרית לשבת ויו"ט). וראה המשך תרס"ו ע' ל. רסט. תער"ב ח"א ס"ע קמח ואילך. ח"ה ע' וא"ס. ועוד.
 (58) ראה הנסמך בהערות הקודמות.
 (59) בכ"מ בדא"ח (תו"א משפטים עה, א. לקו"ת בהר מב, סע"ד. ועוד) מובא בשם הזהר, ונמצא בכ"מ בפ"י הרמ"ז לזהר (זח"א ז, ב, יב, ב, יג, א, רה, ב, רטז, א. זח"ב ב, א, צה, א. קנה, א. קעט, ב, קפו, ב. זח"ג לה, ב. קיו, א). וראה ניצוצי אורות לזח"ג קיו, א. וראה הערת כ"ק אדמור"ר ז"ע בסה"מ הש"ת ע' 59. תש"ג ע' 133. תש"ח ע' 81.
 (60) משלי ח, כב. וראה בזה שהו"ע ראשית גילוי הקו – אוה"ת וארא ע' קמו ואילך. סה"מ ותרמ"ז ע' קיח ואילך. ועוד.

(49) ראה תניא ס"ב פ"ג (כג, א). תו"א שמות נא, ב. לקו"ת אמור לו, א. מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' עא. קיו. סה"מ ואעת"ר ע' קכו. ועוד. ספר הערכים ערך אברים ס"א (כרך א ע' צא ואילך).
 (50) ראה סה"מ תקס"ה ח"ב ע' תתפו (הנחת הר"מ בן אדה"ז). וראה גם ביאורו ל"אדה"צ ח"א ע' שצו ואילך (הנחת כ"ק אדה"א). מאמרי אדה"ז הנחות הר"פ ע' קפו (הנחת הר"פ).
 (51) בענין דעת עליון ודעת תחתון – ראה לקמן ע' ורסט. וש"נ. ובענין מה שבאצי' מאיר בחי' ד"ע ובבי"ע בחי' ד"ת – ראה לקמן ע' וש"נ.
 (52) ע"פ דניאל ד, לב. זח"א יא, ב. ר"ח שער היראה פ"א ופ"ב. ובכ"מ בדא"ח.
 (53) ראה סה"מ ותרס"ט ע' י ואילך.
 (54) ראה סה"מ עת"ר ס"ע סב ואילך. המשך תער"ב ח"ב ס"ע תקה ואילך. ח"ג ס"ע תשפ. ח"ד ע' אקלא. ח"ה ע' ואקמג. וס"ע אקעט. לקמן ע' וקעג. ורעג. [החידוש בזה ש"גם"]

המל', וכידוע⁶¹ דמל' נק' דבור עליון, ודבורו של הקב"ה חשיב מעשה כו', וכדאי' במד"ת⁶² סי' ק"ז ע"פ⁶³ יאמרו גאולי ה' אשר גאלם כו'. ובמעשה יש ב' בחי', הא' כח המעשה, שהוא כח מכחות הנפש (עמ"ש בד"ה ואתה הרם את מטך⁶⁴), ועם היות שאינו כמו שארי כחות, שהרי בכללות הוא רק מלבושי הנפש, דהיינו ג' לבושים מחדו"מ⁴⁴, ובזה גופא הוא בחי' כח נבדל יותר גם מכח הדבור כו'⁶⁵, מ"מ ה"ה מכלל כחות הנפש (וידוע⁶⁶ דגם הכחות כמו כח השכל והמדות אינן עצמות הנפש, רק כחות הנפש, היינו שהן חוץ לעצמות הנפש כו', וכמו"כ כח הדבור ומעשה הוא ג"כ כח⁶⁴, רק שהוא כח הגילוי כו', דהכחות הן הענינים שבנפש, ענין החכ' להשכיל ולהתחכם, וענין הבינה להשיג, וכן חסד להתחסד כו', ומחדו"מ אינם ענינים פרטים, רק כח הגילוי לגלות כל הכחות, ולכן נק' לבושים דלבוש הוא המגלה כו', ומ"מ ה"ז ג"כ כח מהנפש לגלות כו'), והב' הוא פעולת המעשה, שזהו שנפרד מכח המעשה ומתלבש בהפעולה, ע"ד כח הפועל בנפעל כו'. והנה, בחי' מל' דא"ק שנעשה עתיק לאצי' הוא ג"כ בחי' מעשה, וסוף המעשה הו"ע המזלות דנוצר ונקה⁶⁷, דהמשכת השערות הוא ע"י הפסק עצם הגולגלת, שזהו המשכה נבדלת כו'⁶⁸. וזהו בחי' סוף מעשה שבמח' תחלה, דאבא יונק ממזלא כו'⁶⁹.

ד

וכן הקו נק' ג"כ מזל, וכמ"ש באד"ר⁷⁰ האי חוטא יקירא קדישא כו' איקרי מזל, שזהו ג"כ כמו המשכת השערות שע"י הפסק הצמצום כו'. ושרש המשכתו שהוא מאוא"ס שלפני הצמצום כנ"ל הוא מבחי' מל' דא"ס, שנק' עשי' דאצי' דכללות, כמ"ש בהבי' דמנורת זהב⁷¹, והוא ג"כ בחי' סוף מעשה, היינו מבחי' אחרונה שבאור כו', וכמ"ש בהבי' הב' דשחורה אני פ"א בהג"ה שם⁷², והו"ע תי"ו רשם רשימו לעתיק⁷³, שזהו בחי' אחרונה שבאותיות כו', כמ"ש בהבי' דאת שבתותי⁷⁴, וכמ"ש בע"ח שמ"א פ"ג⁷⁵ כאלו נא' מל' שבמל' כו'. והיינו, דגם בחי' האוא"ס שלפני הצמצום שמשם שרש המשכת הקו כנ"ל, שנת' שהוא מין הכנף כו', היינו בחי' התפשטות האור, שזהו בחי' האור השייכות

66 ראה לקמן ע' ושכת. וש"נ.

67 ראה ע"ח שער הכללים רפ"ה: „בדיקנא דא"א יש תרין מזלות, מזל עליון נוצר חסד, שהוא תיקון ח', ומזל תחתון ונקה, שהוא תיקון הי"ג. והנה, אבא יונק ממזל ח' עליון, ואמא ממזל תחתון". עכ"ל. וראה ע"ח שער יג ספ"ט. שער יד ספ"ג. ספ"ח. שער טו ספ"ב. שער טז פ"ו. שער כח פ"ב. שער כט ספ"ג. ונת' בארוכה באמ"ב פה, סע"ב ואילך. סה"מ ותרמ"ז ס"ע צ. תרנ"ט ע' רמז. ותרע"ח ע' יד. שצ.

68 ראה לקמן ע' וקבא. וש"נ.

69 ראה זח"ג רפט, ב. ע"ח שם. ועוד. ונת' בכ"מ בדא"ח – ראה לקמן שם. וש"נ.

70 זח"ג קלד, א. וראה לקמן שם. וש"נ.

71 לקו"ת בהעלותך לו, א.

72 לקו"ת שה"ש ת, ב.

73 זח"ג קבא, סע"ב.

74 לקו"ת בהר מג, ג. וראה סה"מ ותרנ"ז ס"ע קמו ואילך.

75 כ"ה בע"ח דפוס שקלאו, תקס. בדפוסים שלפנינו – שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א.

61 ראה זח"א פו, א"ב ובאוה"ח ורמ"ז שם. תקו"ז בהקדמה (יו, א). פרדס שער כג ערך דבור וערך אמירה. מאו"א ד, ד. קה"י ערך דבור. תו"א יתרו טו, א. קט, א"ב. תשא קיא, סע"ב ואילך. לקו"ת צו טו, ד. במדבר ז, ב"ד. שה"ש מ, א. סידור עם דא"ח ח"ב שדמ, סע"ד. וש"נ.

62 = במדרש תהלים. וראה עדי"ז בב"ר פמ"ד, כב. פרש"י לך לך טו, יח.

63 תהלים קז, ב.

64 תו"ח בשלח קלט, ב ואילך (הנחת כ"ק אדה"א). סה"מ תקס"ג ח"א ע' שט ואילך (הנחת הר"מ בן אדה"ז). ובתוס' ביאור והגהות כו' – תו"ח בשלח קמד, ג ואילך. אוה"ת בשלח ע' שפט ואילך. ע' תטו. סה"מ תרס"ו ע' קעב ואילך. וראה המובא עוד משם בענין זה באוה"ת עקב ע' תפג. סה"מ תרמ"ב ע' תטו. לקמן ע' ושסב. סה"מ ופר"ת ע' סה. ועוד.

65 ראה סה"מ תרמ"ו ע' תה. ותרנ"ג ע' ריד ואילך. המשך תרס"ו ע' תקצ. סה"מ עת"ר ס"ע רפג. וש"נ. המשך תער"ב ח"ב ע' שצא. ח"ג ע' תשלד. סה"מ ותרע"ח ע' קפו. לקו"ת ח"א ע' 82. ועוד.

לעולמות כו'. וכידוע בענין עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו אחד⁷⁶, שהוא ושמו שניהם בבחי' האור, והוא היינו בחי' עצם האור ושמו הוא בחי' התפשטות האור כו', ובפרטיות יש בשמו ב' המדריגות דעצם והתפשטות, והו"ע י"ה ו"ה כו', וכמ"ש במ"א⁷⁷, דבפרטיות בבחי' מל' דא"ס הוא מה שעלה ברצונו ית' אנא אמלוך⁷⁸, שזהו בחי' התגלות המלוכה בעצמותו ית' כו'. והענין הוא, דהנה ידוע⁷⁹ דבכל כח מתחלת המשכתו עד שהוא מוכן להתגלות טרם שמתגלה יש ג' מדרי', והוא, כמו שהוא בבחי' המשכה נעלמת שאין בו התגלות כלל, וכמו שבא בבחי' התעוררות והתגלות כללי, וכמו שבא בבחי' התגלות פרטי בעצמו כו'. וכמו בכח החסד באיש הטוב והחסד בעצם, הוא שמדת הטוב הוא אצלו בבחי' המשכה נעלמת, שמצד זה הוא עלול ומוכשר להתעורר תמיד בטוב וחסד, אבל עדיין אין כאן שום התעוררות כלל, ואח"כ כאשר מתעורר בחסד בתחלה הוא בבחי' התעוררות כללי, ואינו ניכר עדיין גם בעצמו במה תהי' ההטבה והחסד כו', ואח"כ בא בהתעוררות פרטי לפי אופן המקבל, שיש כאן השערה בעצמו באיזה אופן תהי' ההטבה, שאז הוא כבר מוכן להתגלות. ומ"מ, א"א להתגלות כמו שהוא בעצמו, כי לא יהי' אפשר להמקבל לקבל, וצ"ל בזה צמצום שיהי' לפ"ע המקבל כו'. דכמו"כ הוא בענין המלוכה, שיש כח המלוכה וההתנשאות כמו שהיא בבחי' המשכה נעלמת, דמשו"ז הוא ראוי להיות מלך, ובחי' התעוררות כללי ברצון למלוכה, וכמו שבא בהתגלות פרטי להיות מלך בפועל, שיש בזה השערה באיזה אופן תהי' המלוכה לפ"ע העם כו', וכמ"ש מזה בפרטיות בד"ה שמח תשמח רנ"ז⁸⁰. והמדרי' הג' למעלה זה"ע שעלה ברצונו אנא אמלוך, שזהו בעצמותו בחי' התגלות המלוכה, דאין מלך בלא עם כו'⁸¹, וע"כ יש כאן השערה באיזה אופן יהי' בחי' המלוכה, והו"ע שיער בעצמו בכח כו'⁸². ומבחי' ומדרי' זו הוא המשכת הקו שנמשך ע"י הצמצום כו', דלהיות שמדרי' זו היא בבחי' שייכות אל העולמות, ויש שם בחי' השערה על כללות ההשתל' (והן ב' מדרי' הנ"ל, בחי' אור הבל"ג, ומה ששיער בעצמו להאיר בבחי' מדה וגבול כו'). ה"ז בא בבחי' צמצום, היינו בבחי' סילוק האור ושמעתעלם תוך העלם הצמצום, ונמשך בבחי' גילוי הקו להיות מקור לעולמות ולהאיר את העולמות כו'.

ח

79) בהבא לקמן ראה סה"מ שבהערה הבאה. וראה המבואר בזה בארוכה בהמשך שבהערה 1 (שכו, א ואילך). וראה גם (באופן אחר) סה"מ תרנ"ב ע' קב. תרנ"ז ע' רד ואילך. ותרס"ב ע' שס. המשך תרס"ו ע' תרעה ואילך. וש"נ.
80) סה"מ תרנ"ז ע' ריא"ריב (במצאי עיגול).
81) בחיי וישב לת, ל. שם ר"פ בלק. כד הקמח ר"ה (ב) ד"ה ועוד (בהוצאת שאוועל – ע' שעט). ספר החיים לאחי מהר"ל ספר גאולה וישועה פ"ב. עמק המלך שער א רפ"א. תניא שעהיה"א רפ"ו (פא, ב). אגה"ק ס"ב (קל, ב). לקו"ת בלק סה, ג. נצבים מד, ד. סה"מ תקס"ג ח"א ע' רעז. רפד. ובכ"מ.
82) ראה מק"מ לזח"א טו, א. מאמרי אדה"ז כתובים ע' ער-עז. תקס"ח ח"א ע' שכה. שעה"י לאדה"א פ"י (קטו, ב ואילך). אמ"ב ל, ב. סה"מ תרמ"ד ס"ע שנב ואילך. וש"נ. תרנ"א ע' כז. קעה ואילך. המשך תרס"ו ע' ח. עא. רסד. תרעט. סה"מ עת"ר ס"ע טו. ועוד. ספר הערכים ערך או"א"ס (ו) ס"ו (כרך ג ע' ער ואילך). וש"נ.

76) ראה פרקי דר"א פ"ג (ושם: עד שלא נברא העולם היה הקב"ה ושמו הגדול בלבד). זהר חדש ב, ד (ושם: קודם שברא הקב"ה את העולם היה הוא ושמו אחד). וראה הנסמן בזה בהמשך תרס"ו ע' תעז.
77) ראה בכ"ז (שהוא ושמו הם עצם האור והתפשטות האור, ושמשמו גופא יש ב' המדרי' ד"ה ו"ה) המשך תער"ב ח"ה ס"ע א"כג ואילך (הובא גם שם ח"ו ע' ואירסח). וראה עוד בזה שהוא ושמו הם עצם והתפשטות האור – סה"מ עת"ר ע' שמה. שסב. המשך תער"ב ח"ב ע' תמו. סה"מ ופר"ת ס"ע ה ואילך. ע' רמה. ספר הערכים ערך או"א"ס (ה) ס"ד סק"ב (כרך ד ע' תסד ואילך). וש"נ. [וראה גם סה"מ תר"ס ע' מד. ותרס"ד ע' רלג. המשך תער"ב ח"ב ע' שעז. סה"מ ועזר"ת ע' קיח. ספר הערכים שם סק"א (ע' תסג)]. וראה המשך תרס"ו ע' רמה ואילך.
78) הובא בכ"מ בדא"ת. וראה תיב"ע למלכים א א, ה. עבה"ק ח"ד פ"ח.

זה היום תחלת מעשיך

וזהו סוף מעשה, דהיינו סוף בחי' המל' דמדרי' העליונה שבא בתחלת המח' דמדרי' התחתונה כו'. והוא כמו שפי' המפרשים דס"י במ"ש⁸³ נעוץ סופן בתחלתן, דסוף המדרי' העליונה נעוץ בתחלת המדרי' התחתונה, והוא קשר ההשתל' שקשורים ומיוחדים כו'. וה"ז ככלל הידוע בהשתל' דחיצוניות שבעליון נעשה פנימיות התחתון כו'.⁸⁴ וכל הגילויים בהשתל' הן מבחי' סוף מעשה שמתלבש בתחלת המח', בחי' חכ' כו', וכמ"ש המק"מ על מאה"ז בראשית דט"ו בתר היא נקודה לא אתייעדע⁸⁵ כלל, דהיינו מ"ש בע"ח שמ"ז פ"ג⁸⁶ דאוא"ס בחי' א"ק מתלבש בחכ' וע"י החכ' מאיר בבניה וז"א כו', והיינו בחי' סוף מעשה מל' דא"ק (ובע"ח שם בחי' חכ' דא"ק, וי"ל שזהו ע"י בחי' מל' דא"ק) מאיר בחכ', והגילוי בכל ההשתל' הוא רק מבחי' החכ' כו'.

אמנם⁸⁷, הכוונה בנש"י ובתורה ומצות, היינו מה שנש"י ותומ"צ ירדו למטה, הכוונה בזה הוא להמשיך גילוי אלקות בעולם כו', וכמ"ש⁸⁸ נר ה' נשמת אדם, וכן כי נר מצוה ותורה אור⁸⁹, דכמו שהנר מאיר את החשך, כמו"כ נש"י ותומ"צ הן בחי' נרות להאיר חשך והעלם העולם כו'.

דהנה⁹⁰, מלכותך מלכות כל עולמים⁹¹, עולמים הוא ל' העלם⁹², דהתהוות העולמות שע"י המל' הוא בבחי' העלם האור כו', והו"ע הצמצום שהי' באוא"ס, שהוא בחי' העלם אוא"ס ב"ה שלא יהי' רק גילוי מלכותו ית', היינו לא עצם המלוכה כ"א רק גילוי מלכותו ית' כו'. וכידוע⁹³ בענין אתה עשית⁹⁴ חסר ה', שע"י הצמצום נחסרו ונתעלמו הה' מדרי' שמכתר עד המל', ונשאר רק בחי' מל' שבמל', שזהו בחי' מל' דא"ס שאחר הצמצום שנעשה בחי' עתיק לא"ק, כמ"ש בזהר"ק⁹⁵, ולפשת"ל הוא דרש הקו באוא"ס שלפני הצמצום ה"ז רק בחי' סוף מעשה, בחי' מל' שבמל' כו', והיינו דכללות האור השייך אל העולמות הוא רק בחי' הרצון דאנא אמלוך כו' כנ"ל, ואור זה להיותו בחי' אחרונה שבאור ה"ה בא בבחי' צמצום והעלם, היינו שנתעלם ע"י הצמצום כו' (והיינו בחי' התגלות מלכותו בעצמותו ית' לפני הצמצום כו', וגילוי מלכותו ית' שאחר הצמצום הוא בבחי' התנשאות על העולמות כו').⁹⁶ והנה, לגבי עצמות אוא"ס הרי הצמצום וההעלם אינו

ממאמר זה – סידור עם דא"ח ח"ב שמא, א"ב. ובתוס' ביאור והגהות וכו' – עט"ר נ, ב ואילך. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תקפב ואילך. אוה"ת דרושים לר"ה ע' אשכב ואילך. אשפ ואילך. וראה לקמן הערה 99.

(91) תהלים קמה, יג.

(92) ראה ספר הבהיר ס"י. תקו"ז תמ"ב (פב, א). פע"ח שער השופר פ"ה. לקו"ת במדבר ה, ג (ע"פ קה"ר פ"ג, טו). שלח לו, ד. חוקת סה, ד. עקב יג, ג. ר"ה סא, ב. שבת שובה סד, ב. ובכ"מ. (93) ראה המשך תרס"ו ע' תקנו. וש"נ. תער"ב ח"ב ס"ע

שעו. ח"ג ע' אלת. וש"נ.

(94) נחמי"ט, ו.

(95) = בזהר הרקיע. ראה זהר הרקיע לזח"א טו, א (בהוצאת תקמ"ה – יט, ב. בהוצאת תרל"ה – כג, א).

(96) ראה המשך תער"ב ח"ה ס"ע א"ז ואילך. וראה גם

סה"מ ותרנ"ז ס"ע קפט ואילך. המשך תרס"ו ע' שצה. סה"מ ואעת"ר ס"ע פב. ועוד.

(83) בס"י פ"א מ"ז. וראה פ"י הראב"ד שם. ועוד.

(84) ראה ע"ח שער יד פ"ט. שער יט פ"י. שער כ רפ"ה ורפ"ו. שער מ שם. תניא קו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קנו, א). תו"א בראשית ג, ג. לקו"ת שלח מא, ד. שה"ש יט, ב. סידור עם דא"ח ח"א כו, סע"ד. וש"נ. סה"מ תרנ"ט ע' כג ואילך. וש"נ. המשך תרס"ו ע' שלו ואילך. ועוד.

(85) אה"ינענע: כ"ה בגוכת"ק. אבל בזהר: אתיידע.

(86) כ"ה בע"ח פדוס שקלאור, תק"ס. בדפוסים שלפנינו – שער מז פ"ב.

(87) בהבא לקמן (בפיסקא זו ופיסקא, והכוונה") – ראה גם לקו"ת ואתחנן ב, א. סה"מ תרנ"ז ע' ב. המשך תער"ב ח"א ע' קעו. סה"מ ותער"ח ע' קנו. לקמן ס"ע תרמב ואילך. ועוד.

(88) משלי כ, כו.

(89) שם ו, כג.

(90) הבא לקמן (בפיסקא זו ובתחילת פיסקא הבאה) מיוסד על לקו"ת דרושים לר"ה נג, ד. וראה הנחת כ"ק אדה"א

מעלים כלל⁹⁷, וכמ"ש⁹⁸ גם חשך לא יחשיך כו', וכולא קמי' כלא חשיב⁹², דהכל הוא בחי' אין בבחי' העדר המציאות כו', ומה שנמשך גילוי מלכותו ית' שזהו ע"י הצמצום כו' (ולפי הנ"ל הוא שע"י ה' הצמצום), הוא רק שכך עלה ברצונו להעלים ולהסתיר האור בכדי שיהי' מציאות יש כו', עד שלמטה הוא בחי' חשך והעלם לגמרי בלי גילוי אור, עד שנעשה עוה"ז הגשמי בבחי' יש גמור, שזהו בחי' חשך בעצם כו'. וז"ש⁹⁹ זה שמי לעלם¹⁰⁰, ואמרז"ל ספ"ג דפסחים¹⁰¹ לעלם כתיב ל' העלם לא כמו שאני נכתב אני נקרא כו', דש' אד' מעלים ומסתיר על ש' הוי', דש' הוי' הוא ה' הוה ויהי¹⁰², והיינו ששואה קודם הצמצום ואחר הצמצום, אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים כו'¹⁰³, וכמ"ש¹⁰⁴ אני ה' לא שנית, שאין הצמצום והעולמות מסתירים כלל, וז"ע שוית' הוי' לנגדי תמיד¹⁰⁵ שהוא שוה קודם שנבה"ע ואחר שנבה"ע כו', אבל ש' אד' ואלקים הוא שמעלים ומסתיר על הארת אור שם הוי'¹⁰⁶, וזהו זה שמי לעלם ל' העלם, שבחי' שם הוי' מוסתר ונעלם תוך ש' אד', ועי"ז הוא בחי' חשך והעלם בעולם כו'.

ו

והכוונה¹⁰⁷ בזה, דנש"י יהיו מאירים את חשך העולם, ולא הפכא חשוכא לנהורא¹⁰⁸, ויהי' עי"ז יתרון אור הבא מן החשך¹⁰⁹, והיינו שיהי' גילוי ש' הוי' דגם חשך לא יחשיך ממך כו' כנ"ל. והוא ע"י עבודת האדם להאיר בחי' החשך שלו כו', כי האדם כלול מאור וחשך, דהיינו הנה"א ונה"ב¹¹⁰, דאופן הבריאה שלו הוא שהנה"א הוא בבחי' התלבשות ותפיסא בנה"ב, שהנה"ב מעלים ומסתיר על הנה"א כו', וזאת היא עבודת האדם להיות התגלות הכחות דנה"א, ששיגי השגת אלקות שתהי' השגה אמיתית ובשביל האמת כו', ויתבונן בהתבוננות אלקי שיאיר בגילוי במוחו, וגם בלבו שיתעורר באהבה לאלקות שיחפץ וירצה באמת באלקות כו', ועי"ז מאיר גם את החשך דנה"ב, וכמ"ש¹¹¹ ולאום מלאום יאמץ, כשזה קם זה נופל, דכאשר יש התגלות האור דנה"א ממילא נופל החשך דנה"ב, דאור דוחה חשך כו'¹¹², והיינו שנעשה חלישות דנה"ב כו'. וכידוע דהתגברות

105 תהלים טז, ח. וראה (נוסף לאוה"ת שם) תו"א שמות קו, ב. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' צז. צח. ס"ע קצ. ע' קצב. קצג. פרשיות ח"א ע' שצט. כתובים ח"א ע' ב. תקס"ג ס"ע קב.
106 ראה תניא שעה"ה פ"ד (עח, ב ואילך) – בענין שם אלקים. שם פ"ז (פא, ב ואילך) – בענין שם אד'. ובכ"מ.
107 בהבא לקמן (בפיסקא זו) – ראה גם המשך תער"ב ח"ד וס"ע תקפ"ט ואילך. ח"ו ע' ואשח ואילך.
108 ראה זח"א ד, א. ובכ"מ.
109 ע"פ קהלת ב, יג.
110 ראה סה"מ עת"ר ע' פ. ועוד.
111 תולדות כה, כג ובפרש"י. וראה תניא שש"ב פי"ג (יה, ב). מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אצ"ה. סה"מ תרס"ד ע' קפח. ותרע"ג ע' רכט.
112 ראה תניא שש"ב פי"ב (יז, א). לקו"ת נשא כ, ג. שה"ש מח, ג. מאמרי אדה"ז פרשיות ח"ב ס"ע תרצ. נביאים ע' קה. הנחות הר"פ ע' מה. תקס"ז ע' קפח. תקס"ח ח"א ע' ריט. רלב. ובכ"מ בדא"ח. וראה ספר הערכים ערך אור ביחס לחשך ס"ח סק"א (כרך ב ע' תקעו). וש"נ. וראה גם בחיי בראשית ד, ז. צידה לדרך (לר"מ בן זרח) מאמר רביעי הכלל החמישי פי"ב.

97 ראה סידור עם דא"ח ש, ד. סה"מ תרס"ד ע' סר"ט.
98 תרס"ה ע' קפא ואילך. המשך תרס"ו ע' פא. תקסח. תער"ב ח"ג ע' תתקו. ח"ד ס"ע א"דנו ואילך. ח"ו ע' ואתכב ואילך. ועוד.
99 תהלים קלט, יב.
100 הבא לקמן (בפיסקא זו) מיוסד על סה"מ תרכ"ט ע' שמא-שמב (והוא מיוסד על לקו"ת ואוה"ת שבהערה 90). אוה"ת שמות ס"ע ב'תקיט.
101 שמות ג, טו.
102 (י"ג, א (ישם): זה שמי לעלם .. אמר הקב"ה לא כשאני נכתב אני נקרא, נכתב אני ביו"ד ה"א ונקרא אני באל"ף דל"ת).
103 ראה טשו"ע ושו"ע"ר או"ח ס"ה ס"א. זח"ג רנז, סע"ב. פרדס שע"ר א פ"ט. תניא שעה"ה פ"ז (פב, א). ועוד. וראה ד"ה שובה ישראל (הא') תשל"ז ס"ב ובהערה 8 (תו"מ סה"מ מלוקט ח"א ע' פט. בהוצאות הקודמות – ח"ד ע' ג). אג"ק כ"ק אדמור"ר זי"ע חט"ו ע' מ.
104 ישע"י מד, ו. וראה לקמן ע' ותקעד. וש"נ.
105 מלאכי ג, ו. וראה סידור עם דא"ח רמג, א"ב. וש"נ.

הישות הוא דוקא ע"י העלם האור, דנגילוי האור א"א להיות מציאות היש כו', כידוע הענין למעלה¹¹³, וכמו"כ הוא בנפש האדם (דלכן הי' יצירת גופו קודם, וכמ"ש¹¹⁴ וייצר כו' עפר מן האדמה ואח"כ ויפח באפיו נשמת חיים כו', דכל הנבראים בצביונו ובקומתו נבראו¹¹⁵ גופם ונפשם כאחד, כמ"ש¹¹⁶ תוצא הארץ נפש חי' כו', מפני שהן בערך זל"ז כו', משא"כ האדם הרי נפשו וגופו הן מדבר ודומם כו', כמ"ש במ"א¹¹⁷, וע"כ לא הי' אפשר להיות התהוותם כא', כי לא הי' הגוף בבחי' מציאות כו'. וכן הוא ברוחניות), דכאשר מאיר גילוי אור הנה"א נחלש הישות דנה"ב, שאינו נמשך אחרי הענינים החומריים, ומסכים ג"כ על עניני אלקות כו'. אמנם¹¹⁸, תכלית העבודה הוא שיהי' בכל לבבך בשני יצריך¹¹⁹, שגם היצה"ר ירצה באלקות כו'¹²⁰, והיינו ע"י שגם הוא יבין את הענין האלקי ויתעורר ג"כ באהבה לאלקות כו'. וע"י שמאיר את חשך הנה"ב ה"ה מאיר עי"ז גם חשך העולם, והיינו שנמשך גילוי אור עצם ש' הוי' דאני הוי' לא שנית, שאין הצמצום מעלים כלל על אור זה כנ"ל, ע"כ ביכולתו להאיר את העולם כו', דדוקא האור שבבחי' סוף מעשה הוא שמתעלם ע"י העלם הצמצום, ומתעלם ממדרי' למדרי' עד שלמטה הוא בחי' העלם לגמרי, ועי"ז הוא התגברות הישות כו', וכ"ז הוא בבחי' חיצונית האור כו', אבל כאשר מאיר גילוי ש' הוי', שזהו בחי' פנימיות האור כו', וידוע דלגבי ש' הוי' באמת לא יש בחי' מציאות כלל, דכולא קמי' כלא חשיב כו', וע"כ כשמאיר גילוי ש' הוי' ה"ז מאיר חשך העולם, שנמשך גילוי אור ממש בעולם, ונראה ונגלה איך שהעולם באמת אינו בבחי' מציאות כו'.

וע"ז הוא ירידת הנשמות למטה להמשיך גילוי אור בעולם כו'. ויכולת זה בנשמות הוא מפני¹²¹ ששרש הנשמות הוא מבחי' הפנימיות, דישראל עלו במח' כו'¹²², ולא כמו כל הנבראים (וכן כללות ההשתל' בשרש המשכתם) שהן מבחי' הדבור, וכמו שהדבור הוא בבחי' עשי, וכמ"ש¹²³ בדבר ה' שמים נעשו כו', משא"כ הנשמות הן מבחי' מח' כו'. והגם דמח' הוא ג"כ לבוש בלבד, וכללות ענין הלבושים הוא בבחי' מל', וכמ"ש¹²⁴ ה' מלך גיאות לבש כו', מ"מ הרי מח' הוא לבוש פנימי המיוחד עם הנפש כנ"ל, ובמל' הוא שהן מבחי'

הטבעי יבין אלקות ויתפעל באהוי"ר לאלקות, דו"ש ואהבת כו' בכל לבבך בשני יצריך, ביצ"ט ויצה"ר, שגם הנה"ב הי' לו רצון לאלקות. עכ"ל. וראה המשך תערי"ב ח"א ע' קעז. ועוד. וראה המבואר בזה בהמשך שבהערה 1 (שכט, סע"א ואילך).

119) ואתחנן ו, ה. ברכות נד, א (במשנה). ספרי ופרש"י עה"פ.

120) ראה תו"א וישב ל, ב. וראר נג, ג. תצוה פב, ג. ויקהל פז, סע"ג. לקו"ת נשא כח, ג. שלח מ, ד. מת, ג. חוקת נו, ד. פינחס עה, א. תצא לה, סע"א. דרושים לר"ה סא, ד. ובכ"מ.

121) ראה המשך תערי"ב ח"ג ע' תשצא.

122) ראה ב"ר פ"א, ד. ובכ"מ.

123) תהלים לג, ו.

124) תהלים צג, א. וראה תו"א תצוה פב, ד. מג"א צ, א. צא, ג. לקו"ת אחרי כח, א. במדבר יז, א. נשא כ, ד. שה"ש יז, א"ב. יט, ד. ובכ"מ.

חובת הלבבות שער ה (שער יחוד המעשה) פ"ה. דרשות הר"ן דרוש החמישי. פירוש היעביץ לאבות פ"ג מ"ג. שו"ת ר' בצלאל אשכנזי סימן לג (ד"ה תשובה זה).

113) ראה סה"מ ותר"ס ע' סט. ותרס"ד ע' נז. ואעת"ר ע' רנט. ותערי"ב ע' עב³⁶. המשך תערי"ב ח"ג ע' תתקכג. ח"ד ע' א"צג. ועוד. וראה המבואר בזה בהמשך שבהערה 1 (שכט, א). 114) בראשית ב, ז.

115) ראה ר"ה יא, א. חולין ט, א. וראה הנסמן בהערה 117. 116) בראשית א, כד.

117) ראה תו"א בראשית ג, ד ואילך. מאמרי אדה"ז פרשיות ח"א ס"ע טו ואילך. תו"ח בראשית יח, ד ואילך. המשך תרס"ו ע' תרנב. לקמן ע' ושלד. ותב. ועוד.

118) ראה עד"ז בסה"מ ותרע"ג שם: „דכשיש התגלות הכחות דנה"א נעשה מזה החלישות בנה"ב, כמ"ש ולאום מלאום יאמץ כשה קם זה נופל כו' .. ובפרט כשהעבודה דנה"א הוא בכדי לברר ולזכך את הנה"ב, היינו שגם השכל

פנימיות המל', שנק' כנס"י¹²⁵ שרש ומקור נש"י כו'¹²⁶, והיינו שאין זה בחי' סוף מעשה דבחי' המל', כ"א בחי' תחלת המעשה, היינו בחי' הפנימיות כו', וכמ"א¹²⁷ כל ישראל בני מלכים הם, וכמו הבנים שהן מבחי' הפנימיות והעצמות כו'¹²⁸. וע"כ בירידתם למטה, הגם ז שהן בבחי' התלבשות ותפיסה בעולם כו', מ"מ ביכולתם לגלות אור נשמתם בגילוי, וכמ"ש¹²⁹ גם כי אשב כו' ה' אור לי כו', דבכל הנבראים הרי מה שנתעלם בהם אין ביכולתם לגלות בעצמם כו', והאדם הגם שנשמתו באה בבחי' התלבשות ותפיסא ממש בנה"ב, ומ"מ ביכולתו לגלות ולהאיר אור נשמתו כו', והיינו מפני ששרש הנשמות הוא מבחי' פנימיות ועצמות האור, דהיינו מעצם ש' הוי' כו'. ומה שכאו בבחי' התלבשות זהו רק מכח מפליא לעשות שמחבר רוחניות בגשמיות¹³⁰, שזהו באמת פלא גדול, דאור שבעצם אינו שייך בו צמצום והעלם כלל, וה"ה בא בבחי' התלבשות ותפיסא ביותר עד שיכול להיות בחי' התעלמות לגמרי ח"ו, וכידוע¹³¹ בענין ב' אופני התלבשות אם המלוכש שולט או כו', וזהו רק בכח מפליא לעשות כו'. ומ"מ תמיד ביכולתו לגלות אור נשמתו, וזהו מפני מעלתם העצמי שהן מעצם ש' הוי' בשרשן, ע"כ ביכולתם גם למטה להביא גילוי אור נשמתם ולהמשיך הגילוי דש' הוי' למטה כו', והוא ע"י העבודה שלהם למטה להאיר בחי' החשך דנה"ב כו'.

וזהו יתרון האור שמתוך החושך הוא, שבבחי' חיצונית האור יאיר בחי' הפנימיות, וגם בבחי' החשך מאיר גילוי אור כו', והיינו, דהיתרון הוא לגבי בחי' חיצונית האור (בחי' סוף מעשה), שאינו מאיר בזה בחי' הפנימיות, וע"י שנתצמצם ונתעלם בש' אד' ואלקים ונעשה עולם בבחי' העלם, זה שמי לעלם כו'¹⁰⁰, הנה ע"י עבודת האדם למטה בהתגלות הכחות דנה"א ובכירור וזיכוך הנה"ב כו', נעשה בזה יתרון אור, היינו שבבחי' חיצונית האור, וגם בבחי' ההעלם דש' אלקים, יאיר בזה גילוי ש' הוי' כו'. והו"ע יחוד הוי' ואלקי, דבש' אלקים יהי' גילוי ש' הוי' בבחי' גילוי ממש כו' (ובמ"א¹³² מבואר דקודם שנעשה הבדלה בין הפנימיות והחיצונית, דהיינו קודם הצמצום, הי' מאיר הפנימיות בהחיצונית ג"כ כו'. אך זהו שהחיצונית היא אז במעלה ומדרג' אחרת שאינה ניכרת בפ"ע כו'¹³³, אבל לאחר שנבדל החיצונית בפ"ע וירדה ממדרגתה, הרי אינו מאיר בזה

131) ראה המבואר בזה בענין התלבשות הנשמה – סה"מ תרס"ד ע' כח ואילך. תרס"ו ע' לו ואילך. ואעת"ר ע' רמז. המשך תער"ב ח"א ע' קפז. ח"ב ע' תמד. ח"ה ע' ואקלו. סה"מ ועזר"ת ע' לב ואילך. תרע"ח ע' שע. וראה עוד בבואר ב' אופני ההתלבשות – סה"מ תרנ"ד ע' רכז ואילך. המשך תער"ב ח"א ע' ו. וש"נ.

132) ראה סה"מ תרנ"ט ע' רי. ותרס"א ע' קפה. ותרס"ג ח"א ע' פה"פ. קמו. ותרס"ד ע' פט. המשך תרס"ו ע' ריט. סה"מ תרס"ח ע' כה ואילך. קסד ואילך. עת"ר ע' סד ואילך. המשך תער"ב ח"ג ס"ע תתעד. ע' תתקט. סה"מ תרע"ח ע' ב"ג. לקמן ע' ותנו. ועוד.

133) בד"ה היום הרת עולם שבהערה I (ע' 11) מוסיף: „ואין זה תכלית הכוונה, שהרי תכלית הכוונה היא דירה בתחתונים, היינו שחיצוניות האור יהי' במציאות, וכמו שהוא נמצא במציאותו יאיר בו פנימיות האור“.

125) ראה פרדס שער כג ערך כנסת ישראל. ובכ"מ.
126) ראה של"ה מס' פסחים (בדפוס) – קנה. ב. בהוצאת יד רמה – אות שיז). מק"מ לזח"א קלד, א. ריח, א. תניא שש"ב פל"ב (מא, א). פל"ז (מט, ב). פמ"ה (סד, ב). לקו"ת אמור לו, סע"ג. שה"ש א, א. לת, ב. ובכ"מ.

127) שבת סז, א. וש"נ. זח"א כז, ב. זח"ב פח, ב. זח"ג רט, סע"א. רסו, א. וראה זח"ב כו, רע"ב. תקו"ז בהקדמה (א, רע"ב).

128) ראה תניא שש"ב פ"ב (ו, א). קו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קנו, א). תו"א משפטים עז, א. לקו"ת שה"ש יט, ב. סידור עם דא"ח ח"ב רמד, ג. המשך תרס"ו ע' קכח. תיא. תקב. לקמן ע' יד. ולא. ותעג. ובכ"מ.

129) מיכה ז, ח (בשינוי).

130) ראה רמ"א או"ח סי' ס"א. וראה המשך תער"ב ח"ב ע' תקלא. ח"ג ע' אטו. ועוד.

בחי' הפנימיות, רק בידיעתו ית' מאיר גם בחי' הפנימיות בהחיצוניות, וכמו עד"מ בהמשפיע שרואה גם בהחיצוניות כל הפנימיות כו', וכמ"ש במ"א¹³⁴, אבל לגבי החיצוניות אינו מאיר בזה בחי' הפנימיות כו' (ולכן בחי' מקור היש הוא בחי' ד"ת כו', וכמ"ש במ"א¹³⁵), והיתרון הוא שמאיר בזה הפנימיות בבחי' גילוי ממש כו').

וההמשכה והגילוי הוא ע"י התומ"צ, דתורה היא מבחי' הפנימיות דאוא"ס, וכמו באור פניך נתת לנו תורת חיים כו'¹³⁶, ויש יתרון מעלה בתורה דאורייתא וקוב"ה כולא חד¹³⁷ ממש כו'¹³⁸, וכן המצות הן מבחי' פנימיות, וכמא¹³⁹ כבדו את המצות שהן שלוחי ושלוחו של אדם כמותו¹⁴⁰ כו', וע"כ להיות בחי' הגילוי הוא ע"י תומ"צ כו'. וגם¹⁴¹, דתומ"צ הם כלים ולבושים שבהם נאחז האור, כי טבע האש לעלות למעלה¹⁴², ולא להיות בבחי' המשכה, כ"א כאשר יש דבר הנאחז ה"ה נמשך למטה כו', וכמו"כ הוא למעלה, כי ה"א אש אוכלה¹⁴³ למעלה מגדר המשכה כו', ותומ"צ הם כלים שמשיכים האור להיות בבחי' ירידה והמשכה, ובהם נאחז האור כו', דרמ"ח פקודין רמ"ח אברין¹⁴⁴, וכמו האברים שממשיכים חיות¹⁴⁵ כמו"כ מצות ממשיכים את האור כו', וכן בתורה כתיב¹⁴⁶ ותורת חסד, כמים הירודים מגבוה לנמוך כו'¹⁴⁷. ותורה היא כלי כללית אל האור, וכמו עד"מ המוח שבראש שהוא הכלי לכללות החיות כו', והמצות הן כלים פרטים, והן המשכות פרטיות מהתורה כו', ולכן כל האומר אין לו אלא תורה כו'¹⁴⁸, שצ"ל תורה וגמ"ח¹⁴⁹, שע"י הוא המשכת האור וקיום האור כו', ועמ"ש בד"ה כי תשמע בקול בענין ולשמור את מצותיו כו'¹⁵⁰.

ח

141) בהבא לקמן – ראה תו"א מג"א צו, א.ב. לקו"ת אחרי כה, ג ואילך. בחוקתי מזו, ב. ועוד.
 142) ראה תניא שש"ב פי"ט (כד, סע"א ואילך). ועוד.
 143) ואתחנן ד, כד.
 144) ראה תקו"ת ת"ל (עד, סע"א). וראה גם זח"א כו, א. זח"ב קיז, ב. קסה, ב. וראה תניא שש"ב פי"ד (ח, א). רפכ"ג (כה, א). פל"ז (מט, א). אגה"ק ס"י (קיד, ב). סידור עם דא"ח ח"א קכה, ג. וש"נ.
 145) ראה לקו"ת פ' ראה כב, ד. סידור עם דא"ח ח"ב רמה, א. סה"מ ותרמ"ט ע' רמד. ותרנ"ג ע' רל. ותרנ"ד ע' רא. ותרנ"ה ס"ע לב. תרנ"ט ע' ח ואילך. המשך תרס"ו ע' שמבי-שמג. תער"ב ח"א ע' עח. רלט. ח"ג ע' תתטו. ועוד.
 146) משלי לא, כו.
 147) ראה תענית ז, א. השייכות לתורה – ראה תניא שש"ב פי"ד (ח, ב). ועוד. והשייכות לחסד – ראה תניא אגה"ק ס"ה (קט, א). ס"ח (קיב, ב). ס"יב (קיו, א). תו"א ויקהל פח, ד. קטז, ב. לקו"ת שלח לו, ב. ר"ה ס, ד. שה"ש מא, ב. ובכ"מ.
 148) ראה יבמות קט, ב.
 149) ראה לקו"ת ויקרא ה, א. ונת' בלקו"ש ח"יד ע' 317 הערה 15. חכ"א ע' 82 ובהערה 52.
 150) לקו"ת פ' ראה כג, ג.

134) ראה סה"מ ותרס"ה ע' קפב. המשך תער"ב ח"ד ס"ע א'צג ואילך. ח"ו ס"ע א'תכב ואילך. סה"מ ועזר"ת ע' כט. תרפ"ב ע' פו. ד"ה גדול יהי' תשכ"ב ס"ז (תו"מ סה"מ מלוקט ח"ד ע' קית. בהוצאות הקודמות – ע' שמ). ועוד.
 135) ראה המשך תער"ב ח"ג ע' תרנד. וש"נ. סה"מ ותרע"ח ע' שעב. שפד ואילך.
 136) תפילת העמידה (ברכת „שים שלום“).
 137) תניא שש"ב פי"ד (ח, סע"א) ורפכ"ג (כה, א) – בשם הזהר. וראה זח"א כד, א. זח"ב ס, א. תקו"ת ת"ו (כא, ב). לקו"ת נצבים מו, א. ובכ"מ בדא"ח.
 138) ראה סה"מ ותרנ"ו ע' לא. תרנ"ט ע' כא. המשך תרס"ו ס"ע שיב. ס"ע תרסח. תער"ב ח"ו ע' וא'רנב. סה"מ ועזר"ת ע' לג. ותרע"ח ע' שח. וראה לקמן ס"ע תלח ואילך. וש"נ.
 139) ננחומא ויגש ו. וראה לקו"ת ויקרא ב, א. סה"מ ותרנ"ו ע' שעג. המשך תער"ב ח"ד ע' א'רמא. וש"נ. סה"מ ותרע"ח ע' צו.
 140) ראה (נוסף לתנחומא שם) ברכות לד, ב (במשנה). קידושין מא, ב ואילך. וש"נ. רמב"ם הל' אישות פ"ג הט"ו. טושו"ע חו"מ ריש ס"י קפב. שו"ע אדה"ז או"ח ריש ס"י רמג. וש"נ. וראה לקו"ש ח"ב ע' 56 ואילך. חל"ג ע' 113 ואילך. וש"נ.

וזהו¹⁵¹ כללות הענין מה שר"ה יום ברוך אדה"ר נק' תחלת מעשיך, דפי' תחלת מעשיך הוא עיקר ותכלית המכוון, דתכלית כוונתו ית' הוא להמשיך בחי' תחלת המעשה שיהי' גילוי אלקות בעולם כו', וכוונה זו נשלמת ע"י נש"י, שבעבודתם ממשכים גילוי האור כו' כנ"ל. וזהו תכלית בריאת העולם הוא בשביל האדם, וכמ"ש¹⁵² אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי, ארץ הוא כללות ההשתל', מפני שכללות ההשל' היא רק מבחי' היותר אחרונה שבאוא"ס כנ"ל, ע"כ נק' ארץ שהיא מדרי' אחרונה שבדצח"מ, וידוע¹⁵³ דארץ הוא בחי' מל', והיינו בחי' התגלות מלכותו ית', בחי' חיצוניות המל', כידוע¹⁵⁴ בענין ים וארץ כו', ונת"ל שע"י הצמצום הוא שיהי' רק התגלות מלכותו ית' כו', ועז"א אנכי עשיתי ארץ, דזה שאנכי מי שאנכי¹⁵⁵ עשיתי ארץ הוא בשביל שאדם עלי' בראתי, בראתי בגימ' תרי"ג¹⁵⁶, שמכוון בריאת האדם הוא בשביל קיום תרי"ג מצות, וכמארז"ל במד"ר¹⁵⁷ אלה תולדות השמים והארץ¹⁵⁸ אלה בזכות מי נבראו ובזכות מי הן קיימים בזכות אלה שמות בני¹⁵⁹, ואלה בזכות מי כו' בזכות אלה העדות והחקים כו'¹⁶⁰. ולכן יום בריאת האדם הוא תחלת מעשיך, שזהו עיקר מכוון הבריאה מה שנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים¹⁶¹, וכמארז"ל ע"פ¹⁶² שוקיו עמודי שש שוקיו זה העולם שנשתוקק הקב"ה לבראתו כו', ומפני מה נשתוקק אין אנו יודעים, אך זה אנו יודעים שנשתוקק¹⁶³, והוא ג"כ ענין שנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים, שזה א"א כ"א כאשר יהי' מציאת התחתונים, ונמצא זהו עיקר מכוון הבריאה, ולא הי' הכוונה בשביל עולמות עליונים שהרי שם מאיר גילוי אלקות כו', וגם כמ"ש בסש"ב פל"ו¹⁶⁴ הואיל ולהם ירידה מאור פניו ית', וכמ"ש במ"א¹⁶⁵, כ"א דוקא עולמות התחתונים ששם העלם והסתר אלקותו ית' מצד הבריאה, וביותר אחר החטא עה"ד (שגם לזה יש מקור בהצמצום כו', וכמ"ש במ"א¹⁶⁶). אך ע"י ההסתר וההעלם הנה האדם ע"י עבודתו לעשות ולתקן¹⁶⁷ את העולם

יג, ו. תניא שש"ב רפ"ו (מה, ב). ובכ"מ.

162) שה"ש ה, טו. במדב"ר רפ"ו.

163) ראה (נוסף למה שבהערה 151) שה"מ תקס"ג ח"א

ע' שלח. תקס"ה ח"ב ע' תתפח. אוה"ת בלק ע' תתקצו. ביאורו

לאדהצ"צ ח"ב ע' תתקנט. שה"מ תרכ"ז ע' תנז. תר"ל ע' רפט.

תרל"א ח"ב ס"ע תעז. תרל"ב ח"ב ע' תקס. תרל"ג ח"א ס"ע

פו. ח"ב ע' תקצד. תרל"ד ע' שסא. המשך מים רבים תרל"ו

פרק פו (ע' צא). שה"מ תרל"ח ס"ע תנד ואילך. תר"ם ח"א ע'

רנח. ס"ע ת. ח"ב ע' תקכא. תשמז. תשס. תשסב. ס"ע תתפו

ואילך. תרמ"א ע' שצד. ותרנ"ד ע' קד. המשך תרס"ו ס"ע י.

שה"מ עת"ר ע' שטז. לקמן ע' ולב. ושב. ותרמד. ועוד.

164) מה, סע"ב. וראה גם מאמרי אדה"ו ענינים ח"א ע'

קמו.

165) ראה שה"מ ותרנ"ח ע' ל ואילך. ותרס"ט ע' קנח ואילך.

ע' רסו. עת"ר ע' רצב. ותרע"ג ע' ער. המשך תער"ב ח"ד ע'

אריב. וש"נ.

166) ראה שה"מ ותרס"ד ס"ע קפז ואילך. וראה שה"מ

תרצ"א ע' שיט. ד"ה באתי לגני תשל"א ס"ו (תו"מ שה"מ

מלוקט ח"ב ע' שנו ואילך. בהוצאות הקודמות – ח"ה ע' קנה

ואילך).

167) ע"פ ב"ר פי"א, ו ופרש"י שם. פרש"י בראשית א, ו.

151) הבא לקמן (עד סוף המאמר) מיוסד על שה"מ תרל"ב

ח"ב ע' תקט"תי. וראה שה"מ ותרנ"ז ע' א"ב שמיוסד גם הוא

על שה"מ תרל"ב שם. וראה גם אוה"ת שבהערה 10. דרושים

שבהערה 6.

152) ישע"י מה, יב. וראה זח"א קלד, ב, רה, ב.

153) ראה זח"א לא, ב. לט, ב. ג, ב. רסד, ב. זח"ג רמג, ב.

פרדס שער כג ערך ארץ. ובכ"מ.

154) ראה לקמן ע' רזו. וש"נ.

לקו"ת צו יד, ב. שה"מ עת"ר ע' רנט. המשך תער"ב ח"ג ע'

תתקו. וש"נ. וראה סידור עם דא"ח ח"א צב, סע"ד. וש"נ.

155) ראה זח"א קסו, א. לקו"ת להאריז"ל תולדות כו, יט.

ראבי"ע שם. תניא מהדרי"ק ספמ"ט (ע' תו). סידור עם דא"ח ח"א

כג, ד. וש"נ.

156) ראה רמ"ז (הובא במק"מ) לזח"א רה, ב. אוה"ת

בראשית תתרמד, ב. יתרו ס"ע א"י נצבים ע' אירמב. ארסה.

ביעג. לקמן וס"ע רב. וס"ע ערב. ע' ותרב. ועוד.

157) שמו"ר פמ"ח, ב.

158) בראשית ב, ד.

159) שמות א, א.

160) ואתחנן ד, מה.

161) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ג, ט. במדב"ר

נעשה יתרון אור, היינו שנמשך בחי' פנימיות אור, בחי' תחלת המעשה, שעי"ז נמשך גילוי אלקות עד שיהי' לו ית' דירה בתחתונים, הם עולמות הנמוכים עד עוה"ז השפל הגשמי כו', ונמצא דזה היום שנברא אדה"ר הוא עיקר תחלת המעשה כו'.

ולהבין 168 בתוס' ביאור מה שר"ה נק' תחלת מעשיך, הענין הוא, דהנה ידוע¹⁶⁹ דר"ה הוא בנין המל'. כי, התחלת ענין המלוכה הי' כשנברא אדה"ר, שקיבל עליו עו"מ, שאמר הוי' מלך כו'¹⁷⁰. כי, מלוכה שייך דוקא על מין האדם שכמותו¹⁷¹, שהרי אינו שייך מלוכה על בהמות וחיות כו', וע"כ קודם שנברא האדם לא הי' שייך ענין המלוכה, רק כשנברא האדם, שהוא בצלם ודמות שלמעלה¹⁷², אז שייך ענין המלוכה. וגם, דענין המלוכה הוא כשמקבלים המלוכה בבחירה, היינו ברצון ובדעת כו', וכמ"ש במ"א¹⁷³, וכ"ז שייך כשנברא האדם וקבל עליו עול מלכותו ית' ברצון כו'. ובכל ר"ה חוזר הדבר לקדמותו¹⁷⁴, וצריכים לבנות בחי' המל', והיינו להמשיך בחי' רצון ועונג בבחי' מדת המל', שיהי' רצונו ית' למלוך כו'¹⁷⁵.

והטעם ע"ז שדוקא בחי' המל' צריכים לבנות, להמשיך בחי' רצון ועונג בזה, שאינו כן בשארי המדות¹⁷⁶. הגם שבכל השפעות המדות העליונות צריך להיות התעוררו' והעלאת מ"ן, וכמ"ש¹⁷⁷ יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך כו', הנה, בכל המדות צ"ל ההעלאת מ"ן לעורר את המדה, לא להמשיך בחי' רצון ועונג בהמדה, כ"א לעורר עצם המדה כו'. ובאמת הלא בכל קראינו אליו כתי'¹⁷⁸, וארז"ל¹⁷⁹ אליו ולא למדותיו, הרי כל קריאה והעלאת מ"ן צ"ל אליו ית', היינו בחי' עצמות אוא"ס ב"ה. הנה, בפרד"ס¹⁸⁰ אי' דאליו היינו בחי' האור המתלבש בהכלים, דמדותיו הן בחי' הכלי' ואליו הוא בחי' העצמות המתפשט בהם כו'. והבעש"ט נ"ע אמר¹⁸¹ שזהו בחי' האלקות שבכלים עצמן, לבד האור המתלבש בהן, וכמו שם אל בחסד כו', וכמ"ש בהביאור דאת שבתותי בלקו"ת¹⁸². אך

-
- 168 מאמר זה הוא המשך למאמר שלפניו (ד"ה זה היום).
וראה הנסמן שם בהערה 1.
- 169 ראה פע"ח שער ר"ה פ"א ואילך. לקו"ת נצבים נב, א. נב, ד. ר"ה נו, א ואילך. סה"מ תקס"ה ח"ב ע' תרנט. תתפה. תתפח"תצו. תתקח. תתקלד. תקס"ו ח"ב ע' תשו ואילך. תשיב. סידור עם דא"ח ח"ב שדמ, ג. וש"נ.
- 170 תהלים צג, א. וראה פדר"א פ"א. זח"א רכא, ב. זח"ג קו, ב. תקו"ז תנו' (צ, ב).
- 171 ראה לקמן ע' ושי"נ.
- 172 ראה בראשית א, כו"כ.
- 173 ראה סידור עם דא"ח ח"א פז, סע"ב. וש"נ.
- 174 ראה שער הכוונות דרושי ר"ה (לפני דרוש הא'). שער הפסוקים ולקו"ת להאריז"ל פ' וישב. פע"ח שער ר"ה פ"א. לקו"ת נצבים נא, ב. דרושים לר"ה נח, ב"ג. המשך תרס"ו ע' ג. מב. תשז. תשיא. תערב"ב ח"א ע' קעו. ח"ג ס"ע תתסו ואילך. ובכ"מ.
- 175 ראה סה"מ תרנ"ד ע' טו ואילך. תרנ"ו ע' רמד. המשך תרס"ו ע' ג. ועוד.
- 176 המשך הענין (הטעם ע"ז שדוקא בחי' המל' צריכים לבנות .. שאינו כן בשארי המדות) – לקמן פיסקא „והטעם
-
- ע"ז מה" ואילך.
177 תהלים לג, כב. וראה שערי תשובה לאדה"א יח, ב. תו"ח וישב ריא, ד. בשלח קמז, ב. יתרו רסא, ג. ועוד.
178 ואתחנן ד, ז.
179 הובא בכ"מ (פרדס שער לב פ"ב. ועוד) בשם הספרי. וראה סידור עם דא"ח ח"א קלה, א. וש"נ.
180 שער טז פ"ב. שער לב פ"ב. [וראה מש"כ הפרדס בענין הכלים והעצמות המתפשט בהם – שער ד פ"א ואילך]. וראה לקו"ת הוספות לויקרא נא, ג"ד. שה"ש מט, ב. סה"מ תקס"ו ח"א ע' כח. דרמ"צ קיי, א"ב. אוה"ת ואתחנן ע' שעו"שעו. שצ"שצא. תרל"ג ח"א ע' קצט. תרמ"ב ע' רנב. ותרנ"ה ע' מא. נב. לקמן ע' וקיב. אג"ק ב"ק אדמהוריי"ץ ח"ג ס"ע קמד ואילך (נעתק ב"היום יום" י"א תשרי). ד"ה באתי לגני (הא' והב') וד"ה ויהי בשלח תשכ"א (תו"מ ח"ל ע' 8. 20. 37). ועוד.
181 ראה לקו"ת בהר מג, ב. אוה"ת שמות ע' קו. סה"מ תרמ"ט ע' ערה. ותרנ"ה ס"ע נא ואילך. אג"ק שם. ד"ה באתי לגני וד"ה ויהי בשלח שם (ע' 6 ואילך. 19 ואילך. 36 ואילך). ועוד.
182 לקו"ת בהר שם.

גם לפי פשטיות הענין דאליו הוא בחי' אוא"ס שלמע' מהשתל¹⁸³, הנה זהו ג"כ בחי' אוא"ס השייך אל העולמות והמדות כו'¹⁸⁴, והיינו, שאין צריכים לעורר המדה בשרשה ומקורה הראשון כמו שכלולה בעצמות אוא"ס, דהיינו להמשיך בחי' רצון ועונג בהמדה, כ"א להמשיך מהאוא"ס השייך אל המדה, היינו מהרצון והעונג שכבר יש בהמדה כו'. וכמו עד"מ למטה באדם, הרי איש הטוב והחסד מתעורר במדת החסד כשיש מי שצריך להחסד והטוב, ובקל הוא מתעורר בחסדו להשפיע לו כו'. וכמו"כ בהשפעת השכל מן המשפיע אל המקבל, הרי כשיש מקבל, והיינו ע"י הכנת המקבל שהוא כלי לקבלה, מתעורר המשפיע ורוצה להשפיע לו כו', ויותר משהעגל רוצה כו'¹⁸⁵, והיינו מפני שהרב המשפיע יש בו רצון ועונג בהשפעת השכל, וכן בהאיש הטוב יש בו רצון ועונג בהשפעת הטוב והחסד כו' (רק לפעמים צריכי' לעורר את הכח מבחי' כח ההיולי העצמי, שזהו ע"י השבחי' כו', וכמ"ש במ"א¹⁸⁶). וכמו"כ הוא למעלה, דבכדי לעורר המדות העליונות, גם מצד האוא"ס ב"ה שלמע' מבחי' המדות, הוא בעבודה בסדר והדרגה כו'.

וכמו בעבודה בתפלה שבכל השנה, ה"ה בסדר והדרגה, דהיינו העבודה שע"פ טעם ודעת כו'. ואפי' מס"נ דק"ש, שע"ז אומר אליו ולא למדותיו¹⁸⁷, שהקריאה אליו ית' לבחי' אוא"ס שלמע' מהשתל' הוא מבחי' מס"נ כו', הרי באמת גם זה אינו כמו העבודה דר"ה ועשי"ת, שהיא העבודה בעצם ומהות הנשמה, למע' הרבה גם מהמס"נ דק"ש כו'. וכמא'¹⁸⁸ אמרו לפני מלכיות כו' אמרו לפני זכרונות כו' ובמה בשופר, דענין תק"ש הוא הצעקה בקול פשוט דוקא¹⁸⁹, שזהו מעומק ופנימיו' הלב כו', ומס"נ דק"ש באמת הוא ג"כ עבודה דבחי' מוחין כו'¹⁹⁰. שהרי הביטול דיחו"ע הוא בבחי' חכ' ובפנימי' בינה כנודע¹⁹¹, וכמו"כ בעבודה הו"ע השגה פנימי' בבחי' אחדות הוי' איך שכולא קמי' כל"ח⁵², שמשיג הענין לעומקו ופנימיותו בהשגה פנימיות, שבזה מאיר במוחו בחי' האלקות שלמע' מהעולם, שע"ז מתבטל במציאותו ונכלל בבחי' אחדות הוי' כו'¹⁹⁰. וזהו ענין בחי' כלה ל' כליון, כמו כלה שארי ולבבבי¹⁹² שת"א¹⁹³ אישתיצי גושמא, דהיינו בחי' הביטול במציאות, וכמ"ש

שיח ואילך. ועוד.

(187) ראה סידור עם דא"ח קלה, ג ואילך. קלו, א ואילך.

וראה שם קלה, איב הערה 1. וש"נ.

(188) ר"ה טז, א. לד, ב.

(189) ראה לקמן ע' טו. וש"נ.

(190) ראה (בוזה שהמס"נ דק"ש היא עבודה דבחי' מוחין)

סה"מ ותרנ"ז ע' רעז. לקמן ע' רנד. ספר הערכים ערך אחד –

למסור נפשו באחד ס"ה סק"א (כרך ח ע' תמוח ואילך). וש"נ.

(191) בזה שהביטול דיחו"ע הוא בבחי' חכ' – ראה המשך

תער"ב ח"א ע' צד. וש"נ. ובוזה שהוא גם בבחי' פנימיות בינה

– ראה סה"מ ואעת"ר ס"ע קכא. המשך תער"ב ח"ג ע' תרפ.

סה"מ ותרע"ח ע' צ"צא. ד"ה ברוך שעשה נסים תשט"ו ס"ג

(תו"מ סה"מ מלוטק ח"ב ע' קט. בהוצאות הקודמות – ח"ה ע'

קיו). וראה גם המשך תער"ב ח"ב ס"ע תקלה.

(192) תהלים עג, כו.

(193) שת"א: כ"ה בגוכות"ק. ואולי צ"ל: שת"י.

(183) ראה סידור עם דא"ח קלה, סע"ב ואילך. אמ"ב יא,

ג"ד. דרמ"צ קיו, ב (בחצאי עיגול). קיט, ב. ככא, סע"ב. ככג,

א. אוה"ת חנוכה רפב, ב. וישב תתלה, ב. ויקהל ע' בקפב

ואילך. ואתחנן ס"ע קנו. ע' שעח. המשך תער"ב ח"ב ע' תקיו.

תקסז. ח"ג ע' תתקפד. סה"מ ותרנ"ד ע' קיו. ס"ע ככד ואילך.

ותרנ"ה ע' מא. תרנ"ט ס"ע קצו. ותר"ס ס"ע קט. ס"ע קיג.

ותרס"ט ע' קו. עת"ר ע' שצב. לקמן ס"ע קיב. ע' וקעב. אג"ק

שם. ד"ה באתי לגני וד"ה ויהי בשלח שם (ע' 8. ע' 20. ס"ע

39 ואילך). ד"ה באתי לגני תשמ"ב ותשמ"ה (תו"מ סה"מ באתי

לגני ח"ב ע' תמב ואילך. תקיט). ועוד.

(184) ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תקסז.

(185) פסחים קיב, א.

(186) ראה סה"מ ותרס"ב ע' רמה. ותרס"ח ע' פג. ותרע"ג ס"ע

רעו. המשך תער"ב ח"ד ע' ותתקע. סה"מ ותרע"ח ע' קצ. לקמן

ע' וקצח. סה"מ ופר"ט ס"ע ר ואילך. תרפ"ז ע' קב. קנו. תרפ"ח

ע' מג. ד"ה כי תבואו תשי"ג (תו"מ ח"ח ע' 162 ואילך). וראה

תו"א ויחי קג, ג. אוה"ת ענינים ע' רעה. סה"מ תרל"א ח"א ע'

בלקו"ת ד"ה שה"ש¹⁹⁴, ומבואר במ"א¹⁹⁵ שז"ע שושנת העמקי¹⁹⁶, בחי' פנימי' בינה כו'. והעבודה דרעו"ד ה"ז בחי' מקיף דחי¹⁹⁷, שזהו בחי' המקיף השייך אל הפנימי' כו', וידוע דרעו"ד הוא ג"כ ע"י ההתבוננות בהפלאה דאוא"ס כו', רק שלא שע"ז נעשה הרצון, כי הוא רצון עצמי, רק שמתעורר ע"י ההתבוננות בהפלאה דאוא"ס ב"ה כו', וכמ"ש במ"א¹⁹⁸. ובמ"א¹⁹⁹ מבואר דבכל מאדך²⁰⁰ היא בחי' בינה כו'. והיינו, דעבודה דכל השנה, גם העבודה פנימיות בבחי' מס"נ ורעו"ד, עיקרה היא בבחי' המוחין כו' (אך המס"נ דנפילת אפים הו"ע מס"נ בפו"מ, דדמי לי' כאילו אתפטר מהאי עלמא כו'²⁰¹, שזהו למעלה ממס"נ דק"ש, והו"ע וכו' תדבוקן²⁰², דביקו' עצם בעצם כו', כמ"ש בשעהת"פ ד"ה אחרי הוי' תלכו²⁰³. וכאשר הוא בעבודה לבד ה"ז ג"כ רק הרגש המוחין כו', אבל בנפ"א הוא המס"נ בפו"מ כו', כמ"ש שם²⁰³).

אבל בר"ה ועשי"ת הרי עיקר העבודה אינה בבחי' המוחין, ולא מה שנתעורר ע"י התבוננו', כ"א בעצם ופנימי' הנפש דוקא, וכמ"ש²⁰⁴ לך אמר לבי בקשו פני כו'. ולכן אומרי' מזמור²⁰⁵ שיר המעל' ממעמקי' בעשי"ת, להמשיך בחי' עשרה עומקים כו'²⁰⁶. וכידוע דבר"ה ועשי"ת הו"ע החזרת פני' בפני' כו'²⁰⁷, לא בבחי' דביקו', כ"א החזרת פני' כו', דדביקו' הוא בבחי' המוחין, והחזרה הוא בעצם הנפש כו', וז"ע החזרת פנים בפני', פני' הוא בחי' העצמי' שלמע' מגילוי', כי בהגילוי' יש בחי' פנים ואחור, וממילא גם בחי' הפנים אינו אמיתי' בחי' הפנים, כי גם זה הוא בחי' אחור לגבי מדרי' עליונה כו', ואמיתי' ענין הפני' הוא בבחי' העצמי' שלמע' מהגילוי' כו', וז"ע פנים בפנים, פני המקבל ופני המשפיע, היינו בחי' עצמיות הנשמה שמגיע בבחי' עצמות א"ס כו', וכמ"ש במ"א²⁰⁸.

ומכ"ז מובן דהמשכת המלוכה שבר"ה הוא מבחי' פנימי' ועצמות א"ס, למע' הרבה מהמשכת והתעוררו' המדו' שבכל השנה כו' (ובמ"א²⁰⁹ מבואר דזה שכל השנה

201 ראה זח"ג קכ, סע"ב. וראה זח"ב ר, ב, רב, סע"ב. זח"ג קס, סע"א.

202 פ' ראה יג, ה.

203 פריקים לז"ח (מה, ד ואילך). וראה סידור עם דא"ח ח"א מב, א"ב. וש"נ.

204 תהלים כז, ח. וראה לקו"ת תצא לו, ב. נצבים מד, סע"א. שבת שובה סו, סע"ג. סוכות פב, ב. שמע"צ פו, א. סידור עם דא"ח ח"א קצג, א. וש"נ.

205 תהלים קל.

206 ראה פע"ח שער הזמירות ספ"ו. שער תפילות ר"ה פ"ז. לקו"ת פ' ראה לד, סע"א. תצא לט, ב. לט, ד. נצבים מד, ג.

מח, ב. נג, ב. ר"ה נד, ג. נט, ב. סב, ב. סידור עם דא"ח ח"ב שסו, ב. וש"נ.

207 ראה המבואר בכ"מ (פע"ח שער ר"ה פ"ב ואילך. ועוד. וראה מש"כ בזה בסה"מ תרנ"א ע' ט) בענין הנסירה שבר"ה ועשי"ת. ועוד. וראה לקו"ת אחרי כו, ד. כו, סע"ג. דרושים ליוה"כ סח, א"ב. שה"ש ד, א. ובכ"מ. וראה הערה הבאה.

208 ראה בארוכה המשך ר"ה תרנ"א (סה"מ תרנ"א ע' ט. טז. יח"כ. לא. מ. ג).

209 ראה אוה"ת דרושים לר"ה ע' אש"ט. ד"ה היום הרת עולם תרנ"ה (סה"מ ליקוט ח"ב ע' כה).

194 לקו"ת שה"ש א, א. וראה סה"מ תרל"ב ח"ב ע' תצט ואילך. וש"נ.

195 ראה סה"מ תרל"ב שם ע' תקא. תקיג ואילך. ותרנ"א ע' רכ ואילך. עת"ר ע' תפ. המשך תער"ב ח"ג ס"ע תרעט ואילך. סה"מ ותרע"ח ע' מא. לקמן ע' תרכט. וראה ספר הערכים שם הערה 398 ובשוה"ג (ע' תג).

196 שה"ש ב, א.

197 ראה קונטרס העבודה פ"ה (ע' 31-30). סה"מ עת"ר ע' רו ואילך. המשך תער"ב ח"ב ע' תריא. תרטו. ספר הערכים ערך אהבת ה' – במדריגות שננפש האדם ס"ה סק"ב (כרך א ע' תפא).

198 ראה קונטרס העבודה שם. סה"מ עת"ר ע' לב. רו ואילך. לקמן ע' ו'סח. ספר הערכים שם סק"א (ע' תעז ואילך).

וראה עוד בהמשך תער"ב ח"ב ע' תכו. ספר הערכים ערך אהבת ה' – רעותא דלבא (כרך א ע' תרי"תיא).

199 ראה אוה"ת תצא ע' תתקכו ואילך. המשך תער"ב ח"ו ע' וארמג ואילך. וראה עוד בזה בסה"מ ותרע"ח ע' מב. רמה.

ופר"ת ע' קטו. ספר הערכים ערך אהבת ה' – בכל לבבך נפשך ומאדך ס"ד סק"ז (כרך א ע' תמח). וש"נ.

200 ואתחנן ו, ה.

מספיק העבודה שע"פ טו"ד ותומ"צ הוא מפני שכבר היתה ההמשכה כללי' בר"ה, וכל השנה הוא רק המשכה מהעלם אל הגילוי כו'. הרי מזה גופא מובן מעלת המשכת ענין המלוכה, שהרי ההמשכה כללי' דר"ה הוא ע"י שנמשך בחי' כתר מל', שהוא הרצון והעונג במלוכה, ובהמשכה זו נמשך הכל כו', שהרי אין צריך להמשיך בר"ה רצון על חכ' ועל חסד וכה"ג, רק שבהמשכת מדת המל' נמשך הכל בבחי' גילוי אור פנימי ביותר כו', והיינו מפני שהמשכת בחי' מדת המל' הוא מבחי' פנימי ועצמות א"ס, וע"כ עי"ז נמשכים כל הגילויים כו').

והטעם ע"ז מה שמדת המל' דוקא צריכים לעורר מבחי' הפנימי' והעצמות כו', הענין הוא²¹⁰, דהנה ידוע²¹¹ ההפרש בין כל המדות למדת המל', דכל המדות הן בחי' השפעה בקירוב. וכמו בהשפעת השכל, שהיא בחי' השפעה ממש מהמשיע אל המקבל, שמשפיע לו משכלו, וע"ה שזהו רק השפעת הארה, הוא מפני שכל ענין השכל הוא רק הארה לבד, כמ"ש במ"א²¹², והרי ההשפעה היא שמשפיע לו משכלו, והוא בבחי' קירוב אל המשיע, שמצמצם עצמו בהשפעתו להיות בערך אל המקבל. דכללו' ענין משפיע ומקבל הוא שהן בערך זל"ז, דלפי"ע המקבלי' כ"ה ערך המשיע כו', וכמו בדורו של משה הי' צ"ל ההשפעה ע"י משה דוקא, וכאשר אמר²¹³ מאין לי בשר כתי'²¹⁴ ואצלתי מהרוח שעליך כו', כי ההשפעה להם הי' צ"ל ע"י רוחו של משה דוקא²¹⁵, ובדורו של יהושע הי' צ"ל ההשפעה ע"י יהושע, דפני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה כו'²¹⁶, ומ"מ הרי המשיע מובדל בערך מהמקבלים, וכמו"כ השכל כמ"ש בהמשיע הוא באי"ע לגבי המקבלים כו', כידוע ומבואר במ"א²¹⁷, וע"כ צריך לצמצם עצמו, היינו לירד ממהותו העצמי להיות בערך אל המקבל ולצמצם השפעתו כו', וכמו וירדתי ואצלתי אוריד ואמשיך כו'²¹⁸, וכ"ז הוא מפני שזהו בחי' השפעה בקירוב בבחי' גילוי, וע"כ צ"ל בזה הצמצו' שתהי' ההשפעה בערך אל המקבלים כו'. וכמו"כ בהשפעת החסד וכל המדו', הכל הוא בבחי' קירוב כו', וכמ"ש במ"א²¹¹. ולכן ההשפעה באה דוקא למקבלים שהן בבחי' קירוב אל המשיע כו', וכמו בהשפעת השכל הוא דוקא למקבלי' שהן בבחי' ערך ושייכו' אל המשיע כו', דכאשר המקבלי' אינם שייכים אל ההשפעה לא יוכל המשיע להשפיע,

יא

212) ראה סה"מ תרנ"ט ע' קכח. וש"נ. המשך תרס"ו ס"ע קכו. וש"נ. ע' רלב. ועזרת' ע' סא. ותע"ח ס"ע שלח.

213) בהעלותך יא, יג. וראה סידור עם דא"ח ח"ב רמא, ד. וש"נ.

214) שם, יז.

215) ראה סה"מ תר"ס ס"ע קיב. המשך תער"ב ח"ה ע' וא"ע. ח"ו ע' וא"תא. סה"מ ועזרת' ע' קכט. ד"ה ויאמר גו' ראה נתת'ך תשט"ו (תו"מ ח"ג ע' 188). ד"ה ויאמר גו' החודש תשכ"ב (תו"מ ח"ג ע' 237). לקו"ש ח"ד ע' 1051. ח"ט ע' 12. תו"מ ח"א ע' 128. ח"ו ע' 71. ועוד.

216) ב"ב עה, סע"א.

217) ראה סה"מ תרנ"ט ע' רה. וש"נ. שם ע' רמג. המשך תרס"ו ע' ערה. שפ ואילך. תער"ב ח"ב ע' תלד. תקנא. ח"ג ע' תרס. לקמן ע' ועב. ס"ע ריז. ע' ותצת. ובכ"מ.

218) ראה תו"א בראשית ג, א. וירא יד, א.

210) הבא לקמן (עד פסקא: „אמנם“) מיוסד על תו"א ויקהל קיג, א"ב. אוה"ת ויקהל ע' ב'קנח ואילך. סה"מ תר"ל ע' קעורקעז. קפב"קפג. עוד דרושים המיוסדים על דרושים אלו: סה"מ תרס"ב ס"ע רלו ואילך. לקמן ע' ותל"תלא. סה"מ תרפ"ו ס"ע כג ואילך. תרפ"ט ע' קד"קה. ע' רנח ואילך. ה'ש"ת ע' 100-101. ד"ה וידבר גו' איש על דגלו תשט"ו (תו"מ ח"ד ע' 70).

211) ראה (נוסף לנספח בהערה הקודמת) לקו"ת בלק סה, ג. מאמרי אדה"ז ענינים ח"ב ע' תצד. סה"מ תרנ"ג ע' קמא. תרנ"ד ע' רל. תרנ"ה ע' קי. תרנ"ו ע' שכא. תרנ"ז ע' קכו. תרנ"ט ע' קיד. תר"ס ע' פג. תרס"ה ע' נא. המשך תער"ב ח"ג ע' תתקא. לקמן ע' ותקכט. ד"ה זה היום תשמ"א ס"ט (תו"מ סה"מ מלוקט ח"א ע' לז. בהוצאות הקודמות – ח"ב ע' קז). ועוד.

כ"א דוקא כאשר יש להם שייכו' כו', וכל שהמקבלים הן בבחי' שייכות יותר אל ההשפעה תהי' ההשפעה ביותר ובעומק ביותר כו'. וע"כ הכנת המקבל מה שנעשה כלי לקבלה, דהיינו שהוא בבחי' קירוב הערך שלו, ה"ז מעורר ההשפעה מהמשפיע כו'. וכמו"כ השפעת החסד ה"ז מצד האהבה²¹⁹, שזהו ג"כ קירוב המקבל אל המשפיע כו', דהרי האהבה היא מפני שמוצא בו מעלותיו, או עכ"פ מה שהוא מע' אצלו כו', וכל שהוא אוהבו ביותר יותר ישפיע לו כו', והיינו שהעונג בזה הוא דוקא בהשפעה בקירוב ובגילוי, ובקירוב הערך והשייכו' של המקבל אליו בזה הוא דוקא התענוג כו'.

אבל, מדת המל' הוא בחי' השפעה בריחוק דוקא, והוא השפעת היראה והפחד, שזהו מבחי' הריחוק דוקא כו'. דכל ענין המלוכה הוא רוממות והתנשאות דוקא, וכמ"ש²²⁰ שום תשים עליך מלך, שתהא מוראו עליך²²¹, שהיראה הוא מבחי' הריחוק וההתנשאו' דוקא, ולכן צריכים לרוממו ולהבדילו, וכמו אין יושבים על כסאו ואין רוכבים על סוסו כו'.²²² ועל מי שייך ענין המלוכה, הרי על הנבדלי' ונפרדי' ממנו, דעל בנים שהן עצם א' עמו אינו נופל ענין המלוכה, וכמו"כ על אוהבים ועל שרים הקרובים אל המלך אינו שייך מלוכה, כ"א דוקא על זרים והרחוקים מאתו ומערכו כו'.²²³ והנה, מלך ועם הם ג"כ בערך זל"ז, אך זהו שלפי"ע המלך הוא העם²²⁴, דהיינו שלפי"ע ההבדלה שלו הוא מציאו' העם כו', וגם דהערך בזה הוא בענין ההבדלה כו', ולא כמו במשפיע ומקבל שמדידת הערך הוא בהקירוב והשייכות דהמשפיע עם המקבלים, משא"כ במלך ועם המדידה היא בהבדלה, כי אם יהי' מובדל לגמרי א"א להיות מלך עליהם, וע"כ צ"ל בזה מדידה כמה תהי' ההבדלה כו'. וענין המלוכה הוא שהעם בטלים אל המלך, לא בבחי' קירוב אליו, כ"א בבחי' יראה וביטול כו'. וכל העונג שבמלוכה הוא דוקא בהרוממות והתנשאות, ובהביטול של העם, וטיב הביטול שלהם הוא הגורם התגלו' המלך אליהם והקירוב שלו אליהם, וגם אז הוא בבחי' רוממות והתנשאות כו', והביטול שלהם הוא אדרבא ביותר בהתגלו' רוממותו עליהם כו'. וכן הוא בכאו"א בפרט, כשרואה המלך טיב הביטול של העבד אליו בביטול ביותר, הרי הוא מקרבו ומראה לו פנים ומדבר עמו, ומ"מ ה"ה בבחי' רוממות והתנשאות עליו גם בשעת הקירוב, כי גם כשמתגלה אליו הוא מתגלה כמו מלך, ולא כמו שמתגלה אל השרי' שהוא בקירוב ממש, כי העבד אינו שייך לזה, כ"א מתגלה אליו כמלך בבחי' רוממו' כו', והעבד הוא בבחי' ביטול, ואימת המלך עליו אז הוא עוד ביותר כו'.

223) ראה תניא אגה"ק סט"ו (קכב, א. ככג, א). מאמרי אדה"ז ענינים ח"א ע' רכה. ח"ב ס"ע תקמד. תקס"ז ע' שצד. דרמ"צ יב, ב. ועוד. ספר הערכים ערך אהבה ס"א סק"ד (כרך א' ע' רכה-רכו). ושי"ג.
220) שופטים יז, טו.

221) ראה תניא אגה"ק סט"ו (קכב, א. ככג, א). מאמרי אדה"ז ענינים ח"א ע' רכה. ח"ב ס"ע תקמד. תקס"ז ע' שצד. דרמ"צ יב, ב. ועוד. ספר הערכים ערך אהבה ס"א סק"ד (כרך א' ע' רכה-רכו). ושי"ג.
222) שופטים יז, טו.

224) ראה גם סה"מ תרנ"א ע' י. יג. סז. תרנ"ז ע' קפ. תרס"ו ע' קד. ותרס"ט ע' כג-כד. המשך תער"ב ח"ג ע' תרנ.

221) סנהדרין כב, א במשנה (ושם: שתהא אימתו). במדב"ר פ"ד, ו (ושם: שיהא מוראו).
222) ראה רמב"ם הל' מלכים רפ"ב.

יב

והדוגמא מכ"ז למע' יובן ההפרש בין כל המדות העליונות ובין מדת המל', דכל המדות הן בחי' השפעה בקירוב, בבחי' גילוי אור, וכמו מכלכל חיים בחסד²²⁵ שהחסד נמשך ממדרי' למדרי' כו' (וכידוע שהמדות למע' אינו כמו למטה, שהן רק גורמים ההשפעה, ולמע' הוא שהמדה גופא נמשכת כו', וכמ"ש במ"א²²⁶) וכן כל המדות, וגם בחי' החכ', הכל הוא השפעה וגילוי אור בבחי' קירוב כו'. ולכן הוא בבחי' צמצום, וכמו הקו הנמשך מאור א"ס ב"ה הרי בכללותו הוא בבחי' קו קצר ומצומצם לפי"ע העולמות כו', ונמשך במדה ומשקל, היינו בכל עולם ובכל ספירה לפי"ע כו'. והגילוי הוא במדרי' שהן בבחי' קירוב דוקא, שהן בערך לקבל את האור והגילוי כו'. וע"כ עיקר הגילוי הוא במדרי' שלמע' מאצי'²²⁷, דשם הוא בחי' העדר המציאות לגמרי, ויכול להיות שם גילוי אור"ס כו'. וכן גם באצי'²²⁸, הגם שיש שם בחי' כלים שהן בבחי' מציאות חכ' וחסד כו', ה"ה מ"מ אלקות ממש²²⁹, וה"ה כלים לגילוי אור כו'. והגילוי דאצי' הוא דוקא בנשמות שהן כלים לגילוי האור כו', והן הנק'²³⁰ בנים למקום כו', וכדאי' בזהר ברע"מ ס"פ בהר²³¹ כבן דחפיש בגניזו בכל רזין דביתא כו', והעבודה היא בבחי' קירוב ובבחי' דביקו' כו', ובוזה דוקא נעשה כלי אל האור כו'. דכן הוא בגילויים שמצד אור"ס ב"ה, שהכלי לזה הוא בחי' דביקות, וכל הדבוק יותר הוא יותר כלי אל האור כו', וזהו"ע הביטול, שמצד האור והגילוי הוא מתבטל מכל מציאותו ונדבק בבחי' דביקות אמיתי באלקות כו'.

אבל מדת המל' הוא בבחי' ריחוק דוקא, בבחי' רוממות והתנשאות, וכמ"ש²³² ה' מלך גיאות לבש כו', בבחי' גיאות והתנשאות דוקא כו'. ואין מלך בלא עס'⁸¹, ל' עוממות²³³, נבראים נפרדים כו'. דעיקר ענין המלוכה הוא בנשמות שנק' עבדים²³⁴, דהיינו נשמות דבי"ע²³⁵, שהן בבחי' יש, ובירידתן למטה הן נתפסים בישות, ועבודתם הוא בביטול החומריות דוקא כו'²³⁵, והו"ע ביטול היש, וכמ"ש במ"א²³⁴, ובוזה דוקא נעש' כלים לאלקות, דהיינו בזיווך החומר' דוקא כו', ונק' עבדים דעיקרם הוא בבחי' קב"ע⁸⁰, היינו בבחי' יראה וביטול כו' (וכאו"א צ"ל בבחי' בן ובבחי' עבד כו', כמ"ש ברע"מ שם, וכמ"ש בסש"ב פמ"א²³⁶). וע"י טיב העבודה שלהם בבחי' יראה וביטול נמשך גילוי אלקות שמאיר להם בגילוי כו', ואזי הוא בחי' הביטול ביותר. וכמו בזמן הבית שהי' מאיר גילוי אלקות בביהמ"ק, ושלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך כו'²³⁷, וכשם שבא לראות כך בא לראות²³⁸,

225) נוסח תפילת העמידה. וראה לקמן ו"ע קיז. וש"נ.

226) ראה לקמן ע' קיז. וש"נ.

227) ראה דרמ"צ קכט, סע"ב. סה"מ ותרנ"ז ע' רל. המשך

תרס"ו ע' כט"ל. קע. תער"ב ח"א ע' פד. ח"ב ע' שלט. ח"ד ע'

אקמו. סה"מ ותרע"ח ס"ע שדמ. לקמן ו"ע שנב. ו"ע שסג.

ועוד.

228) בענין הגילוי באצי' – ראה המשך תרס"ו שם. תער"ב

ח"א וח"ב שם. ועוד. וראה סידור עם דא"ח ח"א קצא, סע"א.

וש"נ.

229) ראה לקו"ת דרושים ליוה"כ ע, ג. שה"ש ז, סע"ד.

דרמ"צ מט, ב. ב. קל, ב. קסט, סע"ב. המשך תרס"ו ע' ט. ס"ע רנד.

ע' רסא ואילך. רסו. רפז. תרלא. המשך תער"ב ח"א ס"ע כא.

ע' רפ. ח"ג ע' תשלד. תתא. תתקיו. ח"ד ע' א"רפז. ובכ"מ, וראה

תניא אגה"ק ס"ב (קל, סע"א. קלב, א). וראה גם לעיל ע' וב

ובהערה 35.

230) אבות פ"ג מ"ד.

231) זח"ג קיא, ב. וראה המשך תרס"ו ע' רו ואילך. ע' רפז.

תלג. תש. תער"ב ח"ג ס"ע א"כח ואילך. ח"ו ע' ואשצד.

232) תהלים צג, א.

233) ראה תניא שעה"ה"א פ"ז (פא, ב). לקו"ת בלק סח, א.

סה"מ ותרמ"ג ע' יט. ותר"ס ע' ה"ו. ובכ"מ.

234) ראה סה"מ ותר"ס ע' ית. וראה אוה"ת ענינים ע' ריב.

סה"מ ופר"ת ע' מז"מח. תרפ"א ע' קלו.

235) ראה המשך תרס"ו ע' רו ואילך. וש"נ.

236) נו, א. וראה עוד בזה בלקו"ת בלק עג, א. פ' ראה ב.

ב. דרמ"צ קפט, א. אוה"ת האוינו ע' א"תרנז ואילך. ועוד.

237) משפטים כג, יז. תשא לד, כג. פ' ראה טז, טז.

238) תגיגה ב, א, ד, ב.

שהי' מאיר להם אלקות בגילוי ממש, הרי הי' צריך להיות ההשתחוואה במקדש, שז"ע הביטול כו'²³⁹. וכן בכל המועדים דמלכא בי תרעא יתיב²⁴⁰ צ"ל היראה והביטול ביותר, דכד אנפוהי דמלכא נהירין²⁴¹ צ"ל הזהירו' ביותר כו'²⁴². וכידוע²⁴³ דשמע"צ הוא המשכת בחי' קבועו"ש, שהרי כל ההמשכות שבחדש תשרי הן המשכות כלליות²⁴⁴, הנה בשמע"צ הוא שנמשך בחי' קבועו" על כל השנה, והרי בשמע"צ הוא התגלו' השמחה במדר' היותר עליונה, ואז דוקא הוא בבחי' קבועו" מ"ש כו'. ובמ"ת שהי' מאיר גילוי אלקות כתי'²⁴⁵ וירא העם וינעו כו', וא' אנכי ה' אלקיך²⁴⁶ קבלו מלכותי ואח"כ קבלו גזירותי כו'²⁴⁷ (ואצילי בני' דויחזו אלקי' ויאכלו כו'²⁴⁸, ות"א דהו' מתענגין כו' כאלו אכלין כו', דהיינו בבחי' קירוב, הי' נחשב לחטא כו'. וכן בני אהרן דכתי'²⁴⁹ בקרבכם לפני הוי' כו'). דזהו"ע המלוכה שהוא בבחי' רוממו' והתנשאו', והוא על נבראי' ונפרדים, ושיהי' בהם בחי' היראה והביטול כו'. ולכן התהוות העולמו' הוא מבחי' מל' דוקא, משום דבחי' הרצון והעונג דבחי' מל' הוא בבחי' רוממות והתנשאות, שזהו דוקא על נפרדים, דאין מלך בלא עם כו', והכוונה שיהיו בבחי' ביטול בבחי' קבועו"ש, שעיי"ז יהי' הגילוי אלקות כו'.

אמנם²⁵⁰, כ"ז שייך בענין המלוכה למטה, שהעם הם באמת מובדלי' מהמלך ונפרדים ממנו, שייך ענין ההתנשאות עליהם, שיש ענג בההתנשאות ובהביטול שלהם, ועיי טיב הביטול שלהם הוא מתגלה עליהם כו'. אך למעלה במלכותא דרקיע אינו כו', שהרי ממך הכל כתי'²⁵¹, שאם היו הנבראים בבחי' פירוד אמיתי ח"ו, דהיינו שהי' התהוותם מעצמן, לא מאור האלקי, כמו העבדים שהן מהות דבר בפ"ע רק שהם בטלים לאדוניהם, אז הי' שייך לומר תענוג במדת המלוכה בההתנשאות ובהביטול של הנבראים כו', אבל באמת הרי ממך הכל, כי מאמיתת המצאו נמצאו כל הנבראים כו'²⁵², וכמו שאינו שייך כאדם מלוכה על האיברים שלו²⁵³, וגם לא על בניו כנ"ל, וכמו"כ לא יתענג האדם מזה שהאיברים שלו בטלים אליו ונשמעים לרצונו, או מביטול בניו אליו, מפני שהן מעצמו ומהותו ואינם דבר בפ"ע כו', כמו"כ בנבראים שבאמת אינם דבר בפ"ע כלל, דאין לך דבר שחוץ ממנו כו'²⁵⁴. ומה שהן בבחי' יש ודבר נפרד הוא עיי' בחי' הצמצום, שצמצם והעלים את האור בכדי שיהי' הנבראים בבחי' יש כו', וזהו רק בהרגשתו, שבידיעתו הן בבחי' יש ודבר נפרד, אבל בידיעתו ית' ה"ה גם לאחר שנתהוו בבחי' העדר המציאות ובבחי' יחוד

(239) ראה לקמן וס"ע שפג. וש"נ.

(240) ראה זח"ג קב, ב. וראה תר"א שמות קז, ב. המשך תער"ב ח"ו ע' וארסג. וראה גם סידור עם דא"ח ח"ב שעט, ד. (241) ראה זח"ב נא, סע"ב.

(242) ראה גם (באופן אחר) סה"מ תרע"ו ע' קלב.

(243) ראה לקו"ת דרושים לתה"ס פב, ג"ד. אוה"ת דרושים לשמע"צ ע' ב'קנד. ב'קנח. סה"מ תרנ"ג ס"ע קסה. המשך תרס"ו ע' תצט. סה"מ ועזר"ת ע' מו. סה"ש תורת שלום ע' 33 ואילך. ד"ה ביום השמיני תשמ"א (תו"מ סה"מ מלוקט ח"א ע' רכו. בהוצאות הקודמות – ח"ב ע' קלג). לקו"ש ח"ד ע' 167 ובהערה 32.

(244) ראה המשך תרס"ו ע' תצט. וש"נ. סה"מ עת"ר ע' שלג.

וש"נ.

(245) יתרו כ, טו.

(246) יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.

(247) ראה מכילתא וילקוט שמעוני יתרו כ, ג (הובא ברמב"ן

שם, ב). וראה תו"כ ופרש"י אחרי ית, ב.

(248) ראה משפטים כד, יא.

(249) אחרי טז, א.

(250) הבא לקמן (עד פסקא: "וזהו אמרו") מיוסד על סה"מ תקס"ו ע' שמט"שנ. אוה"ת דרושים לר"ה ע' ב'צח. סה"מ תרכ"ט ס"ע שלו ואילך. תרנ"ד ע' יג ואילך. תרס"ד ע' רמו. וראה עוד בלקו"ת נצבים נא, ב. אוה"ת נצבים ע' ב'תיב. ד"ה זה היום תשי"ד (תו"מ ח"י ע' 7-8).

(251) דברי הימים א כט, יד.

(252) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"א ה"א.

(253) ראה סידור עם דא"ח ח"ב שס, סע"א ואילך. וש"נ.

(254) ראה תניא שש"ב רפכ"א (כו, ב). ובכ"מ.

וביטול בתכלית כו'²⁵⁵ (או שכל מציאותם הוא רק האלקות המהווה אותם כו'²⁵⁶, כידוע בכ' אופני היחוד כו'²⁵⁷), וא"כ אינו שייך תענוג בהתנשאות עליהם, מאחר שאינן דבר נפרד כלל. וגם בהכוונה פנימיות, היינו שיהיו הנבראים בבחי' ביטול כנ"ל, גם בזה אינו שייך עונג למעלה, מאחר שמתחלה אינם בבחי' יש כלל, והם בבחי' ביטול בתכלית כו', וא"כ מה שייך עונג בהביטול שלהם, ומה יתוסף תענוג בטיב הביטול שלהם, שע"ז יתגלה עליהם בבחי' תוס' אור וגילוי כו'.

וזה דוקא בבחי' מדת המל'. כי כל המדות ה"ה בבחי' קירוב כנ"ל, והיינו במדרי' שאינם בבחי' ריחוק מן העצמות כו', ובד"כ הוא בבחי' הגילויים דאוא"ס כו', ושייך לומר שיש עונג כבי' בבחי' גילוי העצמות כו'. אבל מדת המל', שכל ענינה הוא העונג בהתנשאות ובבחי' ריחוק, שזהו דוקא בנפרדים, ושיהיו בטלים, והביטול שלהם הוא שיגרום בחי' הגילוי, הרי כ"ז באמת אינו שייך כלל למעלה כו'.

וע"כ צריכים לעורר מבחי' פנימיות ועצמות א"ס שיהי' רצון ועונג במדת המל', והוא שצריכים להמשיך מבחי' מקור התענוגים שלמעלה מבחי' גילוי התענוג, והיינו מבחי' עצמותו ית' שלמעלה מבחי' הגילויים מאתו כו'. דמאחר שגם בהכוונה פנימיות, דהיינו בהביטול ובהגילוי אלקות, גם בזה אינו שייך תענוג באמת, וע"כ צריכים להמשיך מבחי' עצמות שירצה במדת המלוכה ובהכוונה פנימיות שבזה, היינו בבחי' הגילויים שע"י הביטול כו'. ויובן זה עד"מ אדם העושה איזה מלאכה, כמו ציור נאה או כלי נאה, דבודאי יש לו בזה כוונה פנימיות, ויש לו תענוג ורצון בזה, דמשו"ז משכיל ומתחכם בזה כו', אך לפעמים שהוא מרפה ידיו ממלאכתו, ואין לו חשק לזה, הרי צריך לעורר תחלת התענוג והרצון גם אל הכוונה פנימיות שבעשי' מלאכתו, ובהכרח שהתעוררות היא ממקור התענוג ומקור הרצון, שיהי' לו עונג ורצון בהכוונה פנימיות ובהמלאכה כו'. וכמו"כ הוא למעלה, מאחר שכל ענין המלוכה, וגם הכוונה פנימיות בזה שהוא הביטול של הנבראים ושיהי' הגילוי כו', באמת אין לזה מקום כלל כו' כנ"ל, הרי צריכים לעורר ולהמשיך מפנימיות ועצמות א"ס שיהי' עונג ורצון בהכוונה פנימיות ובענין המלוכה, שירצה למלוך כו'.

יד

וזהו אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם¹⁸⁸, אמרו לפני דוקא, בחי' פנימיות ועצמות שלמעלה מכל הגילויים כו', להמשיך משם רצון למלוכה כו'. והוא כדאי

ע' שכב. סה"מ ותרע"ג ע' רסה. המשך תער"ב ח"ג ס"ע תרנד ואילך. סה"מ ועזר"ת ע' כט. סה"ש תורת שלום ע' 184. 51. ס"ע 198 ואילך. וראה הנסמן בהערה הבאה.
257) ראה סה"מ ותרנ"ד ע' רפח. ותרס"ג שם. ותרס"ה ס"ע קפו ואילך. ע' ערב. המשך תרס"ו ע' רב. רפא. שכב. סה"מ תרס"ו ס"ע כ (ובנסמן שם הערה 154). ותרע"ג ס"ע רסד ואילך. המשך תער"ב ח"ג ס"ע תרנד ואילך. ע' תתמת. סה"מ ועזר"ת שם. לקמן ע' וערה. סה"ש תורת שלום ע' 49 ואילך. 184 ואילך. 196 ואילך.

255) ראה תניא שעהיה"א פ"ו (פ, ב ואילך). סה"מ ותרמ"ג ע' צחצח. ותרס"ג ח"א ע' פב. המשך תרס"ו ע' סח. תקסח. סה"מ ותער"ב ע' עב²⁵⁵. ותרע"ג ס"ע רסד ואילך. המשך תער"ב ח"ג ע' תרנד. תתי. איכח. ח"ד ע' איצג ואילך. אקלא. אריג. ארמט. ח"ו ע' ואכתב ואילך. סה"מ ועזר"ת ע' כט. קד"קה. ותרע"ח ע' שעב. שפד. שפו. לקמן ע' וערה. סה"מ ופר"ת ע' יד. קנד. סה"ש תורת שלום ע' 49 ואילך. 184. 197 ואילך. וראה הנסמן לקמן הערה 257. וראה גם לעיל ע' זו ובנסמן שם.
256) ראה סה"מ ותרס"ג שם. ותרס"ה ע' ערב. המשך תרס"ו

בזהר בתחילתו²⁵⁸ בריש הורמנותא דמלכא גליף גליפו בטה"ע כו', פירוש, בריש הורמנותא דמלכא הוא רשות ורצון המלך²⁵⁹, והיינו בחי' עצמות א"ס, דשם הו"ע הרשות, כי אינו מוכרח כלל בהגילויים כו'²⁶⁰, וכמ"ש במ"א²⁶¹, ושם גליף גליפו, חקק חקיקה²⁵⁹ ברצונו העצמי ית', שיתעורר כבי' ע"י העלאת מ"ן של נשמות ישראל כו'²⁶². להיות דנש"י מושרשים בעצמות א"ס, וכמ"ש²⁶³ בנים אתם לה' אלקיכם, כמו הבן שהוא מעצמות מוח האב, דהיינו מעצם מהותו כו', כמ"ש במ"א¹²⁸, כמו"כ נש"י הן מבחי' עצמות א"ס ב"ה. וע"כ חקק חקיקה בעצמו שיעוררו בהעלאת מ"ן שלהם להיות רצון למלוכה כו'. והגם שבאמת העבודה והביטול שלהם אין לזה מקום כו' כנ"ל, מ"מ יש בזה אופן שזה מגיע בבחי' עצמות, להמשיך משם רצון חדש כו', וכמשי"ת, רק שזהו ע"י העבודה דעצמות הנפש דוקא כו', וכמשי"ת.

וזהו²⁶⁴ שכתוב²⁰⁴ לך אמר לבי בקשו פני כו', דלפעמים²⁶⁵ בכל לבי דרשתיך²⁶⁶ זהו העבו' דכל השנה, שהוא בסדר והדרגה כו', אבל מ"ש לך אמר לבי בקשו פני הוא העבודה דר"ה ויוה"כ, שהוא בבחי' פני דוקא, וכמשנת"ל דפני הוא בחי' העצמיות שלמע' מהגילוי, ועי"ז את פניך הוי' אבקש, שנמשך מבחי' עצמות א"ס להיות רצון למלוכה כו'.

המשך תער"ב ח"א ס"ע קעב ואילך. סה"מ ועזר"ת ע' קצד.
 262 ראה סה"מ ותרס"ה ס"ע ה ואילך. המשך תער"ב ח"ד ע' ותתקעא.
 263 פ' ראה יד, א.
 264 בהבא לקמן – ראה סה"מ ותרס"ח ע' ט. המשך תער"ב ח"ב ע' תקנה. וראה זח"ב סג, ב.
 265 דלפעמים: כ"ה בגוכתי"ק. ואולי צ"ל: דלפעמים כתיב.
 266 תהלים קיט, י.

(258) זח"א טו, א.
 (259) דרך אמת לזהר שם (הובא בכ"מ בדא"ח).
 (260) ראה (נוסף לנסמן בהערה הבאה) המשך תרס"ו ע' רכו.
 ע' רמא"רמב. סה"מ ותרס"ח ע' קע. ותרס"ט ע' כא. המשך תער"ב ח"א ע' קט. קלד. ח"ב ע' שלו. וש"נ. ח"ו ע' ואתמג.
 ספר הערכים ערך אוא"ס (א) ס"ג (כרך ג ע' סד ואילך). וש"נ.
 (261) ראה סה"מ ותרס"ה ס"ע ז ואילך (ועיי"ש ס"ע ד ואילך). ותרע"ח ס"ע רס. לקמן ע' ותקטז. ותקסג. סה"ש תורת שלום ע' 220. סה"מ תש"ה ע' 157. תש"ו ס"ע 92. וראה גם

[שבת תשובה, נטר"ת]

והנה*, בכדי²⁷³ להמשיך מעצמות א"ס להיות הרצון במדת המל', אינו מספיק העבודה שעפ"י טו"ד והעבודה דתומ"צ, מאחר שגם הכוונה פנימיות ג"כ אינו תופס מקום באמת, וצריכים לעורר הרצון מחדש גם על הכוונה פנימיות כו' כנ"ל. ובכל²⁷⁴ השנה מספיק העבודה דתומ"צ והעבודה דטו"ד, מפני שכבר נמשך בר"ה הרצון למלוכה, שבזה נכלל כל ההמשכות והגילויים כו', והכוונה בזה הוא שיהי' ביטול היש, כנ"ל דענין המלוכה הוא שיהי' נבראים נפרדים ויהיו בבחי' ביטול כו', ע"כ ע"י העבודה שעפ"י טו"ד ממשיכים את האור והגילוי, דבאמת זהו רק מההעלם אל הגילוי כו'. אבל בר"ה, שחוזר כל דבר לעצמותו, שעולה הכל בבחי' עצמות א"ס, וצריכים להמשיך הרצון מחדש מפנימי ועצמות א"ס כו', ע"כ א"א להיות זאת ע"י העבודה דטו"ד וע"י תומ"צ כו'²⁷⁵.

(* שובה²⁶⁷ ישראל עד ה' אלקיך, קחו עמכם דברים ושובו אל ה'²⁶⁸. וצ"ל מהו שכופל ב"פ ענין התשובה, הלא אמר כבר שובה ישראל, ומהו עוד ושובו כו'²⁶⁹. גם צ"ל מ"ש בתחלה עד ה' אלקיך, ומזכיר ב' שמות ה' ואלקים, ואח"כ אומר ושובו אל ה', רק שם ה' בלבד²⁶⁹. וגם מהו קחו עמכם דברים, איזהו הדברים אשר צריך ליקח²⁷⁰.

ולהבין כ"ז ילה"ק משנת"ל בענין בנין המל' בר"ה, שהוא להמשיך עונג ורצון למלוכה, בכדי שיהי' גילוי המלוכה. כי הנה, מדת המל' מחולקת מכל המדות, שהיא בבחי' ריחוק ובבחי' הבדלה ורוממות כו', והיינו שאין מלך בלא עם⁸¹, שהעם הם נפרדים מהמלך והם בטלים אליו, וזה פועל הרצון למלוכה. והנה, למעלה אין שייך זה, כי אין שום דבר נפרד ממנו ח"ו, שהרי אין לך דבר חוץ ממנו, וכמ"ש²⁵¹ ממך הכל, והרי מאמיתת המצאו נמצאו כל הנמצאים²⁵², ולכן כדי להמשיך בחי' המלוכה הוא מ"ש²⁵⁸ בריש הורמנותא כו' גליף גליפו בטה"ע, שהו"ע החקיקה בעצמותו כביכול שיהי' תופס מקום ההעלאת מ"ן דנש"י, בכדי שיומשך ענין גילוי המלוכה. והנה, בר"ה חוזר כל דבר לקדמותו¹⁷⁴, ולכן אומרים²⁷¹ המלך הקדוש, שהמל' עולה בעצמות א"ס ב"ה שקדוש ומובדל לגמרי²⁷². ולהמשיך ענין בנין המל' צ"ל העבודה דר"ה, שהוא העבודה דעצמות הנפש שלמעלה מטו"ד כו'.

בההמשך (ואולי נתבאר בתחילת או בסוף המאמר שלפניו – שלא הגיע לידיו). וראה המבואר בזה בלקו"ת נצבים נא, ב"ג. אוה"ת נצבים ע' ב'תיא ואילך. המשך תרס"ו ע' תשיא (וראה הנסמן שם בענין בחי' המלך הקדוש).
273 מאמר זה הוא המשך לב' המאמרים שלפניו (ד"ה זה היום וד"ה ולהבין בתוס' ביאור). וראה הנסמן שם בהערה 1.
274 הבא לקמן (בפיסקא זו) מיוסד על אוה"ת דרושים לר"ה ע' א'שסט"א'שע. וראה עוד עד"ז באוה"ת נצבים ע' א'רמג. דרמ"צ קיט, סע"ב ואילך.
275 ראה (נוסף לנסמן בהערה הקודמת) לקו"ת נצבים מח, א.

267 הבא לקמן הוא התחלת המאמר (שלא נמצא בגובת"ק), ונתקם מהנחת המאמר בכת"י מט' 703.
268 הושע יד, ב"ג (בדילוג).
269 ראה גם לקו"ת דרושים לשבת שובה סה, א"ב. סה"מ תקס"ה ח"ב ע' תתקלג. ועוד.
270 ראה המשך תער"ב ח"א ע' קצ. וש"נ. רד"ה שובה ישראל (הב') תשל"ז (תו"מ סה"מ מלוקט ח"א ע' צו. בהוצאות הקודמות – ח"ד ע' יג). וראה לקו"ת שם. ועוד.
271 ברכת „אתה קדוש“ בתפילת העמידה דעשי"ת.
272 ענין זה (ש,לכן אומרים המלך הקדוש, שהמל' עולה בעצמות א"ס ב"ה שקדוש ומובדל לגמרי" לא נזכר לעיל

וה"ז כענין המבואר בכתבי האריז"ל²⁷⁶ שיחוד זו"נ נמשך ונעשה ע"י תומ"צ, אבל לעשות יחוד או"א אין מספיק התומ"צ, אלא ע"י מס"נ דוקא. ומבואר הטעם בהביאור דונקדשתי²⁷⁷, דיחוד זו"נ הוא היינו מה שכבר נמשך בחכ' ובינה, וממשיכים משם בזו"נ בכדי שיומשך גם בבי"ע, כי כדי להיות הגילוי בבי"ע הוא ע"י ז"א ומל' דוקא, וכמ"ש²⁷⁸ הנסתרות לה' אלקינו, דאלפיים שנה קדמה כו'²⁷⁹, דמבחי' חו"ב א"א להיות ההמשכה בבי"ע, כ"א ע"י זו"נ, שז"ע והנגלות לנו ולבנינו כו'²⁸⁰, אבל יחוד פנימי דאו"א זהו מה שנמשך אור חדש מבחי' פנימיות ועצמות א"ס, זהו דוקא ע"י מס"נ כו'. וכמו"כ יובן כאן, דכל השנה הוא שממשיכים מה שכבר נמשך בר"ה, שזהו ע"י תומ"צ, אבל בר"ה²⁸⁰ להמשיך מבחי' עצמות א"ס להיות הרצון במלוכה ובהכוונה פנימי' שבוה כו'.

וז"ע²⁸¹ כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב²⁸², יעקב הוא בחי' מצות²⁸³, בחי' יעקב עבדי²⁸⁴, והו"ע מצות המלך²⁸⁵, מעשה המצות, וישראל הוא בחי' תורה²⁸³, וכמ"ש²⁸⁶ ותורה שם בישראל כו', ובר"ה הוא הדין ומשפט גם על בחי' האלקות דישראל ויעקב²⁸⁷ שממשיכים ע"י תומ"צ, אם ירצה בזה כו'. וע"כ צ"ל ההמשכה ע"י התשובה דוקא, וכמא¹⁸⁸ אמרו לפני מל' שתמליכוני עליכם כו' וכמה בשופר, דענין השופר הוא בחי' צעקה בקול פשוט דוקא²⁸⁸, דהיינו שלמעלה מטו"ד כו', דהקול שהוא מורכב בשכל, דהיינו שבא ע"פ כוונת השכל, ה"ה בא בהתלבשות באותיות הדבור כו', וקול פשוט שא"א להתלבש בדבור הוא שבא שלא ע"י הכוונה שבשכל, כ"א מעצם הנפש שצועק בקול פשוט כו'²⁸⁸, והוא הצעקה דתשובה שהיא מעומק ופנימי' הנפש, וכמ"ש²⁸⁹ ממעמקים קראתיך, מבחי' עומק לעומק כו'²⁹⁰, וכמו מן המיצר קראתי²⁹¹, שהקריאה מן המיצר, שזהו בהזות עצם הנפש, הוא שמגיע בבחי' עצמות א"ס להיות ענני במרחב י"ה²⁹¹, בחי' מרחב העצמי דא"ס, להיות המשכת הרצון למלוכה כו'.

בהוצאות הקודמות – ח"ב ע' קד"קה). וראה גם המשך תרס"ו ע' תד ואילך. וש"נ.
 (284) ישע"י מד, א.
 (285) ראה סידור עם דא"ח ח"א קלג, ג"ד. וש"נ.
 (286) תהלים עח, ה.
 (287) ראה (נוסף לנסמן בהערה 281) לקו"ת נצבים נא, ד. דרושים לר"ה נו, א. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תכח"תכט. אוה"ת תבוא ע' ב"ס. נצבים ב'תיד. דרושים לר"ה ע' ב'צד. ב'תמב. המשך תרס"ו ע' תנ. תער"ב ח"א ע' קסח. סה"ש תורת שלום ע' 29.
 (288) ראה (נוסף לנסמן לקמן הערה 293 בענין ב' בחי' צעקה) לקו"ת קדושים כט, סע"ג ואילך. נצבים מד, ב. דרושים לר"ה נו, ד. נת, ד ואילך. סידור עם דא"ח ח"ב שלז, ב. וש"נ. עטר"י ט, ב ואילך.
 (289) תהלים קל, א.
 (290) ראה לקו"ת נצבים מה, ד. דרושים לר"ה סג, ב. עטר"י כ, ב, נד, א ואילך. ועוד. וראה גם לעיל ע' יו. וש"נ.
 (291) תהלים קיה, ה. וראה סה"מ תרמ"ח ע' קעג ואילך. תרנ"א ע' מט"ג. תרנ"ג ע' קסא ואילך. תרס"א ע' ג"ה. תרס"א ע' קצ"קצא. המשך תרס"ו סע"ק קלג ואילך. סה"מ ואעת"ר ע' א ואילך. ועוד.

(276) בסה"מ תש"ג ע' 168 הובא בשם הע"ח. ובהערת כ"ק אדמור"ר זי"ע שם מצייני: „כ"ה גם בלקו"ת אמור לג, ג. ובכ"מ. ובדרך מצותיך מצות קידוש השם (לג, ב) נסמן לפע"ח שער נפ"א פ"ד ה' ו'. וראה ג"כ ע"ח שט"ל דרוש י' יא. לקו"ת נשא כב, א. תו"א מקץ לה, ד. לקו"ת אמור לב, ד. ובכ"מ". עכ"ל. וראה עוד בפע"ח שער השבת פכ"ג.
 (277) לקו"ת אמור לג, ג.
 (278) נצבים כט, כת. וראה זח"ג כג, רע"ב. וראה תקו"ז בהקדמה (יו, א). ת"י (כה, ב). תכ"ב (סג, ב). ת"ע (קכט, א). לקו"ת פקודי ג, ב ואילך. פ' ראה כט, א ואילך. ועוד.
 (279) ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. תנחומא וישב ד. וש"נ. זח"ב מט, א. וראה לקמן סע"ע תז. וש"נ.
 (280) ב"ר"ה להחט"י: כ"ה בגוכתי"ק. ואולי צ"ל (ע"ד הלשון בהמשך ר"ה שבהערה 1 (שלז, ב)): בר"ה צריכים להמשיך.
 (281) הבא לקמן (ביאור ענין כי חק לישראל גו') מיוסד על סה"מ תרל"ב ח"ב ע' תקי. וראה סה"מ תרנ"ז ע' יב ואילך – המיוסד על סה"מ תרל"ב שם.
 (282) תהלים פא, ה. תפילות מוסף דר"ה (ברכת זכרונות).
 (283) ראה (נוסף לנסמן בהערה 281) המשך תרס"ו ע' תצח. ד"ה זה היום תשמ"א ס"ז (תו"מ סה"מ מלוקט ח"א ע' לד"לה.

והנה²⁹² ידוע²⁹³ שיש ב' מיני צעקה, צעקת הקול וצעקת הלב. צעקת הקול²⁹⁴ הוא הצעקה בקול פשוט שאינו מורכב בשכל, וממילא א"א לבוא בדיבור כ"א בקול פשוט כנ"ל, ומ"מ יש לו אחיזה בכלי המוח והלב כו'. דהנה, צעקב הקול לגבי עצמות הנפש ה"ז התגלות יותר מהקול שבא במורכב בדיבור, דבקול המורכב בדיבור אין בזה התגלות הנפש כ"כ, דמה שמתגלה בזה הוא הכחות דשכל ומדות, לא שעצם הנפש מתגלה בזה כו', וכידוע²⁹⁵ דהכחות מגבילים ומעלימים על העצם, דכאשר הכחות הן בהתגלות אז אין העצם מתגלה כו' (וזהו שכ'²⁹⁶ צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ צי' ועיף דוקא, דבזמן הגלות שלא יש בחי' הלחלוחית דגילוי המוחין, דזהו בלי מים²⁹⁶, אז הצמאון שמצד התגלות עצם הנפש הוא ביותר כו', ואומר²⁹⁷ כן בקדש חזיתך, הלואי בקדש חזיתך באופן צמאון כזה כו'²⁹⁸. וכידוע²⁹⁹ דמס"נ על קדה"ש הוא בזה"ג יותר מבזה"ב, דאז הי' גילוי בחי' ראי' ושמיעה, דהיינו חו"ב שבנפש, ומ"מ לא הי' כ"כ הכח דמס"נ בפ"מ, והיינו מפני שבהתגלות הכחו' אין העצם מתגלה כו', ובזמן הגלות, דאני ישנה בגלותא³⁰⁰, שלא יש הכחו' דראי' ושמיעה, אז דוקא הכח דמס"נ בנקל יותר כו'. וכן הוא באיש פשוט יותר מבבעלי מוחין כו', וכמ"ש במ"א³⁰¹, והיינו מפני שהמוחין מעלימים על העצם כו'). וא"כ, הרי בהקול שבא מהכוונה שבמוח או מהמדות שבלב לא יש בזה התגלות עצם הנפש כו', רק בהקול פשוט שאינו מורכב בשכל ומדות בזה הוא התגלות עצם הנפש, דבצעקה זאת הוא מגלה את הצער והמרירות פנימי שבנפשו (וכמו בנשיקין שמגלה בזה האהבה פנימיות שא"א לבוא בדיבור כו', כמ"ש במ"א³⁰², כמו"כ הצער הפנימי שמיצר לו בעצם נפשו מתגלה ע"י הצעקה כו'). ובהצעקה יורווח לו בנפשו (עס ווערט עם בעססער און גרינגער), וכמו שרואין בחוש באיזה צער ר"ל הנוגע בפנימיות נפשו, כאשר בא לידי בכי' יורווח לו עי"ז, והיינו מפני שזהו התגלות הנפש, דקודם הצעקה או הבכי' הוא מכווץ מאד בנפשו, והענין מיצר ומעיק לו ביותר בנפשו, ובהצעקה והבכי' הוא בבחי' התפשטות והתגלות, וע"כ יורווח לו כו' (וע"ד דאגה בלב איש

טז

292) בהבא לקמן (בפיסקא זו ופיסקא הבאה) – ראה הנסמן בהערה הבאה. וכנראה חלק מהלשון כאן מיוסד על המשך תער"ב ח"ו ע' וארמד ואילך.

293) ראה לקו"ת נצבים מד, ב"ג. סה"מ תקס"ב ח"ב ע' תקמא. סידור עם דא"ח ח"ב שלז, ב"ג. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשסו ואילך. קונטרסים ע' שח ואילך. סה"מ תרמ"ט ע' רעח¹⁵. ותרנ"א ע' כ. מז ואילך. ותרנ"ג ע' קנח ואילך. תרנ"ט ע' ריח. ותרס"א ע' רב. ותרס"ג ח"ב ע' קפט. ותרס"ה ע' צב. המשך תרס"ו ע' ב. סה"מ תרס"ז ס"ע קכג. ותרס"ח ס"ע יב ואילך. המשך תער"ב ח"ג ע' תתקלה. וש"נ. ח"ו ע' וארמד ואילך. סה"מ ועזר"ת ע' קסו. רכב. רלז. ופר"ת ס"ע יז. ע' עה. ועוד.

294) ביאור ענין צעקת הלב – לקמן פיסקא „אבל צעקת הלב“.

295) ראה סה"מ תרס"ט ע' קה. רסג. עת"ר ס"ע רב ואילך. המשך תער"ב ח"א ס"ע קטז. ע' ערב. לקמן וס"ע תקעב. וראה סה"מ תרמ"ח ס"ע קפו ואילך. תרפ"ד ע' רצב ואילך. תרפ"ה

ע' רס ואילך.

296) תהלים סג, ב.

297) שם, ג.

298) ראה סה"מ תקס"ד ע' רמד ואילך. ותרנ"א ס"ע קד ואילך. ותרס"ט שם. ואעת"ר ע' רמח. לקמן ע' ושיב. וס"ע תקעב ואילך. סה"מ תרפ"ט ע' קסט. וש"נ.

299) ראה סה"מ תרמ"ח שם. ותרנ"א ע' קה. ותרס"ט שם. לקמן וס"ע תקעב ואילך. תרפ"ד ותרפ"ה שם. ועוד. וראה גם ד"ה ונחה תשכ"ה ס"ט (תו"מ סה"מ מלוקט ח"ג ע' קצד ואילך. בהוצאות הקודמות – ח"ב ע' נא ואילך). לקו"ש ח"ז ע' 96 ואילך.

300) שה"ש ה, ב. זח"ג צה, א.

301) ראה סה"מ תרמ"ח ע' קפט"קצ. ותרס"ט שם. ותער"ב ע' קנד. שה"ש תורת שלום ע' 149. סה"מ תרפ"ד ע' רצד ואילך. ותרפ"ה ע' רסד. ועוד. וראה גם ד"ה ונחה שם.

302) ראה תו"א ויצא כג, א. תרומה פ, ג. פ, ד. לקו"ת שה"ש א, ד. ועוד.

ישיחנה³⁰³, שע"י שמגלה הדבר ירווח לו עי"ז כו'. וכאשר יתבונן עוד בהענין המיצר ומעיק לו, נעשה צר לו בעצם נפשו (עס ווערט עם ווידער זייער ניט גוט), ובא לידי צעקה פנימיות ובכי' רבה, ועי"ז ירווח לו עוד הפעם כו'. ולהיות שזהו התגלות הנפש, הגם שזהו התגלות עצם הנפש, מ"מ, להיות שזה בחי' התגלות לבד, ע"כ יש לזה אחיזה עכ"פ בכחות הנפש כו'.

אבל צעקת הלב הוא שהלב עצמו צועק וכלה בלי שום קול בהתגלות, והוא מפני שנוגע לו הענין בעצם פנימיות נפשו, שלמעלה גם משרש ומקור התגלות העצמיות שבנפשו כו'. וכמו בצער פנימי ועצמי מעצם עצמו ומהותו ממש, לא מדבר הזולת הגם שהוא ג"כ ענין עצמי כו', שנוגע בעצם הנפש ממש, ואין ביכולתו כלל לצעוק בקול כו'. וכמו המתעלה מרוב צער ר"ל, וא"א להשיב נפשו כ"א ביגיעה גדולה ביותר, וכשישוב נפשו מיד חוזר ומסתלק בהתעלפות כו', ואין זה ע"י שמתבונן ונוצר על הדבר המצטער, כ"א בממילא יכלה נפשו, כי גם בתחלה אין זה ע"י ההתבוננות וההתעוררות בהענין המצטער והלא טוב בזה, כ"א הוא צער עצמי שבא ממילא מפני שהוא עצמי, והוא הזות עצם נפשו ממש שניזוז בזה, ויכול להיות בזה כלות הנפש לגמרי, וע"כ גם כאשר שבה נפשו אליו מיד חוזר ומסתלק כו'. ומהוזה עצמית זאת יבא ג"כ לידי בכי', אבל היא באה בדרך ממילא, ואין זה עושה הרווחה בנפשו. וכידוע³⁰⁴ שיש ב' מיני בכי', הא' הבכי' הבאה ע"י התעוררות, והוא כאשר מתבונן בפרטי חטאיו במחדו"מ, ובעוצם ריחוקו מה', ואיך שרע ומר עזבו את ה'³⁰⁵ מצד עצמו, שנתרחקה נפשו מאלקות ותרד פלאים בהיכלות הטומאה ובמקום הקל' והטס"א, וע"כ יבכה נפשו במרירות עצומה מקירות לבו מן המיצר הגדול שצר לו מזה כו', ומ"מ הנה כ"ז הוא כאשר מתבונן ומתעורר בזה, וכאשר מסלק דעתו ומחשבתו מזה לא יבכה עוד כו'. והבי' הוא שבוכה במר נפש מעצמו בלי הכנה והתעוררות כלל, והיינו בצעקת הלב ובהזות עצמות הנפש הנ"ל, שאין זה מהתבוננות פרטי עניניו במחדו"מ, כ"א מה שכל עצמו ומהותו אינו כפי אמיתת רצונו ית', או שהוא עוד היפך רצונו האמיתי כו', ואין זה רק בהרגש חיצוני לפי שעה, כ"א בהרגש פנימי מאד, שנסבר כל עצמותו בזה, ונפסד כל צורתו לגמרי מכל וכל, ומשתנה בעצם מהותו כו'. וכמו בהידוים דיוה"כ, שגם צ"ג מתודים ביוה"כ, ואומרים אשמנו בגדנו במרירות עצומה מאד, מפני שגם העבודה כחטא יחשב לגבי אמיתתו ית', וכמ"ש במ"א³⁰⁶, וזהו שכל עצמותו אינו כפי אמיתת רצונו ית' כו', ומי זה שהגיע למעלת ומדרי' צ"ג, ואין צדיק בארץ אשר יעשה טובה ולא יחטא³⁰⁷, אם בגסות ר"ל או בדקות, שבכ"ז הרי מתרחק

יז

קטז. תרנ"ט ע' רלו. ותרס"ג ח"א ע' סט. המשך תרס"ו ע' לה. סה"מ ואעת"ר ע' רלו. ופר"ת ע' פ. סה"ש תורת שלום ע' 201 (בשם כ"ק אדה"א). ד"ה שובה ישראל תשמ"א (תו"מ סה"מ מלוקט ח"א ס"ע קיד ואילך. בהוצאות הקודמות – ח"ג ע' יט). ועוד. וראה לקו"ש חכ"ה ע' 16-17. וראה גם ד"ה שובה ישראל (הב') תשל"ז (תו"מ סה"מ מלוקט ח"א ע' קא. בהוצאות הקודמות – ח"ד ע' יט). לקו"ש חכ"ז ע' 105.

307 קהלת ז, כ. [בפסוק נאמר "יעשה טוב", אבל כ"ה (טובה") בגוכתי"ק כאן, ובכ"מ בכתבי כ"ק אדנ"ע].

303 משלי יב, כה. וראה יומא עה, א: "דאגה בלב איש ישיחנה .. ישיחנה לאחרים". וראה (בזה שע"י שישחנה ירווח לו) לקו"ת בשלח א, ג. הוספות לויקרא נב, סע"א. שערי תשובה לאדה"א טז, א ואילך. ועוד.

304 ראה דרך חיים ב, ב, כ, ד ואילך.

305 ע"פ ירמ"י ב, יט.

306 ראה מאמרי אדה"ז פרשיות ח"ב ע' תתקו ואילך. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' ארנג ואילך (נזכר בסה"מ תרס"ג ופר"ת דלקמן). סה"מ תרנ"א ע' עה ואילך (מיוסד על מאמרי אדה"א שם). ע' ריב ואילך. תרנ"ג ע' קנז. ותרנ"ה ע'

מאד מאור פניו ית', ובזמן דעת רצון מלמעלה בכחי' קירוב המאור אל הניצוץ³⁰⁸, כמו בר"ה ויוה"כ דכתי'³⁰⁹ חשף ה' את זרוע קדשו כו', ה"ה בא לידי התפעלות עצמי מריחוק עצמו ומהותו כו' כנ"ל (וזה דוקא ביותר בהמקורבים אל ה' בעבודתם התמידי, שבהם דוקא יהי' התפעלות עצמי זאת, או ח"ו במרוחקים ביותר ר"ל כו'), ויזלגו עיניו דמעות נוזלות בלי הפסק ומעצר כלל וכלל, וע"ז אמרו בכתהאריז"ל³¹⁰ כל מי שאינו בוכה בעשי"ת כו', שהכוונה היא על בכי' זאת, וכמ"ש בדרך חיים³¹¹ (ושם דבכ"י זו היא בעצם הנשמה למעלה, מזה שנתרחקה מאור פני מלך כו', וממילא באה הבכ"י למטה כו'). ובכ"י זו אינה בכחי' הרווחה בנפשו, מפני שאי"ז התגלות מהנפש, כ"א הוא הזות העצם ממש כו'.

וי"ל, דב' בחי' צעקה אלו הן ב' בחי' תשובה, והוא, כי יש בתשובה שזדונות נעשי' כשגגות³¹², ויש שזדונות נעשי' כזכיות³¹², ושניהם הם בחי' תשו"ע³¹³, רק שכאשר נעשי' כשגגות הרי אינו נהפך לטוב לגמרי, וכאשר נעשים כזכיות הוא שהרע נהפך לטוב, ומבו' בסשי"ב פ"י³¹⁴ שזהו דוקא בתשובה גדולה מאה"ר כו', וי"ל שזהו בתשובה דצעקת הלב³¹⁵, להיות שזהו בעצם הנפש שלמעלה גם משרש ומקור ההתגלות כו' כנ"ל, עי"ז הוא שעצם הרע נהפך לטוב כו' (וכידוע³¹⁶ בענין המתקת הגבו' שיש בזה ב' אופנים, אם שהגבו' נמתקים בריבוי החסדים, שאין העצם מתהפך בזה, והב' שעצם הגבו' נהפך לחסד כו'. וכמו בהמתקת מים הרעי' במים היפי', שיש ביטול בששי' ובמאה ובאלף³¹⁷, והיינו שבריבוי מים היפי' אינן נרגשין המים הרעים, אבל הרי ישנן במציאו', אך מ"ש³¹⁸ ויורהו ה' עץ כו' וימתקו המים הרי אי"ז מחמת ריבוי המתיקות, כ"א מה שהמי' המרים עצמן נהפכו למתיקו' כו'. וכמו"כ הוא בהמתקת הגבו', שהגבו' עצמה נהפכה לחסד כו'. ובכדי שהגבורות עצמן יהיו גבורות ממותקות זהו [כ]שנמתקין בשרשן דוקא³¹⁹, בחי' גבו'.

(316) ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ס"ע תפג ואילך.

סה"מ ותרמ"ט ע' רעה ואילך. תרנ"א ע' א"ב. ותרס"ג ח"א ס"ע קלט ואילך. ח"ב ע' פז. ותרס"ד ע' צו. ותרס"ה ס"ע מת. עת"ר ס"ע רמח ואילך. המשך תער"ב ח"ו ע' ואישטו ואילך. אג"ק כ"ק אדני"ע ח"א ע' עח"עט. ד"ה ויאמר גו' מחר חודש תשי"א (תו"מ ח"ג ע' 52 ואילך). ועוד. [אלא שבחלק מהדרושים הנ"ל מבואר שגם האופן הב' בהמתקת הגבו' הוא ע"י חסד (ראה סה"מ תרמ"ט, תרנ"א ועת"ר שם. ועוד. וראה המשך תער"ב שם)]. וראה גם אמ"ב ריב, ג ואילך. רטז, א. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' שמו.

(317) ביטול בששים ובמאה – ראה חולין צח, א ואילך. רמב"ם הל' מאכלות אסורות פט"ו היה"ה"ו. ובכ"מ; ביטול באלף – ראה רשימות כ"ק אדמו"ר זי"ע לתניא שש"ב פ"י וש"ב.

(318) בשלח טו, כה.

(319) ראה מש"כ בזה בכמה מהדרושים (מאמרי אדה"א במדבר. סה"מ תרס"ד. המשך תער"ב) שבערה 316. וראה עוד בענין המתקת הגבו' בשרשן דוקא – ח"א קנא, א ובמק"מ שם. פע"ח שער השופר פ"א. שער יוה"כ פ"א. תניא שש"ב פל"א (לט, ב). אגה"ק סכ"ב (קלה, א). סידור עם דא"ח ח"א סז, א וש"נ. ובכ"מ.

(308) ראה המשך תער"ב ח"ג ס"ע תתכו. וש"נ.

(309) ישעי' נב, י. וראה בזה שקאי על ר"ה ויוה"כ – זח"ג ריד, ב (הובא ונת' באוה"ת נצבים ע' ארמח. דרושים לר"ה ע' אתכה. סה"מ ותרנ"א ע' ח. נג. תרנ"ט ע' לו. ועוד).
(310) פע"ח שער תפלת ר"ה פ"ז. וראה (לשון זה בנוגע לבכ"י בר"ה ויוה"כ) שער הכוונות דרושי ר"ה (לפני דרוש הא'). פע"ח שער השופר פ"ה. סידור האריז"ל סוף סדר הנסירה. וראה לקו"ש ח"ט ע' 206 הערות 18-19.

(311) כ, סע"ד ואילך. וראה גם המובא מדרך חיים שם בתו"מ חנ"א ע' 33 הערה 65. ע' 95.

(312) ראה יומא פו, ב. וראה לקו"ש ח"ז ע' 183 ואילך. חכ"ז ע' 110 ואילך.

(313) להעיר מתו"א מג"א צט, א. [אבל, לפעמים מבואר שהפיכת זדונות לשגגות היא ע"י בחי' תשו"ת – ראה סה"מ תער"ב ע' קנו. סה"ש תורת שלום ע' 151. תו"מ ח"א ע' 115. ועוד. וראה אוה"ת דרושים לשבת שובה ע' ב'תקה].

(314) יב, א. וראה לקו"ש ח"ז ע' 185 ואילך. חכ"ז ע' 113. ועוד.

(315) ראה סה"מ ותרמ"ט ע' רעה¹⁵ ואילך. ואעת"ר ע' כב. לקו"ש חכ"ז שם.

דעתיק, שזהו בחי' עצמיות עתיק שלמע' משרש ומקור לבחי' הגילויים כו', דחסד דעתיק זהו בחי' הגילויים דעתיק, וגבו' דעתיק הוא בחי' עצמיו' עתיק כו', וכמ"ש במ"א³²⁰. וכמו"כ בענין התשובה, בכדי שהרע יהפך לטוב זהו ע"י התשובה שבבחי' צעקב הלב כו').

וכמו"כ, בכדי להמשיך מבחי' עצמות א"ס להיות רצון ועונג במדת המל', י"ל דהעיקר הוא ע"י התשובה דבחי' צעקת הלב³²¹. הגם דתשובה בכלל מעורר וממשיך מבחי' עצמות א"ס כו', מ"מ עיקר המשכה הנ"ל הוא ע"י התשובה מעומק לעומק, דהו"ע ממעמקים קראתיך ה', מעומק ופנימיות הנפש ביותר, שעיי"ז מעוררים וממשיכים מבחי' עצמות א"ס כו' שלמעלה מכל הגילויים כו'.

והענין הוא³²², דהנה נת"ל דהכוונה בירידת הנשמה למטה להאיר את החשך כו', ויש בזה ב' אופנים³²³, הא' שהאור מאיר את החשך, והב' שהחשך נעשה אור, והו"ע אתהפכא חשוכא לנהורא כו'³²⁴. דהנה ידוע³²⁵ שיש ב' דיעות בענין החשך³²⁶. הא', [ש]החשך הוא רק העדר האור, ואינו בריאה בפ"ע, כ"א ריקנו' האור כו'*. וא"כ צריך שיוקדם אור לחשך, ואז שייך לומר שהחשך הוא העדר האור, או במקום שלא הגיע האור מעולם, שהחשך שורה שם, שזהו ג"כ העדר האור, אך זהו דוקא כשיש מציאות האור אז שייך ענין החשך שהוא ההעדר כו'. והדיעה הב', שחשך הוא בריאה בפ"ע, שייך גם בלא

(* (והוא כמו שהקל"י וסט"א כל מציאותם הוא ההעדר, והיינו שאינם מציאות דבר, כ"א ענינם הוא ההעדר כו'³²⁷. והן מבחי' העדר רצונו, וכמו דין הניין לי' ודין לא הניין לי' כו'³²⁸. והעדר הרצון אינו שהוא איזה דבר, כ"א כשיש רצון יש העדר הרצון כו')³²⁹.

תרג"ב ח"א ע' כו. המשך תרס"ו ע' שכו. תער"ב ח"ג ע' תרלו. ח"ה ע' ותקצט. לקמן ע' ותמו. ועוד.

326) „הסוברים כדעה הב': שו"ר פט"ו כב. לקח טוב בראשית בתחלתו. חזקוני בראשית א, ב. חדא"ג מהרש"א תמיד לב, א. וראה ג"כ ירושלמי ברכות פ"ח ה"ו. הסוברים כדעה הא': רס"ג בס' האמונות ודעות מ"א. מו"נ ח"ג פ"י והביאו הרמב"ן (שמות ד, יא). ועייג"כ זח"א רסג, א" – הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בסה"מ תש"ח ע' 239.

327) ראה סה"מ תרס"ה ע' שלג ואילך. עת"ר ע' קלג ואילך. המשך תער"ב ח"ג ע' תתקכד. תתקצט. סה"מ ופר"ת ע' רצו. ש. סה"ש תורת שלום ע' 134 ואילך. ד"ה וידבר גו' והקרייתם תשי"ב ותשי"ז (תו"מ ח"ו ס"ע 91 ואילך. ח"ב ע' 187). וראה גם ד"ה שלח תשכ"א (תו"מ ח"א ע' 65). תו"מ ח"מ ע' 78.

328) ראה בר" פ"ג, ז. פ"ט, ב. קה"ר פ"ג, יג. וראה סה"מ הש"ת ע' 55 בהערה. וש"נ.

329) על קטע זה כתב רבינו: „שבחה"ע אצל" (= שבחצאי העיגול אין צריך להעתיק). וראה (בענין הקטעים שעליהם כתב רבינו שאין צריך להעתיק) התועדויות תשמ"ב ח"ד ס"ע 2060 ואילך. תשמ"ג ח"ב ע' 934. תשמ"ה ח"א ע' 73.

320) ראה סה"מ תרנ"ב ע' כ. תרנ"ח ס"ע קצד. תרס"ד ס"ע צו. המשך תער"ב ח"ה ע' ואמב"א'מג. סה"מ ופר"ת ע' קיו.

321) ראה סה"מ תרס"ה ס"ע צא ואילך. המשך תער"ב ח"ב ע' תקמב.

322) הבא לקמן (עד פיסקא: „וכמו"כ יוב"ן) מיוסד על המשך תער"ב ח"ג ע' אישי"א'שטו. עוד דרושים המיוסדים על המשך תער"ב שם: ד"ה ויאמר גו' מחר חודש תשי"א (תו"מ ח"ג ס"ע 54 ואילך). חסידים ואנשי מעשה תשכ"ט (תו"מ חנ"ד ע' 134).

323) בכל הבא לקמן בביאור האופנים שבפעולת האור על החושך – ראה (נוסף לנסמן בהערה 1 ובהערה הקודמת) בפרטיות (ולפעמים גם באופן אחר קצת) ספר הערכים ערך אור ביחס לחשך ס"ט (כרך ב ע' תקצה ואילך). וש"נ.

324) ראה זח"א ד, א. ובכ"מ.

325) ראה (נוסף לנסמן בהערה 1 ובהערה 322) מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ס"ע לד. תקס"ג ח"א ע' נח. שערי אורה כג, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ס"ע קנג. הנחות תקע"ז ע' שיא. סה"מ תרס"ג ח"א ע' פד. אג"ק כ"ק אדמהוריי"ן ח"ח ע' לב ואילך. ספר הערכים ערך אור ביחס לחשך ס"ה סק"ג אופן ב (כרך ב ס"ע תקסו ואילך). וראה גם מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' רעו. ענינים ח"א ע' סג. תקס"ח ח"ב ע' תרנח. סה"מ

יח

אור שיקדם אליו, ויכול להיות שיקדם אל האור (שכ"ה באמת, וכמא' 330 ברישא חשוכא כו', וכ"ה גם בשרשן כו', וכמ"ש במ"א 331). והאמת הוא שהחשך הוא ברי' בפ"ע**, וכמ"ש 333 וחשך על פני תהום, שזהו קודם שהי' המאמר 334 יהי אור כו', וכתו' 335 יוצר אור ובורא חושך, הרי שהחשך הוא ברי' כו'. וכן מובן ממארז"ל 336 שהי' אור וחשך משתמשי' בערבובי', ואם החשך הוא רק העדר האור איך משתמשי' בערבובי', אלא צ"ל שהוא ברי' בפ"ע. וכ"מ ממש"א 337 גולל אור מפני חשך וחשך מפני אור, דחשך הוא דבר בפ"ע וגולל האור מפני החשך, וגולל חשך מפני האור, לא שהחשך נדחה ממילא, כ"א שגולל חשך כו'.

ובזה תלוי ג"כ הכוונה בלהאיר את החשך, דאם חשך הוא רק העדר האור, ע"כ ענין להאיר את החשך הוא רק לדחות את החשך, שהרי אינו שייך היפוך החשך לאור מאחר שאין החשך דבר מה, כ"א לדחות את החשך כו'. וענין אתהפכא חשוכא הוא שנמשך אור עליון כ"כ שהחשך נדחה לגמרי, ולא נשאר ממנו מאומה ולא רושם כלל כו', וע"ד מ"ש 338 ואת רה"ט אעביר מן הארץ, בבחי' העברה לגמרי כו'. ועמ"ש בסי' 339 כפי' תצא רוחו ישוב לאדמתו 340, שכשיתבררו הרפ"ח ניצוצו' דקדושה מק"נ, אזי ישוב לאדמתו, בחי' אדמה אשר אררה ה' 341, כמ"ש במא"א או' א' סי' ל"ד, וע"כ ביום ההוא אבדו עשתנותיו, שיתבטל לגמרי כו', דבגמר הברור' שילקח מהם כל הטוב אזי יתבטלו לגמרי, מפני שכל מציאותם הוא רק בחי' ההעדר כו', וכמ"ש"א כלב 342 סר צלם מעליהם כו', ועמ"ש הרמ"ז פ' בא 343 בענין ביעור חמץ שזהו ע"י שלוקחי' מהם חיותם שבבחי' מקיף כו', וכמ"ש במ"א 344. וזהו שע"י המשכת האור מתבררי' הניצוצו' והם נדחי' ונעברי' לגמרי כו'. וענין אתהפכא חשוכא לנהורא י"ל שזהו בהניצוצות, שהן ג"כ בבחי' חשך כשנפלו

** (ולא רק העדר האור כו', ומ"מ בשרש שרשו בעצמות א"ס י"ל שזהו רק בחי' העדר, והיינו מה שביכולתו שלא להאיר, והיינו שאינו מוכרח בהגילויים כו'. דענין היכולת שלא להאיר, הגם שמזה הוא שנמצא כח ההעלם, דהיינו כח הגבול, ומזה הוא ענין הצמצום כו', מ"מ בעצמותו כבי' אין זה כח העלם כו', כ"א יכולת דהעדר הגילוי כו', וכמשי"ת 332. ובהתגלות הנה החשך הוא בריאה בפ"ע) 329.

330) שבת עז, ב.	340) תהלים קמו, ד.
331) ראה המשך תער"ב ח"ה ע' וא"ב ואילך. וא"ט ואילך.	341) בראשית ה, כט.
332) ראה לקמן במאמר ע' וכב.	342) שלח יד, ט. וראה המשך תער"ב ח"ג ע' תתקכד. וש"נ.
333) בראשית א, ב.	343) פי' הרמ"ז (הובא במק"מ) לזח"ב מ, ב (מקדש מלך השלם ח"ב ע' מז"מח. פירוש הרמ"ז לזוהר שמות ע' פח ואילך).
334) שם, ג.	344) ראה סה"מ ותרנ"ו ע' רנח ואילך. וראה גם אוה"ת דרושים לפסח ע' תשסב-תשסג. סה"מ תרל"ג ח"א ע' ריד-רטו. וראה לקמן ע' ותרמב.
335) ישע"י מה, ז.	
336) פרש"י בראשית א, ד. וראה פרש"י שם, יד.	
337) ברכות ק"ש דערבית.	
338) זכרי' יג, ב.	
339) סידור עם דא"ח ח"א צב, ב.	

ונפרדו ממקורן ונתלכשו בקלי³⁴⁵, וכאשר נכללי' בקדו' ה"ז אתהפכא חשוכא לנהורא כו'. או³⁴⁶ דאתהפכא חשוכא לנהורא הוא זה שבמקום החשך הוא בחי' האור כו'³⁴⁷.

ולהדיעה שהחשך היא ברי' בפ"ע הכוונה בלהאיר את החשך אינו רק לדחות את החשך, דמ"מ החשך נמצא עדיין (מאחר שהוא דבר בפ"ע כו'), כ"א תכלית הכוונה היא להפוך את החשך שיהי' הוא עצמו אור כו'³⁴⁸. ומ"מ, גם לדיעה זו יש ב' עניני' בחשך, מה שהוא דבר בפ"ע ומה שהוא העדר האור³⁴⁹, והיינו חשך עצמו ומה שהוא מחשיך על האור ומעלימו כו'.

ויובן זה בכחו' הנפש בהתלכשות' באברי הגוף, שהרי הכחו' הן רוחני' בעצם מהותם כמו רוחניו' הנפש עצמה כו', וכמו שהן קודם התלכשו' בגוף ה"ה באו"א לגמרי במעלתן ומדרגתן כו', וכמו כח השכל שבנפש הרי השגתו בכלל הוא לא בבחי' מקום וזמן, במכש"כ מהשגת המלאכי' שהוא בבחי' הרוחני, שאינו בבחי' מקום וזמן³⁵⁰, כמ"ש במ"א³⁵¹, כ"ש בנשמות שהשגתם הוא למע' מהשגת המלאכי' כו', וה"ה משיגים מהות אלקות, שז"ע שהנשמות מקומם הוא בג"ע, וידוע³⁵² דג"ע הוא השגת המהות כו' (ויש הפרש גדול בין השגת הנשמות בג"ע קודם בואם לגוף וכמו שבאי' לג"ע אחר התלכשותם בגוף, שעסקו בתו"מ, שנהנים מזיו תורתן ועבודתן כו'³⁵³, והיינו בענין האור והגילוי המושג לנשמות בג"ע כו'³⁵⁴, ועמ"ש בד"ה במד"ס באה"מ³⁵⁵, אבל כללות ההשגה דג"ע הוא בחי'

(349) בהמשך ר"ה תרצ"ה שבהערה 1 (שמב, ב): „בעומק

הענין הרי ה' דעות בענין החשך, הרי הדעה ה' אינה דעה החולקות על הדעה הראשונה או סותרת אותה, אלא שהיא עוד מוספת על הדעה הראשונה דדעתם הוא דחשך הוא העדר האור, ואומרים בעלי דעה ה' דלא זו בלבד דחשך הוא העדר האור אלא עוד זאת דחשך היא מציאת בריאה בפ"ע, דכן היא דעתם בענין החשך דכולל ב' דברים, הא' מה שהחשך היא בריאה בפ"ע, והב' מה שהוא העדר האור". עכ"ל.

(350) „כידוע שכל החוקרים הסכימו שלמעלה מגלגל התשיעי אין שום מקום כלל" (המשך תער"ב ח"ג ס"ע א"כ ואילך. וש"נ. ועד"ז הוא בשאר הדרושים שבהערה הבאה. וראה מש"כ בתער"ב שם ד, באמת זהו רק למעלה ממקום וזמן הגשמי, לא שלילת המקום והזמן לגמרי, דמקום וזמן רוחני יש גם בעולמות עליונים".

(351) ראה סה"מ ואעתי"ר ע' רלא. המשך תער"ב ח"א ע' ל. קב. ח"ג שם.

(352) ראה תו"א תולדות יח, ב. סה"מ תרמ"ד ע' רלח-רמא. וש"נ. תרמ"ו ע' תכא-תכג. ותרנ"ד ע' מ. וש"נ. שם ע' נא. שכג. ותער"ב ס"ע עב²⁰ ואילך. המשך תער"ב ח"ב ס"ע שסא ואילך. וש"נ. שם ע' תרכח. סה"מ ועזר"ת ע' כז. ועוד.

(353) ראה תניא שש"ב פל"ט (נב, ב). ובכ"מ.

(354) ראה (נוסף לנסמן בהערה הבאה) סה"מ תרמ"ד ע' רמא. המשך תער"ב ח"ב ס"ע תרכט. ח"ו ע' ואיתנו, וראה גם (באופן אחר) סה"מ תרל"א ח"א ע' רצג. תרל"ז ח"א ע' כט. ח"ב ע' תקלא. תרני"ט ע' י.

(355) לקו"ת במדבר ב, א-ב.

(345) ראה המשך תער"ב ח"ג ע' א"מא. וש"נ.

(346) בד"ה היום הרת עולם שבהערה 1 (ס"ע 8 ואילך): „הפירוש דאתהפכא חשוכא לנהורא אינו אלא בנוגע להמקום שהי' בו חושך, שלא יהי' בו חושך, ולא ישר שום רושם כלל של חושך, אלא יהי' בו אור. וכן היא הכוונה במארו"ל זדונות נעשו לו כזכיות, שבהאדם שהיו בו זדונות, לא ישר שום רושם של זדונות, ויהיו בו רק זכיות. אבל, לפירוש זה אינו מחזור הלשון אתהפכא חשוכא לנהורא. ולכן יש לפרש שהענין דאתהפכא חשוכא לנהורא הוא בהניצוצות קדושה שנפלו ונפרדו ממקורם עד שנכבה אורם ח"ו ר"ל, ומשום זה נקראים בשם חושך, שהניצוצות דקדושה ישנם במציאות, רק שצריך להפכם לאור, וזהו"ע אתהפכא חשוכא לנהורא. וכל זה הוא לדעה הא' שהחושך הוא העדר האור". עכ"ל.

(347) ראה לקו"ש ח"ז ע' 103 הערה 32. וראה מש"כ בספר הערכים שם סק"ב ובהערות 557-555 (שם ס"ע תקצח ואילך. תש ואילך) בהחילוק שבין המבואר כאן והמבואר בלקו"ש שם בענין הפיכת מקום החושך לאור.

(348) בד"ה הנ"ל (9 ע'): „ולפי דעה זו מכוון יותר הלשון דאתהפכא חשוכא לנהורא, דהיינו להפוך את החושך עצמו לאור. וזהו ג"כ הענין זדונות נעשו לו כזכיות, שהזדונות עצמן נעשו כזכיות". עכ"ל. וראה עוד בזה שהענין דאתהפכא הוא בעיקר להדיעה שחשך הוא מציאות – לקו"ש ח"י ס"ע 11 ואילך ובהערות שם. שיחת ש"פ פינחס תשל"א (לקו"ש ח"ח ע' 353 הערה 11). ש"פ תשא תשמ"א (שיחות קודש תשמ"א ח"ב ע' 495).

גילוי המהות כו), ובהתלבשו' כח השכל בהנפש החיונית ובמוח שבראש הרי אינו משיג כלל מהות הרוחני, וכ"ש שאינו משיג מהות אלקות, וכל השגותיו הוא רק בבחי' המציאות לבד כו, וג"ז הוא שמשגי ע"י העניני' החומריי' והגשמיי', שזה מעלי' גם על מציאות הדבר כו. וגם העבודה למטה היא באי"ע כלל לגבי העבודה דהנשמה למע', וכמ"ש³⁵⁶ חי ה' אשר עמדתני לפניו כו, וכמ"ש בסש"ב פל"ז³⁵⁷ כי גם שיהי' צ"ג עובד את ה' ביראה ואהבה רבה בתענוגי' לא יגיע למעלת דביקותו בה' בדו"ר בטרם ירידתו בגוף החומרי, לא מיני' ולא מקצתי', ואי"ע ודמיון ביניהם כלל כו³⁵⁸, הרי שהכחות מתעלמי' ובאים בהגשמה בהתלבשו' באברי' שמעלימים ומגשימי' אותם כו. וזה לבד הגשמת הגוף עצמו בטבעו ההכרחי, כמו כל הדברים הגשמיי' שהאדם מוכרח בהם מצד טבע הגוף כו. וכמו שהוא בכלל' בהתלבשו' הנשמה בגוף, כ"ה בפרטיו' בנה"א ונה"ב, דהנה"ב מעלי' ומסתיר על הנה"א, וכאשר אנו רואין בחוש דהגם שבכאו"א יש נשמה אלקי' שחפצה ורצונה בעצם הוא רק באלקות כו, והיינו דגם כמו שהיא בגוף רצונה רק באלקות כו, ומ"מ נמשך האדם אחר החומרי' בכל עניני' הגשמיי' כו, ובפרט בתחלת ימי האדם כתי'³⁵⁹ עיר פרא אדם יולד כו, והוא מצד הנה"ב שמרא' לו את טוב העולם, וכמ"ש³⁶⁰ כי טוב העץ למאכל ונחמד כו, הגם שבאמת רק תחלתו מתוק וסופו מר, וכמו נופת תטופנה כו' ואחריתה כו³⁶¹, אך הנה"ב מראה לו את הטוב הנדמה, ומראה לו זה בדרך פשיטו' כו, והטוב האמיתי שידוע בשכל הנה"א מצ"ע זאת לא ידע ולא ירגיש כלל כו, וגם הרצון והחפץ שבנה"א בעצם לדבק בה' חיי החיים ב"ה נק' בש' אה' מסותרת, כי היא מוסתרת ומכוסה בלבוש שק דקלי' כו, כמ"ש בסש"ב פי"ט³⁶².

וזאת היא עבודת האדם להוציא ממסגר אסיר³⁶³ את הכחו' דנה"א, בהשגות אלקי' ובהתבוננו' אלקי ובהתעוררו' אהוי"ר, ולהגביר הצורה על החומר³⁶⁴, שיהי' הנהגתו ע"פ הנה"א דוקא, ולהכניע ולהחליש הכחות דנה"ב, עד שיפעול גם בנה"ב שירצה באלקות כו. ובסדר העבודה בזה תחלה צ"ל שכחי עמך ובית אביך³⁶⁵, לצאת מהרגילי' החומרי' שלו בלי שום התבוננו' ובלי שום טו"ד, רק כאשר נפשו יקרה בעיניו וחפץ בתיקונה זאת יעשה בתחלה, לצאת מהחומרי' שהוא מורגל ומוטבע בהם, ומדמה בנפשו שאא"ל בלעדם, ובאמת אינו כן, כי אינו מוכרח בהחומרי', רק מה שהוא הכרחי לצורך קיום גופו, וג"ז יכול להיו' לא בבחי' חומרי כו, אבל העניני' החומרי' שמורגל בהם אינו מוכרח בהם כלל, רק מפני שנמשך אחר הטבע כו, וע"כ צריך ראשית דבר לצאת מהרגילות שלו, שע"ז הוא הסרת כללות החומרי' וכלל' ההסתר דנה"ב כו, כמ"ש

(359) איוב יא, יב.

(360) בראשית ג, ו (בדילוג).

(361) משלי ה, ג"ד.

(362) כה, ב. וראה לקו"ת שה"ש ה, ג ואילך. ספר הערכים
דרך אהבת ה' – אהבה מסותרת ס"ה (כרך א ע' שעח ואילך).

(363) ישעי' מב, ז.

(364) ראה גבורות ה' (למהר"ל) פ"ד ופי"א.

(365) תהלים מה, יא. וראה הנסמן בהערה הבאה.

(356) מלכים ב ה, טז (וראה לקו"ש חכ"ה ע' 147 הערה 53).

וראה בזה דקאי על הנשמה שלמעלה – זח"א רלג, ב. זח"ג
סח, ב. ועוד. וראה בזה ש, אשר עמדתני לפניו' הוא ביאור
מעלת הנשמות בהיותם למעלה – תו"א בשלח סב, סע"ד.
לקו"ת חוקת סד, ד. פ' ראה יט, ב. שה"ש ו, ג. כב, ב. המשך
תרס"ו ס"ע תרמו ואילך. לקמן ס"ע קעח. ע' רפד. ושפז. ותקנת.
ובכ"מ.

(357) מח, סע"א.

(358) עכ"ל בסש"ב שם (בשינויים קלים).

במ"א³⁶⁶. ואח"כ הוא העכו' בכחי' גילוי אור האלקי, ובהתגלו' מעט מעט דכחות דנה"א, ובהתגברות על הכחו' דנה"ב כו', עד שיפעול ישועות בנפשו שהנה"ב לא יעלים ויסתיר לו, והיינו שלא יעלה בדעתו ובלבו להתאוות איזה תאוה, וגם לא יבלבל אותו במח' כו', וכמ"ש בסש"ב³⁶⁷ בענין מדרי' הבינוני' כו'. ומ"מ המהות דנה"ב לא נתהפך בזה, רק במה שמחשיך על הנה"א זהו שנתתקן, שמאיר התגלו' הנה"א ונדחה חשך הנה"ב שלא יעלי' ויסתיר כו', וכמ"ש בסש"ב פ"ג³⁶⁸ על רכה שנדמה בעיניו כבינוני המתפלל כל היום כו'. ובכדי להפוך מהות הנה"ב הוא ע"י אה"ר בתענוגי' שבחלל הימני, המתפשט גם בחלל השמאלי לשנות ולהפוך יסוד המים הרעי' שמק"נ מתענוגי עוה"ז לאהבת ה' כו', וכמ"ש כ ב בסש"ב פ"ט³⁶⁹, ואז האה' היא בבחי' תוקף הרצון והענג, דכמו שהי' קודם בהטוב הגשמי כ"ה עתה בהטוב האלקי בבחי' תוקף ובבחי' פשיטות כו', ובחי' ומדרי' זו הוא שעצם החשך דנה"ב נהפך לאור כו'.

וכמו"כ יובן ביותר בענין התשובה, דהנה, ע"י חטא ועון נעשה התגברות הנה"ב ביותר, שמעלים ומסתיר על אור הנה"א, וכמ"ש³⁷⁰ רשע מכתיר את הצדיק, שמחשיך את אורו כו', ובפנימי' הוא שמוריד את נפשו תוך היכלות הקלי' וסט"א, ומהם מקבל השפעתו כו', ויעקב חבל נחלתו³⁷¹ שמוריד גם מקור נפשו כו', וכמ"ש באגה"ת³⁷². ועוד זאת, שגורם סילוק האורות למע'³⁷³, שז"ע הפגם שפוגם בש' הוי', וכמו אם פגמתי באות יו"ד דש' הוי' בביטול ק"ש ובאות ה' בביטול תפילין כו'³⁷⁴, והיינו שגורם סילוק האור כו'. ובד"כ דהירידה הוא בבחי' מל', דרגלי' יורדות³⁷⁵, שע"י חטא ועון גורמי' גלות השכינה, אבל במדרי' שלמע' מהמל' אינו שייך שירדו ח"ו במקום הקלי', כי לא יגורך רע³⁷⁶, רק גורמי' סילוק האורות כו' (וגם בבחי' המל', הנה בחי' פנימי' המל' אינה יורדת, וכמ"ש³⁷⁷ וכבודי לאחר לא אתן כו', וגלות השכינה הוא רק בחיצוני' המל'. ובמ"א³⁷⁸ מבו' דזהו בבחי' מל' דיצי' ועשי', ולפעמי' גם בבחי' מל' דברי' כו'. ועמ"ש בד"ה כל מחלוקת שהיא לש"ש רע"ח³⁷⁹).

לר"ה נט, א. דרושים לשבת שובה סד, ד. סה"מ תקס"ה ח"ב ע' תתפג. תתקיב. תקס"ו ע' שטו. תקס"ט ע' קסח. ותרס"ג ח"א ע' שטו. ותרס"ה ועזר"ת שם. ועוד.
 (375) משלי ה, ה. וראה ע"ח שער לד פ"א.
 (376) תהלים ה, ה. וראה לקו"ת במדבר ג, סע"ג. ובכ"מ.
 (377) ישעי' מב, ח. מת, יא. וראה ע"ח שער מו פ"ו. מבוא שערים ש"ב ח"ב פ"ב. אוצרות חיים שער כסא הכבוד פ"ג. הנסמן בהערה הבאה. סה"מ תקס"ד ע' עז. תקס"ח ח"א ע' תיב. ביאורי הזהר לאדמור"ר האמצעי קנח, ד. סה"מ ותרס"ח ע' נה. ואעת"ר ס"ע רמו. המשך תער"ב ח"ד ע' ארי"ד. לקמן ע' תרה. ועוד.
 (378) ראה סה"מ תקס"ד ע' רמה. אוה"ת לך העתר, סע"א. תצא ע' תתצט. שמע"צ ס"ע א'תתכח ואילך. סה"מ תרל"א ח"א ע' כ"כא. לה. ותרנ"ד ע' מט. ותרע"ח ע' שנב.
 (379) סה"מ תרע"ח שם.

(366) ראה סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תתמה. קונטרס העבודה פ"ב (ס"ע 15 ואילך). המשך תער"ב ח"א ע' קפח. ח"ד ע' אקכח. לקמן ס"ע סב ואילך. ע' צט. ותרנז. וראה תו"א מקץ לו, ג. סה"מ תרל"ז ח"א ע' תצט. וש"נ.
 (367) פ"ב ואילך (טז, ב ואילך).
 (368) יט, א.
 (369) יד, א"ב.
 (370) חבקוק א, ד. וראה סה"מ תקס"ו ח"א ע' תכח. תקס"ו ע' רנו. תקע"ב ע' עט. ועוד.
 (371) האזינו לב, ט.
 (372) פרק ו (צו, א"ב). וראה לקו"ש ח"ט ע' 215 ואילך.
 (373) ראה סה"מ תרל"ח ע' שה ואילך. ותרמ"ט ע' תעא. תרנ"ט ע' קנו. ותרס"ד ע' כט. קה. ותרס"ה ע' כה ואילך. ועזר"ת ע' כ"כא. לקו"ש חל"ט ע' 153. וש"נ. ועוד.
 (374) נוסח הוידוי דק"ש שעל המטה. וראה לקו"ת דרושים

והתיקון הוא ע"י התשו, וצ"ל התיקון בב' ענינים, הא' לצאת ולעלות מעוצם הירידה הנ"ל, והב' להמשיך את האור שנסתלק, וזהו ע"י תשו"ת ותשו"ע. דתשו"ת הוא היציאה מן הרע³⁸⁰, והיינו כאשר יתמרמר מפרטי עניניו ומתחרט עליהם, בחרטה גמורה על העבר ובקבלה על להבא כו' וכנ"ל, עי"ז הוא משיב נפשו מחשך הקלי' והסט"א, וכמו"כ משיב ומעלה את הארת השכינה אשר הוריד כו', והו"ע תשו"ת תשוב ה' תתאה³⁸¹, שמעלה בחי' ה' תתאה כו'. אמנם, בכדי להיות החזרת האור זהו ע"י תשו"ע³⁸², והוא מ"ש³⁸³ והרוח תשוב אל האלקי אשר נתנה, והיינו בחי' מזל שרש ומקור הנשמה³⁸⁴, והוא מה שמתפעל ומתעורר בעצם נפשו בכחי' תוקף הקירוב והרצוא לאו"ס ב"ה, וזה בא ג"כ ע"י ההתבוננו' בהריחוק שלו, וכמ"ש בלקו"ת בד"ה האזינו הא' בהקיצור דאות ג'³⁸⁵. דהנה³⁸⁶ כתי'³⁸⁷ ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב כו', והיינו, שכל הדברים הגשמיים הן בחי' מות ורע, והרוחניות הוא בחי' חיים וטוב כו', וכמ"ש במ"א באורך³⁸⁸, ואו"ס הוא חיי החיים, בחי' חיים האמיתי, וכמ"ש³⁸⁹ כי עמך מקור חיים, מקור החיים ומקור התענוגי' כו'. וכאשר יתבונן איך שהוא רחוק מאד מבחי' החיים האמיתי, יגיע הדבר בפנימי' ובעומק נפשו, ויתעורר בתוקף הרצוא לעלות ולבוא לבחי' עצמות או"ס, וכמ"ש³⁹⁰ מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כו'. ותשו"ת הוא המרירות על החטא ועון שהוריד עי"ז כו', והבכנ מזה הוא החרטה והקבלה על להבא כנ"ל, ותשו"ע הוא על הריחוק מאו"ס חיי החיים, שע"י נעשה תוקף הרצוא והצמאון, וכמו צמאה לך נפשי כו' בארץ צי' ועיף כו'²⁹⁶, שע"י הוא תוקף הרצוא ביותר כו', ועי"ז ממשיכים מעצמות או"ס להיות המשכת האור כו'.

אמנם, גם הסרת החשך העיקר הוא ע"י תשו"ע, דע"ה שע"י תשו"ת הוא היציאה מן החשך כנ"ל, מ"מ הסרת החושך המעלים הוא ע"י תשו"ע, משום ב' עניני'. הא', שע"י הוא מתעלה במדרי' עליונה יותר, כי בתשו"ת הגם שעוקר רצונו מכל הדברים החומריי' כו', מ"מ ה"ה עומד למטה עדיין, ובתשו"ע ה"ה מתעלה במע' ומדרי' עליונה, שאין החשך מעלים לו כו'. והב', והוא העיקר, דאו"מ דוקא דוחה את החיצוני' כו'³⁹¹. וכן

כא

ח"א ע' קנו. ועוד. וראה לקו"ת בלק עז, א. האזינו עא, א ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' קצה.
 384 ראה בזה שהרוח תשוב כו' הוא לבחי' מזל כו' – לקו"ת שם. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תק.
 385 ראה לקו"ת האזינו עג, ג.
 386 הבא לקמן (בענין תשו"ע) מיוסד על לקו"ת האזינו עב, ב. עג, ג.
 387 נצבים ל, טו (בדילוג).
 388 ראה סה"מ תרנ"א ע' מא. ותרנ"ו ע' רנד"רסב. תרנ"ט ע' כח"כט. עת"ר ע' כ"כח. וש"נ. המשך תער"ב ח"א ע' שב"שג. וש"נ.
 389 תהלים לו, י.
 390 תהלים עג, כה.
 391 ראה פעי"ח שער קריאת ס"ת פ"ו. תו"א בראשית ה, ג. וישלח כו, ב. יתרו קט, ד. לקו"ת קרח נג, ד ואילך. פ' ראה כא, ד. תצא לו, א. סידור עם דא"ח ח"ב שעה, סע"ג. וש"נ.

380 ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרנו (נדפס גם באוה"ת תצא ע' תתקצ). המשך תער"ב ח"א ע' קנו. ח"ג ע' תתכו. סה"מ ועזרת ס"ע כב ואילך. ועוד.
 381 ראה זח"ג ככב, א. תניא אגה"ת רפ"ד (צג, ב). ספ"ו (צו, ב). פ"ח (צח, א). ובכ"מ.
 382 ראה לקו"ת בלק עג, ד. דרושים לר"ה נד, א ואילך. סידור עם דא"ח ח"ב שכט, ד. שמא, ד ואילך. עט"ר נד, א. סה"מ תרנ"א ע' נא. ותרנ"ג ס"ע קסב ואילך. ותרס"ד ס"ע כט ואילך. ותרס"ה ס"ע כט. ועזרת ס"ע כא ואילך. ופר"ת ע' עד ואילך. תש"ג ע' 103. לקו"ש ח"ה ע' 101 הערה 33. חל"ט ע' 153 ואילך. אג"ק כ"ק אדמו"ר זי"ע ח"ב ע' שפז. חי"ד ע' קה. ח"כ ע' רצט. [אלא שבכמה מהנ"ל לא נזכר דוהו דוקא ע"י תשו"ע, כ"א שצ"ל תשובה נעלית יותר (ובלקו"ש ח"א ע' 21 שוהו גם בתשו"ת)].
 383 קהלת יב, ז. וראה בזה שהרוח תשוב גו' הו"ע תשו"ע – סה"מ תרל"ג ח"ב ע' שכט. ותרס"ט ע' רנב. המשך תער"ב

הוא בנפש דאתהפכא חשוכא לנהורא הוא דוקא ע"י אורות מקיפים שבנפש כו'³⁹², וכמ"ש במ"א³⁹³ דאה' דבכל לבבך אינה משנה את הטבע, מפני שהאהבה זאת היא נתפסת בהלב הטבעי, וה"ה פועלת זכך הטבע, אבל לא שינוי הטבע, רק האה' דבכל מאדך, שהיא בבחי' יציאה מגדר כלי, והוא שהלב הטבעי אינו מכיל, עי"ז הוא שמשנתה הטבע כו'. וכמו עד"מ בהשפעת השכל, כאשר התלמיד השגתו היא מגושמת, הנה אם הרב משפיע לו שכל שכפי חושיו אינו מזדכך בזה שכלו, אדרכא הוא מגשם את ההשפעה כפי הגשמת שכלו, רק כאשר משפיע לו שכל שלמע' מהכלים והחושים שלו, עי"ז הוא שמזדכך מהגשמתו כו'³⁹⁴. וכמו"כ הוא בענין התשובה, דהסרת החשך הוא דוקא ע"י תשו"ע, שזהו בבחי' מקיפי' שבנפש, בבחי' יציאה מגדר כלים כו'.

ובזה יש ב' מדרי', צעקת הקול וצעקת הלב. דצעקת הקול, הגם שזהו בתהעוררות עצם הנפש כו' כנ"ל, להיות שיש בזה עדיין אחיזה בפנימיו, ע"כ הגם שזהו למע' מכמו שהלב והכחות יכולים להכיל, ולכך עי"ז הוא הסרת החשך כו', מ"מ ה"ז עדיין בדרך דחי', שהחשך נדחה מפני האור כו', והדחי' היא באופן כזה שלא ישוב ויעלים עוד כו', וכמשנת"ל. אך בכדי שהחשך עצמו יהפך לאור, זהו ע"י צעקת הלב, להיות שאין בזה אחיזה בפנימיות כלל, כי זהו הזות עצם הנפש ממש שלמע' מכל הגילוי' כו' כנ"ל, עי"ז מתהפך עצם החשך לאור, והוא אמיתית ענין דאתהפכא חשוכא לנהורא כו', שהרי כללות ענין הסרת החשך הוא דוקא ע"י המקיפים שבנפש שלמע' מבחי' הכלי' כנ"ל, וע"כ בהתשו' שבצעקת הקול, להיות שיש לזה אחיזה עכ"פ בפנימיו, ה"ז בבחי' דחיית החשך בלבד, אך ע"י תשובה בצעקת הלב, שזה למע' מהכלי' לגמרי, עי"ז הוא שעצם החשך נהפך לאור כו'³¹⁵. וכמו בהבירור דנה"ב בכדי שיהפך בעצם מהותו מבו' בסש"ב³⁶⁹ שזהו ע"י אה"ר בתענוגי' כנ"ל, וידוע³⁹⁵ דאה"ר ואהב"ת זהו בהמקיפים דחי' ויחידה כו', הרי שאתהפכת הנה"ב הוא דוקא באהב"ת שמצד עצם הנשמה כו', וכמו"כ שיהי' זדונות כזכיות³¹² זהו דוקא בהתשובה שבבחי' צעקת הלב, שעצם החשך נהפך לאור כו'.

וע"י אתהפכא חשוכא לנהורא, שעצם החושך נהפך לאור, ממשיכים מבחי' עצמות א"ס שלמע' מכל הגילויים כו'. והענין הוא, דהנה, העלם הראשון על אוא"ס ב"ה הוא הצמצום הראשון שהי' באוא"ס, שהו"ע סילוק והתעלמות האור, וגם מה שהאור מתעלם תוך העלם הצמצום כו', וכמ"ש במ"א³⁹⁶. והפרד"ס שער ג' פ"ז כ' שהכתר הוא בחי' העלם הראשון על אוא"ס כו', ובשער הצחצחות³⁹⁷ פ"ו כ' דכתר הוא שרש ומקור הכלי' כו', והיינו כדאי' בתיקונים³⁹⁸ אוא"ס מלגאו כתרא עילאה מלבר, והוא שהאוא"ס מתעלם

(395) ראה מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תלג. תקס"ה ח"א ע' קסט ואילך. קעג ואילך. וראה תו"א ויחי מז, ב"ג. לקו"ת תצא לו, ג.

(396) ראה המשך תער"ב ח"ד ע' ארסח ואילך. ארפא ואילך. סה"מ ועזר"ת ע' קמה. ופר"ת ס"ע ו ואילך.

(397) שער יא.

(398) תקו"ז סוף תיקון כב (סח, סע"ב).

(392) ראה (נוסף לנסמן בהערה 315 ובהערה הבאה) סה"מ תרנ"ו ס"ע תיש ואילך. עת"ר ע' נט. ס"ע ס.

(393) ראה סה"מ תקס"ב ח"א ע' קטז. קנו. תו"ח משפטים רפט, ד. אוה"ת נ"ך ע' אשמ ואילך. וראה לקו"ת נשא כג, סע"ד. המשך תער"ב ח"ו ס"ע א"שכ.

(394) ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תרטו. סה"מ תרע"ח ע'

קית. תפה"תפו.

בבחי' הכתר כו', כ"ה לשיטתו³⁹⁹. ולשיטת האריז"ל שחידש ענין הצמצום⁴⁰⁰, הנה ההעלם הראשון הוא בחי' הצמצום הראשון כו'. והרי יש כח הצמצום גם באוא"ס שלפה"צ, דאל"כ איך הי' הצמצום כו', והיינו בחי' כח הגבול שבא"ס, שזהו ג"כ בחי' כח ההעלם כו'. והוא מ"ש בעבוה"ק⁴⁰¹ דאוא"ס כשם שיש לו כח בעע"ג כך יש לו כח בגבול כו', דכח הבל"ג הוא בחי' כח הגילוי, להיות גילוי העצמות, שזהו בבחי' א"ס כו'³⁶, וכח הגבול הוא הכח להעלים א"ע כו', והו"ע מה שאוא"ס למע' מע' עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית כו'⁴⁰², וכמ"ש במ"א⁴⁰³. וב' מדרי' אלו זהו שרש בחי' אור וחשך, דכח הגילוי הוא שרש ומקור בחי' האור, וכמשנת"ל⁴⁰⁴ דשרש האורות גם שבאים בבחי' מדה וגבול שרשם הוא מאוא"ס הבל"ג כו', וכח ההעלם שבא"ס הוא שרש ומקור הכלים, שהוא בחי' העלם, ומזה משתלשלי' כל ההעלמות וההסתרים, שהן בחי' חשך כו'.

וידוע²⁵ דקודם הצמצום הי' התגברות כח הגילוי, והיינו, שע"י אותיות הרשימו הי' גילוי אוא"ס ממש כמו שהוא בבחי' א"ס כו', דהגם דהאותיות הן בחי' כח הגבול וההעלם, מ"מ הי' התגברות בחי' כח הבל"ג, היינו כח הגילוי, על כח ההעלם, שלא יעלים על האור ולא יחשיך עליו, אדרכא יהי' על ידו גילוי האור כו'⁴⁰⁵. ומזה הוא שגם לאחצה"צ כאשר מאיר גילוי אור לא יש ענין המציאות ויש, והאור דוחה את החשך וההעלם כו'⁴⁰⁶. והנה, עצמות א"ס הרי נושא בעצמו כבי' ב' המדרי' דכח הגילוי וכח ההעלם כו', והרי בעצמו אינם בבחי' כחות ח"ו, והוא בחי' היכולת, מה שביכולתו להאיר וביכולתו שלא להאיר כו', ונת"ל⁴⁰⁷ שאין זה ב' ענינים, כ"א ענין א', והוא ענין היכולת שהוא ית' כל יכול כו', וא"כ בעצמו הכל הוא בחי' גילוי, מאחר שכ"ז הוא בחי' היכולת שבעצמות כו', וענין הגילוי הוא כמו שהעצמות הוא בבחי' גילוי, שאנו אומרים⁴⁰⁸ אתה הוא הוי', היינו שהוא בגילוי כמו שהוא בהעלמו כו', וכמ"ש במ"א⁴⁰⁹, וידוע דכחי' היכולת שבעצמו הוא

שרשם הוא מאוא"ס הבל"ג" – ראה ספר הערכים ערך אוא"ס (ד) ס"ו סק"ד אופן א ובהערה 312 ובשוה"ג שם (כרך ד ע' תיד. תרמא)].

405) ראה המשך תרס"ו ע' ער. תרטו. תרלט. תרעג. וש"נ. תער"ב ח"א ע' כו. ח"ג ע' תשסב. לקמן ע' ושצט. ותקפא. ועוד. 406) ראה ד"ה היום הרת עולם שבהערה 1 (ע' 9): „לכאורה אינו מובן איך אפשר להפוך את החושך לאור, דבשלמא העבודה דאתפכיא (וכמו"כ העבודה דאתהפכא לפי הא') הוא מצד שענין זה כבר הי' לעולמים, דקודם הצמצום האיר אור הבל"ג וכח הגבול הי' בהעלם, וזהו שורש על העבודה דאתפכיא, לכפות את החושך מצד האור". עכ"ל. 407) ד"ה זה היום (ע' ו). וראה לקמן ע' ותקפב. וש"נ.

408) נחמי"ט, ר"ז. ועוד. 409) ראה סה"מ ותרנ"א ע' רלו. ותר"ס ע' מג. ותרס"ב ע' שכו. ותרס"ד ע' רלב. ותרס"ט ע' סא. המשך תער"ב ח"ב ע' שעז. ח"ג ע' א"מב. סה"מ ועזר"ת ע' קיו. וראה עוד בענין אתה הוא הוי' – המשך תרס"ו ע' תקנו. תקפב. ועוד. וראה עוד בענין מה שגילוי העצמות הוא כמו שהוא בהעלמו – סה"מ ותרמ"ח ע' קסב. ותרנ"ז ע' קפת. המשך תער"ב ח"ג ריש ע' ותקעב.

399) ראה מש"כ בזה לקמן ע' ותקעב ואילך. וש"נ. 400) ראה ע"ח שער א ענף ב. ועוד. וראה אוה"ת ענינים ע' קיט ואילך. סה"מ ותרמ"ז ע' מה בשוה"ג. ותרנ"ח ע' קסב. והגהות לד"ה פ"א שבתנ"א תרנ"ח ע' נה ואילך. סה"מ ותרס"ה ע' רנד. ותרס"ח ע' רד. המשך תער"ב ח"ב ע' תמט ואילך. ח"ו ע' ואיריד. ועוד. ספר הערכים ערך אוא"ס (א) ס"י סק"א ח"ב (כרך ג ע' קיז ואילך). 401) ראה עבודת הקודש חלק הייחוד רפ"ח. ועד"ז כ' בס' דרך אמונה (קה"ת, תשמ"ח) ע' יג. 402) ראה זהר חדש יתרו לד, ג. תקו"ז תי"ט (מ, ב). סתנ"ז (צב, א). 403) ראה המשך תרס"ו ע' רנא. סה"מ עת"ר ע' קמ. המשך תער"ב ח"ה ע' ותתר. ועוד. וראה ספר הערכים ערך אוא"ס (ד) ס"א (כרך ד ע' שסה ואילך). וש"נ.

404) ד"ה זה היום (ס"ע א ואילך). וש"נ. [לעיל שם נתבאר דבפרטיות יש בזה ב' שיטות, ולפי שיטה אחת שרש האורות שבבחי' גבול הוא (לא בבחי' אור הבל"ג עצמו, אלא) במה שהאוא"ס הבל"ג שיער בעצמו להאיר בבחי' מדה וגבול". ומש"כ כאן בפשיטות „דכח הגילוי הוא שרש ומקור בחי' האור, וכמשנת"ל דשרש האורות גם שבאים בבחי' מדה וגבול

מה ששמו קדמון קדמותו ית', וכמ"ש במ"א⁴¹⁰, וא"כ, כמו שהעצמות הוא בבחי' אתה, כמו"כ בחי' שמו הכלול בעצמותו, דהכל חד ממש כו'.

וע"כ⁴¹¹, ע"י אתהפכא חשוכא לנהורא, שעצם החשך נהפך לאור, ממשיכים מבחי' עצמות א"ס שלמע' מכל הגילויים כו', להיות שזהו התחדשות שלא יש בבחי' הגילויים דאוא"ס. דבכ"מ עד רום המעלות יש בחי' אור וחשך, והאור מתגבר על החשך, והיינו שע"י גילוי האור נדחה החשך ומתעלם כו', דכמו"כ הוא באוא"ס קודם שהי' הצמצום, וכ"ה בכל ההשתל' כו' כנ"ל. אבל זה שהחשך הוא ג"כ אור כמו האור והגילוי, ה"ז רק בעצמות א"ס (וא"ז שהוא בחי' אור, כי זהו למע' מבחי' אור וגילוי, כ"א הוא בחי' אתה כו' כנ"ל). וע"כ באתהפכת עצם החשך לאור למטה, ה"ז מגיע כבי' בבחי' עצמות א"ס, להיות גילוי אור חדש ממש בבחי' אור פנימי ועצמי ממש כו'.

וזהו ג"כ ענין בנין המל' בר"ה, שנת"ל⁴¹² שצריכים להמשיך רצון ועונג חדש מעצמות א"ס במדת המל', והכוונה היא שיהי' גילוי בחי' פנימיו המלוכה, היינו להיות גילוי אלקות בעולם, וכמו שאנו מבקשים בר"ה⁴¹³ מלוך על העולם כולו כו' והופע בהדר גאון עוזך כו' וידע כל פעול כו'. וזה ממשיכים נש"י, מפני שמושרשים בעצמו כו'⁴¹⁴. וההמשכה היא ע"י התורה, דאורייתא וקוב"ה כ"ח¹³⁷ כו', כנ"ל⁴¹⁵. וזהו אמרו לפני מלכות כו'¹⁸⁸, דהיינו פסוקי מלכות שבתורה, ושישראל יאמרו אותם כו'⁴¹⁶. אמנם, זהו ע"י שנש"י מאירים את החשך, ומהפכים חשוכא לנהורא, שזהו כוונת ירידתם למטה כו'. ולכן כללוי' ההמשכה הזאת היא ע"י התשובה, שע"י הוא שנהפך החושך לאור כו'. והעיקר הוא בהתשובה דבחי' צעקת הלב, שהיא הזות עצמות הנפש, שע"י עצם החשך נהפך לאור כו', והו"ע זדונות נעשי' כזכיות כו'³¹², וזה מגיע בבחי' עצמות א"ס, להיות בחי' רצון ועונג במדת המל' כו'. וזהו שחקק חקיקה בעצמותו כו'⁴¹⁷, וע"ה שבאמת אינו שייך ענג גם בהביטול דנבראי', מאחר שבאמת אינם נפרדים וה"ה בטלי' כו', וגם החשך הוא אור באמת כו' כנ"ל, מ"מ, מאחר שלמטה הוא בחי' חשך, דכ"ה בכללות ההשתל' בחי' גילוי והעלם כו', וע"כ כאשר למטה החשך נהפך לאור, דענין זה הוא רק בבחי' עצמות א"ס שההעלם הוא גילוי כו', ע"כ ע"י נמשך מבחי' עצמות להיות רצון ועונג חדש במדת המל', להיות גילוי בחי' אור פנימי ועצמי כו'.

כג

ספר הערכים ערך אוא"ס (ד) ס"ו סק"ב (כרך ד ע' תג"תד). וראה גם סה"מ ואעת"ר ס"כ כ ואילך. לקו"ש תכ"ז ע' 113 הערה 58. וש"נ.

412 ד"ה ולהבין בתוס' ביאור (ס"ע ח ואילך).

413 תפילת שמו"ע דר"ה.

414 ראה לעיל ד"ה זה היום (ס"ע ו ואילך).

415 שם (ע' זו).

416 ראה סה"מ ותרנ"ג ע' קנב. קנה"קנו. תרנ"ט ע' כא.

ותרס"א ע' ר. המשך תער"ב ח"ו ע' וא"תב. ועוד.

417 ראה לעיל סד"ה ולהבין בתוס' ביאור (ע' וד).

410 ראה סה"מ ותרנ"ו ע' שפא ואילך. ותרנ"ז ע' צח ואילך. המשך תרס"ו ע' רכה. רמח. תעז. המשך תער"ב ח"ב ע' תקעד. ח"ג ע' תתצא. ספר הערכים ערך אוא"ס (ב) ס"ב סק"ג ח"ג (כרך ג ע' קנה"קנו).

411 בהבא לקמן (בפיסקא זו) ראה (נוסף לנסמן בהערה 1) ד"ה ויהי בשלח תשכ"א (תו"מ ח"ל ע' 18). ד"ה אתה הראת תשל"ז (תו"מ סה"מ מלוקט ח"א ע' רו. בהוצאות הקודמות – ח"ד ס"ע לז ואילך). לקו"ש ח"ז ע' 23-24 ובהערות שם. ע' 103 ובהערות שם. חט"ו ע' 89 בשוה"ג להערה 40. קונטרס ענינה של תורת החסידות ס"ט (תו"מ חמה"ס ע' 277 ואילך). וראה

וזהו שר"ה נק' תחלת מעשיך,² מעשי' היא בחי' מל' כנ"ל, ותחלת מעשיך הוא שצריכים להמשיך תחלת הרצון והענג במדת המל' (ושיהי' גילוי בחי' פנימיו' המלוכה, שזהו בחי' תחלת מעשה כו' כנ"ל). וההמשכה היא מבחי' עצמות א"ס, שזהו בחי' תחלה, תחלת הכל כו', וכמ"ש במ"א⁴¹⁸ דתחלה הוא בחי' העצמות שמובדל לגמרי מכל הגילוי ממנו, גם בחי' הגילוי דאור הא"ס כו', וז"ע שהאור נק' אור א"ס ולא אין לו תחלה, ומתוצי'⁴¹⁹ מפני שיש לו תחלה, היינו שנמשך מן העצם כו', ולמה לא נק' אור התחלה, והוא מפני שהעצם הוא מובדל לגמרי מן הגילוי ממנו כו', וכמ"ש במ"א⁴²⁰, וזהו בחי' תחלה, שזהו בחי' עצמות א"ס כו'. ובר"ה להיות שההמשכה היא מבחי' עצמות א"ס, ע"כ נק' תחלת מעשיך כו'. והממשיכים הם נש"י דוקא, ע"י שמהפכי' חשוכא לנהורא בכח התשובה כו', ע"כ יום שנברא אדה"ר הוא הנק' תחלת מעשיך כו'. ואו'² הטעם ע"ז כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב, דבר"ה שחוזר הדבר לקדמותו¹⁷⁴, שמדת המל' עולה בבחי' עצמות, שז"ע המלך הקדוש²⁷¹, שקדוש ומובדל בעצם כו'²⁷², הרי גם הכוונה פנימי' אינו תופס מקום כלל, וצריכי' להמשיך מבחי' עצמות שלמע' מכל הגילוי כו', ע"כ הוא בחי' תחלת מעשיך כו'.

וזהו⁴²¹ זה היום, דהנה, שני יו"ט דר"ה כיומא אריכתא דמיא⁴²², וכמ"ש הרמ"ז ר"פ בא שיומא דר"ה בדוגמא כמו בתחלת הברי' שלא הי' לילה ביום השבת, שהוא יום הז', כי כתי' ויהי ערב ויהי בקר רק ביום הששי, והערב הי' קודם וכמארז"ל³³⁰ ברישא חשוכא והדר נהורא כו', וביום השבת לא נאמר ויהי ערב ויהי בקר יום השביעי, כי גם הלילה הי' אור, וכדאי' במד"ר⁴²³ ל"ו שעות שמשה אותה האורה כו', והו"ע ולילה כיום יאיר⁹⁸, שהחשך עצמו נהפך לאור כו'⁴²⁴. והוא ע"י קבלת מלכותו ית' שקבל אדה"ר שא' ה' מלך כו'¹⁷⁰. וכ"ה בכל ר"ה שהלילה הוא כיום כו', והיינו מפני שממשיכים מבחי' עצמות א"ס גילוי בחי' פנימי' המלוכה, והיינו ההמשכה להיות לילה כיום יאיר, וזה ממשיכים נש"י ע"י התשו' שמהפכי' עצם החשך לאור כו'. וזהו זה היום תחלת מעשיך, דיום ר"ה שאז הוא בנין המל' ה"ה תחלת מעשיך, שממשיכים מבחי' עצמות א"ס להיות רצון ועונג במדת המל', וההמשכה היא מבחי' עצמות א"ס ממש, להיות גילוי אור חדש ממש, גילוי בחי' אור פנימי ועצמי כו', וע"כ נק' זה היום דוקא תחלת מעשיך כו', ואו' זה היום, שההמשכה היא להיות לילה כיום יאיר כו'.

ובזה יובן ג"כ מ"ש²⁶⁸ שובה ישראל כו' קחו עמכם דברים ושובו כו', שזהו ב' בחי' תשו' הנ"ל. דשובה ישראל היא התשובה דצעקת הקול, שהיא מגיע ג"כ בבחי' עצמות אוא"ס, וע"י תשו' זו הזדונות נעשים כשגגות³¹² כו'. אך מ"ש קחו עמכם דברי' היינו ליקח

כד

ותרני"ז ע' יא"יב. תרס"ט ע' ה.

422) ראה טור או"ח סי' תר. שו"ע אדה"ז שם ס"ג. וש"נ.

423) ב"ר פי"א, ב. וכו"ה בירושלמי ברכות פ"ח ה"ה.

424) ראה בכ"ז (נוסף לנסמן בהערה 421) אוה"ת ואתחנן

ע' קפ. שה"ש ע' קפח. סה"מ תרכ"ט ס"ע קסז ואילך. תו"מ

חל"ב ס"ע 105 ואילך.

418) ראה סה"מ תרס"ג ח"ב ע' רמז. המשך תרס"ו ס"ע

תנג ואילך. סה"מ תרע"ג ע' רעג.

419) ראה המשך תרס"ו ס"ע ריט ואילך. וש"נ. רל ואילך.

וש"נ. תער"ב ח"א ע' קכה ואילך. וש"נ.

420) ראה סה"מ שבהערה 418. המשך תרס"ו ע' תנו.

421) הבא לקמן (בפיסקא זו) מיוסד על סה"מ תרל"ב ח"ב

ע' תקי. עוד דרושים המיוסדים על סה"מ תרל"ב שם: סה"מ

עצם הדברים שיהפכו לטוב, שיהי' זדונות כזכיות³¹², והוא בתשו' שבבחי' צעקת הלב כו'. וזהו שאו' קודם ה' אלקיך, להיות שזהו בבחי' הגילויים דאוא"ס, שיש שם בחי' כח הגילוי וכח ההעלם כו' כנ"ל, ואח"כ או' ושובו אל ה', היינו בחי' שמו העצמי הכלול בעצמותו, ששמו קדמון כקדמותו, שכולל ב' המדרי', ושניהם הם בבחי' גילוי, דהיינו ששניהם הם בבחי' הוי' כו'. ועי"ז ממשיכים מבחי' עצמות א"ס רצון ועונג במלוכה, להיות גילוי בחי' פנימיות המלוכה, להיות למטה לילה כיום יאיר כו'.

לזכות

הרה"ת ר' שמואל חיים דוד בן חי' שרה

וזוגתו מרת גיטל בת לובא מיכלא

בתם חנה בת גיטל ובעלה יוסף יצחק בן ליבא ומשפחתם

בנם שמשון בן גיטל וזוגתו גיטל טובה בת אסתר ומשפחתם

בתם דבורה לאה בת גיטל ובעלה שלמה דוד הכהן בן חי' טובה ומשפחתם

בנם שלמה בן גיטל וזוגתו חנה לאה בת רחל ומשפחתם

בתם רחל דאבא רייזא בת גיטל ובעלה שרגא פייוויש בן נעמי ומשפחתם

בנם אברהם מאיר בן גיטל וזוגתו דבורה אלטע בת יפה שיינדיל ומשפחתם

בנם מנחם מענדל בן גיטל וזוגתו חנה בת שיינא ביילא ומשפחתם

בתם בת' יענטא בת גיטל ובעלה שניאור זלמן בן שטערנא שרה ומשפחתם

בתם רבקה בת גיטל ובעלה חיים מאיר בן חי' מושקא ומשפחתם

בנם שניאור זלמן בן גיטל וזוגתו מרים רישא בת חנה מינקה ומשפחתם

בנם צבי הירש בן גיטל וזוגתו מרים צפורה בת שימעה ומשפחתם

בתם נחמה דינה בת גיטל ובעלה מנחם מענדל בן שטערנא שרה ומשפחתם

בתם ברכה בת גיטל ובעלה מנחם מענדל יהודה בן בת שבע ומשפחתם

בתם שולמית בת גיטל

בנם ישראל בן גיטל וזוגתו רות בת יעל ומשפחתם

בתם חי' שרה בת גיטל ובעלה יונתן זאב בן אתי ומשפחתם

בנם עמרם בן גיטל וזוגתו אלטע מנוחה רחל בת שפרה רבקה ומשפחתם

למשפחת פישר

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות

זכות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע תגן עליהם ועל משפחותיהם

לברכה והצלחה בכל עניניהם בגו"ר

בטוב הנראה והנגלה

ISBN 978-0-8266-6076-3

9 780826 660763